

Kadernota 2018-2021

Inhoudsopgave

Aanbiedingsbrief	3
Leeswijzer	5
Thema's	6
Kracht van de samenleving	7
(Regionale) samenwerking en netwerken	10
Programma's	14
Programma 1. Zorg en welzijn	15
Programma 2. Werk, inkomen en onderwijs	21
Programma 3. Voorzieningen voor sport, cultuur en ontmoeten	27
Programma 4. Veiligheid	35
Programma 5. Mobiliteit en openbare ruimte	40
Programma 6. Duurzaamheid, milieu en buitengebied	45
Programma 7. Ruimtelijke ontwikkeling en wonen	52
Programma 8. Economie en vrije tijd	59
Programma 9. Bestuur, organisatie en dienstverlening	65
Programma 10. Financiën en belastingen	72
Financiële positie	76
Financiële vertaling op weg naar de programmabegroting	83
Bijlagen	96
Bijlage 1. Uitkomsten meicirculaire 2017	97
Bijlage 2. Overzicht algemene vrije reserve	101
Bijlage 3. Overzicht vrije bestemmingsreserves	102

Aanbiedingsbrief

Geachte leden van de gemeenteraad,

Hierbij ontvangt u onze kadernota met de belangrijkste plannen vanaf 2018.

We hebben dit voorjaar samen gesprekken gevoerd over een omgevingsverkenning: wat staat onze gemeente nu en de komende tijd te wachten? De belangrijkste bestuurlijke opgaven en dilemma's hebben we eerder beschreven in een collegebrief. We hebben deze brief besproken in de opiniecommissie. Uw reactie hebben we verwerkt in deze kadernota.

We bieden u deze kadernota aan zodat het college, nadat u het heeft vastgesteld, het uit kan werken in de programmabegroting.

Bij de start van deze bestuursperiode hebben we in het coalitieakkoord vijf belangrijke hoofdthema's bepaald: De omslag in zorg en welzijn, en ondersteuning voor wie dat nodig heeft, de ontwikkeling van het stadcentrum, voorzieningen in wijken en dorpen, duurzaamheid en aandacht voor ons buitengebied en de stimulering economie en werkgelegenheid.

Via deze kadernota gaan we stevig verder met het realiseren van het ingezet beleid en geven we invulling aan onze ambities. Hiervoor zijn ook investeringen nodig. De belangrijkste thema's uit de kadernota zijn:

Omslag in zorg en welzijn, en ondersteuning voor wie dat nodig heeft

We werken aan een ingrijpende transformatie van zorg richting welzijn. We willen dat zoveel mogelijk mensen zelf het heft in handen kunnen nemen. In deze kadernota investeren we in de juiste woonvormen voor inwoners die psychische hulp nodig hebben. Daarnaast werken we samen met onze partners aan de best mogelijke oplossing voor complexe zorg. Ook blijven we investeren in onze jeugd: we werken aan goede jeugdhulp en bescherming van kwetsbare groepen. Dit willen we bereiken door passende ondersteuning zo vroeg mogelijk te verlenen. Voorbeelden daarvan zijn (jeugd)preventie, een goed onderwijsaanbod en perspectief op werk.

Ontwikkeling van het stadscentrum

Voor de ontwikkeling van het stadshart gaan we uit van de Koers Stadshart Oss. Kern hiervan is het versterken van de ontmoetingsfunctie van het centrum voor onze inwoners. We kunnen nu in het centrum concrete uitvoeringsafspraken maken voor het gebied rond V&D en De Wal.

Voorzieningen in wijken en dorpen

We blijven inzetten op goede voorzieningen voor sport, cultuur en ontmoeten. Speerpunt hierin is de verdere uitwerking en realisatie van de voorzieningenkaarten.

Duurzaamheid en aandacht voor ons buitengebied

Op het gebied van duurzaamheid hebben we grote ambities. Daarom investeren we extra in de transitie energie. Ook de uitwerking van de Routekaart Groen, Blauw en Natuur is een belangrijk stap.

Stimulering economie en werkgelegenheid

In Oss willen we een toename van de werkgelegenheid en een goed vestigingsklimaat voor de bestaande en nieuwe bedrijven. Daarnaast zetten we in op gebiedsmarketing en promotie. Hierin richten we ons op activiteiten voor het aantrekken van hoger opgeleiden naar Oss, plus het stimuleren van ambassadeurschap.

Aanvullend aan deze hoofdthema's willen we onze organisatie op een paar punten versterken. Het vergroten van de inzet op ondermijnende criminaliteit is hier een voorbeeld van. We zien dat dit een steeds groter probleem wordt.

We willen de ambities uit de kadernota realiseren op een financieel verantwoorde manier. Dit betekent dat we de ambities richting de begroting verder uitwerken en indien nodig prioriteren. Dit is afhankelijk van de exacte financiële ruimte in de begroting. We gaan graag met u het gesprek aan over deze prioriteiten.

Met vriendelijke groeten,

Burgemeester en wethouders van de gemeente Oss,

De secretaris,
Drs. M.J.H. van Schaijk

De burgemeester,
Drs. W.J.L. Buijs-Glaudemans

Leeswijzer

De kadernota bestaat uit diverse onderdelen. In deze leeswijzer geven we bij alle onderdelen een korte uitleg.

Voorwoord en collegebrief

In het voorwoord en de collegebrief geeft het college van burgemeester en wethouders aan wat de koers voor de komende periode zal zijn.

Thema's

Voorafgaand aan de uitwerking per programma hebben we 2 overkoepelende thema's opgenomen: kracht van de samenleving en (regionale) samenwerking en netwerken. Deze thema's zijn een belangrijke rode draad in het coalitieakkoord. Ze zijn voor alle programma's van grote invloed op onze werkwijze.

Programma's

Per programma geven we aan wat het college de komende periode wil bereiken. Daarna geven we aan wat de komende periode de belangrijkste speerpunten zijn. In de programmabegroting werken we dit verder uit. Daarnaast geven we aan op welke indicatoren we sturen en wat de verplichte indicatoren vanuit waarstaatjegemeente.nl zijn.

Financiële positie

In dit hoofdstuk beschrijven we de financiële positie van de gemeente op hoofdlijnen.

Financiële vertaling ambities

In dit hoofdstuk hebben we een globale financiële vertaling gemaakt van de ambities zoals deze in de kadernota zijn opgenomen. Het gaat hierbij om een vertaling van de extra impulsen die het college binnen de thema's/programma's wil geven.

Bijlage 1. Uitkomsten meicirculaire 2017

In deze bijlage geven we een uitgebreide toelichting op de uitkomsten van de meicirculaire 2017. De samenvatting staat in het hoofdstuk over de financiële positie.

Bijlage 2. Overzicht algemene vrije reserve

In deze bijlage geven we een overzicht van het verloop van de algemene vrije reserve.

Bijlage 3. Overzicht vrije bestemmingsreserves

In deze bijlage lichten we de belangrijkste vrije bestemmingsreserves toe.

Thema's

Kracht van de samenleving

1. Wat willen we bereiken?

We bevorderen een sterke en leefbare samenleving. Als gemeente hebben we hier een belangrijke rol in maar minstens zo belangrijk is de rol van onze inwoners en organisaties. Onze gemeente maken we samen, voor en met elkaar. We willen een gemeente zijn die maatschappelijk effect voorop stelt. We zetten de bedoeling centraal, niet het systeem. We stimuleren onze inwoners zoveel mogelijk zelf te doen, zelf (mede)verantwoordelijk te zijn. We nodigen mensen actief uit om zoveel mogelijk zelf te doen en daar waar dit moeilijk gaat ondersteunen we. Uitval en uitsluiting willen we voorkomen en dat zijn dan ook onderwerpen waar we als gemeente zeer betrokken bij blijven.

De kracht van de samenleving laat zich lastig sturen. De gemeente bepaalt niet wanneer burgers in actie moeten gaan komen, bepaalt ook niet wat de inwoners zelf moeten gaan doen. Inwoners gaan daar zelf over. Soms ontstaan initiatieven spontaan in wijken en dorpen, ook zien we dat inwoners een zetje en ondersteuning nodig hebben. Veel zogenoemde burgerinitiatieven komen niet echt 'van onderop': vaak is sprake van een mengeling van overheidsinitiatief, initiatieven van organisaties en inbreng van burgers. Redzaamheid vraagt volgens de WRR (Wetenschappelijke Raad voor Regeringsbeleid) niet alleen om denkvermogen, maar ook om "doenvermogen". 'De burger moet een plan maken, in actie komen, volhouden en om kunnen gaan met verleidingen en tegenslag. Burgers zijn hiertoe slechts beperkt in staat. Onder stress nemen deze vermogens bovendien sterk af', aldus de onderzoekers. Er gaapt soms een kloof tussen wat wetgeving en beleid van burgers verwachten en wat burgers aan kunnen. 'Soms is het juist de overheid die mensen minder redzaam maakt', aldus de WRR. Burgerparticipatie vraagt om overheidsparticipatie.

Overheidsparticipatie vergt een andere manier van werken: om actief burgerschap tot zijn recht te laten komen moeten we als gemeente meer ruimte bieden en open staan voor een andere aanpak en invulling. We bouwen aan vertrouwen en loslaten, we geven ruimte aan innovatie en ondernemerschap. Niet teveel sturing geven aan maatschappelijke initiatieven, initiatieven waarderen en erkennen, waar nodig belemmeringen wegnemen. Dit zou een belangrijk onderdeel van het DNA van Oss moeten zijn.

We vinden het belangrijk om gefundeerde keuzes te maken. Keuzes waarin we balans vinden tussen individuele en maatschappelijke belangen en tussen korte en lange termijn. Dat willen we zoveel mogelijk in samenspraak met belanghebbenden doen. Maar visies en belangen zijn vaak niet geheel dezelfde. Dan is het onze taak als lokale overheid om te beslissen. En voor deze keuzes te staan. Ook als dat verdeelde reacties oproept, zoals met de noodopvang van vluchtelingen, het mogelijk maken van windmolens of het initiatief van een mestfabriek.

We sturen op ruimte geven, inhoud en innovatie voorop stellen, verschillen toestaan en stimuleren. We passen financiële kaders en monitoring hierop aan. We gaan uit van meer sturen op hoofdlijnen en op maatschappelijke doelstellingen. We pakken de uitdaging op om onze nieuwe rol als faciliterende en bemiddelende partij in de netwerksamenleving vorm te geven. Thema's als burgerparticipatie, burgerinitiatief en de veranderende relatie tussen de overheid en de samenleving blijven hoog op de agenda staan. We maken tijd en creëren een omgeving om te leren innoveren, veranderingen ervaren, zorgen voor experimenteerruimte en feedback/reflectie. We leren door te doen. En we blijven ons daarbij realiseren dat de burger, de ambtenaar en de politicus niet bestaan.

Daarnaast zien we in dit thema 2 sporen waar we op inzetten. Het ene spoor is het vertrouwde spoor van de wijk- en dorpsraden. Hier zetten we in op doorontwikkeling. Daarnaast is er een spoor waarin we experimenteren met nieuwe vormen van democratie.

We werken aan de volgende doelstellingen:

1. Inwoners en initiatiefnemers ervaren een meedenkende overheid
2. Meer invloed, meer betrokkenheid en meer eigenaarschap voor inwoners
3. Sterke wijk- en dorpsraden

Belangrijke (beleids)kaders:

1. Verordening binnengemeentelijke democratie
2. Profiel van de wijk- en dorpsraden

2. Wat zijn de komende periode de belangrijkste speerpunten?

Ontwikkeling van nieuwe vormen van democratie

De afgelopen jaren is er al veel gebeurd rondom de ontwikkeling van nieuwe vormen van democratie. We zijn onder andere aan de slag gegaan met de burgerbegroting Geffen en we stimuleren Right to Challenge. Deze ontwikkeling blijven we doorzetten. In de Schadewijk willen we bewoners meer invloed geven en het eigenaarschap versterken. We willen hier meer ruimte geven voor eigen initiatieven en deze ook faciliteren. We gaan per situatie steeds op zoek naar wat werkt. Ook blijven we op zoek gaan naar verschillende vormen van democratie. Daar experimenteren we mee. We vinden het daarbij belangrijk om met de deelnemers en de raad te evalueren en kritisch naar het proces te kijken. We willen leren door te doen.

Doe-democratie in complexe vraagstukken

In verschillende programma's zien we duidelijk de kracht van de doe-democratie. De voorzieningenkaart, de samenwerking tussen voetbalverenigingen, bewoners beheren de buurt, zorg- en energiecoöperaties en het wijkgericht werken zijn enkele aansprekende voorbeelden van projecten waarin mensen actief meedoen. Tegenstellingen worden overbrugd en samen komen inwoners, al dan niet met onze hulp, tot oplossingen. Als gemeente kiezen we zoveel mogelijk voor een ondersteunende, faciliterende rol. Waar nodig sturen we meer op het proces en de oplossing.

Daarbij zien we een trend die aandacht vraagt. Een uitnodiging om op plannen te reageren maakt vooral reacties bij tegenstanders los, die zich ook steeds vaker sterk organiseren. Mensen die het wel eens zijn met de voorstellen, of nog geen uitgesproken mening hebben, laten vaak minder van zich horen. Als we alleen naar de tegensprekers luisteren ontstaat een vertekend beeld. Het is belangrijk om daar rekening mee te houden, zeker ook bij complexe vraagstukken. Kan doe-democratie daarbij helpen? Kunnen we ervoor zorgen dat brede groepen inwoners meedenken en op die manier tot gedragen oplossingen komen? De komende periode gaan we dit onderzoeken. Dat doen we door in de praktijk samen uit te proberen en door met elkaar in gesprek te gaan en te blijven.

Doorontwikkeling wijk- en dorpsraden

De rol van wijk- en dorpsraden is in ontwikkeling. Per wijk of dorp verschilt deze rol en wordt er iets anders van ze verwacht. Dit komt onder andere doordat er overal andere thema's spelen. We merken dat de raden zoekend zijn in hun rol. Daar willen we ze goed bij ondersteunen. Daarom gaan we de komende tijd met ze in gesprek. Dat doen we samen met alle betrokkenen.

3. Indicatoren

Indicator	Bron	Laatste meting	Jaar	Streefwaarde
Waardering wijze waarop gemeente samenwerking met inwoners zoekt	Waarstaatjegemeente.nl	6,2	2016	Boven landelijk gemiddelde (6,0)
Waardering inspanning om te laten deelnemen	Waarstaatjegemeente.nl	6,5	2016	Boven landelijk gemiddelde (6,5)
Ruimte om ideeën en initiatieven te realiseren	Waarstaatjegemeente.nl	37%	2016	Boven landelijk gemiddelde (37%)

(Regionale) samenwerking en netwerken

1. Wat willen we bereiken?

Oss is een zelfbewuste centrumgemeente, die bestaat uit een middelgrote stad en een groot buitengebied. We hebben niet de pasklare antwoorden op een verander(en)de samenleving. We hebben het lef om het anders te doen. Daarnaast zoeken we naar oplossingen die echt werken en pakken we niet alles tegelijk aan. We maken keuzes en leren van het proces.

We willen in de regionale samenwerking een duidelijke positie en strategie bepalen en uitdragen. We zetten in op meer focus in samenwerking, een goed doordachte strategie en passen deze aan als de ontwikkelingen dit vragen. Dat helpt bij het prioriteren, maakt ons doelgericht en biedt meer kans op goede resultaten. De focus verschilt per domein of programma.

Dit betekent:

- We kiezen steeds voor een omvang die past bij onze taken en maatschappelijke opgaven. We gaan regelmatig na of onze organisatie voldoende bestuurlijke veerkracht heeft en we zorgen dat we anticiperen op relevante wijzigingen in het krachtenveld om ons heen.
- We werken regionaal in vele samenwerkingsverbanden samen met andere gemeenten en partners. Deze samenwerking moet steeds passend zijn bij de maatschappelijke opgave en is cruciaal voor maatschappelijke opgaven in verschillende domeinen.
- We nemen deel aan relevante nationale en internationale netwerken, zoals het G32 stedennetwerk, de VNG, INTERREG samenwerking met Vlaanderen en Duitsland en de samenwerking met Vietnam. Deze samenwerking is noodzakelijk om de maatschappelijke opgaven in verschillende domeinen goed aan te gaan.

We werken samen met vitale coalities. We willen samen met hen experimenteren, proeftuinen creëren en innovatief zijn. Voor Oss is talentontwikkeling een drijvende kracht voor innovatie.

We willen ook een goede relatie met de buitenwereld en innovatie binnenbrengen. Daarbij realiseren we ons dat we als gemeente niet overal verantwoordelijk voor zijn, maar dat er in de Osse samenleving vele autonome en rijke initiatieven en activiteiten zijn.

In samenwerking zijn we mede afhankelijk van andere partijen en ontwikkelingen. Dit maakt het formuleren van indicatoren en concrete doelstellingen ingewikkeld. In samenwerking leveren doelstellingen op de lange termijn vaker succes op. Het is ook steeds duidelijker dat concrete resultaten uit samenwerking, zoals bedrijven die subsidie binnenhalen voor een project in Oss, niet op de gemeentebegroting terechtkomen. De overheid komt voor minder subsidies in aanmerking en speelt een faciliterende rol. Daarom beschrijven we de doelstellingen en activiteiten zo goed mogelijk, maar stellen we geen prestatie-indicatoren op.

Oss is groot genoeg om een stem te hebben in netwerken als Agrifood Capital, Midsized Brabant en het G32-stedennetwerk. We kunnen de regio en onze gemeente ook internationaal profileren. Deze netwerken dragen bij aan Oss als krachtige gemeente in een vitale regio.

We blijven het Maasland als ons natuurlijk verzorgingsgebied zien. De inwoners van het Maasland zijn voor onderwijs, werk en winkelen op Oss georiënteerd. Het belang van de inwoners, bedrijven en instellingen is voor ons het uitgangspunt bij discussies over vormen van samenwerking.

De samenwerking in de As-50 met Landerd, Bernheze, Uden en Meierijstad vinden we erg belangrijk. Voor inwoners is dit immers de streek waar zij binding mee hebben. Samen werken we aan de economische en sociale vitaliteit van deze streek.

De rol van de overheid verandert steeds. Maatschappelijke opgaven kunnen het best worden opgepakt samen met inwoners, bedrijfsleven en maatschappelijke partners. We werken in de regio het liefst in triple helixverband. Dit betekent samenwerken met bedrijfsleven en maatschappelijke partners.

Voor alle speerpunten binnen dit thema geldt dat we werken vanuit de sustainable development goals van de Verenigde Naties. Belangrijke onderwerpen voor ons zijn zorg en welzijn, onderwijs en duurzaamheid.

We werken aan de volgende doelstellingen:

1. Een duidelijke positionering en strategie in (regionale) samenwerking
2. Meer focus in (regionale) samenwerking
3. Meer resultaten uit samenwerking
4. Inbreng en sturing van de gemeenteraad in (regionale) samenwerking voortzetten
5. Actieve internationale samenwerking

Belangrijke (beleids)kaders:

1. Invloed gemeenteraad op regionale samenwerking, raadstraject
2. Position paper 'Oss en de regio 2015-2020'
3. Publicaties vanuit Krachtig bestuur in Brabant: 'Leiderschap en dienstbaarheid: Samen op weg naar een (Veer)krachtig Bestuur voor Brabant', 'Naar indicatoren voor regionale samenhang, de bijdrage van landschaps- en cultuurgeschiedenis', 'Brabantse Netwerken' en 'De veranderende geografie van Nederland'.
4. Agrifood Capital: Agenda richting 2020
5. Brainport 2020 agenda
6. Economische ambities 2014-2020

2. Wat zijn de komende periode de belangrijkste speerpunten?

Belangrijke samenwerkingsverbanden

Agrifood Capital

Binnen Agrifood Capital proberen we met de provincie Noord-Brabant een aantal ontwikkelingen te versnellen. Deze afspraken staan in de versnellingsagenda. Het gaat dan onder andere om extra inzet op mest, duurzame energie en innovatieve hotspots in onze regio. Daarnaast werkt Agrifood Capital aan innovatieve en duurzame projecten op het gebied van agrofood, verbreding naar betrokkenheid van meer MKB bedrijven bij de regio, een toekomstbestendige arbeidsmarkt en ook aan een duurzame leefomgeving waarin een aantal gebiedsopgaven worden opgepakt. Meer inzet op cross-overs met logistiek en health biedt Osse bedrijven meer mogelijkheden in de projecten van Agrifood Capital.

Agrifood Capital Werkt zet zich met verschillende acties in voor een gezonde arbeidsmarkt in de regio, zoals strategische personeelsplanning met werkgevers, inzet op kwetsbare jongeren richting een baan en ook talent binden aan onze regio.

Internationaal werkt Agrifood Capital ook aan projecten en branding van Noordoost Brabant als agrofood regio. Dit heeft al tot een aantal resultaten geleid. We zetten ons in voor het internationale netwerk European Region of Gastronomy, waarin Noord-Brabant in 2018 centraal staat met de manifestatie We are food. Ook het Europese agrofood platform waaraan Agrifood Capital met de belangrijkste agrofoodregio's deelneemt kan een belangrijk netwerk worden dat nieuwe projecten en middelen oplevert. Agrifood Capital is ook actief in het Milan Urban Food Policy Pact dat zich inzet voor een duurzame voedselvoorziening in steden. We nemen deel aan het maandelijks overleg Europatafel met Agrifood Capital en de provincie Noord-Brabant, waarin Europese kansen voor agrifood worden besproken. De burgemeester zet zich in Europa in namens Agrifood Capital voor onze regio.

As-50 samenwerking

De focus in de As-50 samenwerking blijft gericht op acties op basis van het rapport ontwikkelkracht voor levenskwaliteit. Dit onderzoek naar jonge hoogopgeleiden en voldoende en goed gekwalificeerd personeel in de As-50 gemeenten is afgerond en op 7 maart 2017 door de vijf colleges van de As-50 gemeenten besproken. Er is besloten met de aanbevelingen aan de slag te gaan. Belangrijk hierbij is voldoende werkgelegenheid voor middelbaar opgeleiden te creëren, meer jonge hoog opgeleiden te binden aan de As50 regio en de sociale veerkracht van de As-50 gemeenten te versterken. De focus in de As-50 samenwerking ligt op het uitwerken en implementeren van concrete acties rond deze aanbevelingen. We zoeken samenwerking hierin met Agrifood Capital Werkt, ondernemers en onderwijs.

M7 Brabant samenwerking

Samen met de M7 gemeenten hebben we het voornemen om te werken aan sociale veerkracht, economie, mobiliteit, logistiek en binnensteden.

G32 stedennetwerk

Oss neemt als lid van het G32 stedennetwerk actief deel aan verschillende themagroepen. De burgemeester is met Zwolle trekker van het dossier Europees cohesiebeleid na 2020. Het cohesiebeleid bestaat uit subsidies als Europees Sociaal Fonds, ESF en OP Zuid.

Vereniging van Nederlandse Gemeenten VNG

Oss neemt een actieve positie in bij de Vereniging van Nederlandse Gemeenten. De burgemeester wordt benoemd in de commissie Europa en internationaal en de wethouder arbeidsmarkt en sociale zaken wordt benoemd in de commissie Werk en Inkomen in 2017. Beide benoemingen bieden Oss toegang tot andere netwerken en de mogelijkheid meer invloed uit te oefenen op beleid.

Dossiers in regionale samenwerking waar we extra aandacht aan besteden

Voor een aantal dossiers hebben we andere bestuurslagen (zoals provincies, het Rijk of Europa) nodig om ons belang duidelijk te maken of ons te profileren. In de komende periode gaan we deze dossiers nader uitwerken en onze strategie bepalen.

In het fysiek-ruimtelijke domein heeft gerichte aandacht voor het dossier 'Ruimte voor de rivier Maas' geleid tot twee koplopersprojecten, namelijk Ravenstein/Lith en Waterfront Ravenstein. Het knooppunt Paalgraven en Ravenstein, de spoorbrug bij Ravenstein en Versnellingsagenda/arbeidsmarkt bij Agrifood blijven dossiers waarbij wij onze belangen uitdragen. Binnen het sociaal domein zijn dossiers als de zorg voor jeugd, Wmo en participatiewet en de integratie van vluchtelingen belangrijk. In het economisch domein is het Logistics House een goed voorbeeld.

De ICT samenwerking BLOU is ook een goed voorbeeld van regionale samenwerking.

Democratische legitimiteit en gemeenschappelijke regelingen in de raad

Onze rekenkamercommissie heeft onderzoek gedaan naar 'partners op afstand' en publiceert binnenkort haar bevindingen. We gaan met u in gesprek over de aanbevelingen uit het onderzoek om de betrokkenheid van de raad bij samenwerking goed vorm te blijven geven.

Actieve internationale samenwerking

De nota internationaal beleid wordt met college en raad besproken en zal een kader bieden voor internationale activiteiten. Er wordt invulling gegeven aan de kansen vanuit de missie in 2017 naar Vietnam. Belangrijk is Europese samenwerking met onze buurlanden faciliteren en de inzet op de toekomst van Europa via het G32 stedennetwerk. De relatie met Vietnam wordt gecontinueerd.

3. Indicatoren

Indicator	Bron	Laatste meting	Jaar	Streefwaarde
Bestuurlijke veerkracht	Provinciaal kader 2013	Voldoende	2015	Voldoende
Goedkeuring herijkt position paper	Gemeente	Goedgekeurd	2016	Goedgekeurd

Programma's

Programma 1. Zorg en welzijn

1. Wat willen we bereiken?

Sinds de decentralisatie jeugdzorg en Wmo in 2015 zijn we als gemeente samen met onze partners volop in ontwikkeling om het nieuwe zorg- en welzijn landschap in te richten. Dit is een traject van meerdere jaren, waar we nu nog middenin zitten. De basis is ingericht. Nu is het tijd voor verdere detaillering in de werkwijze om de integrale aanpak te versterken. We zien dat steeds meer aspecten in beeld komen: participatie, ontmoeten, acceptatie, integratie, werk, wonen, veiligheid.

Om vragen van (kwetsbare) inwoners tijdig te signaleren, samen op te lossen en de persoonlijke situatie te verbeteren, zijn teams van professionals in de wijk actief. Voor jongeren tot 23 jaar zijn de Basisteams Jeugd en Gezin (BJG's) hiervoor verantwoordelijk. Voor inwoners vanaf 23 jaar zijn Sociale Teams (ST's) opgericht. Zij werken vanuit de maatwerk gedachte: Wat kan de inwoner zelf? Is er een ondersteuningsnetwerk? En wat is er nog meer nodig? We maken samen met de inwoner een analyse in het keukentafelgesprek. Als inwoners gespecialiseerde ondersteuning nodig hebben verwijzen we snel en effectief door. Voor de groep mensen die tijdelijk of chronisch ook zwaardere ondersteuning nodig hebben is die beschikbaar. Voor sommige doelgroepen zal er altijd intensieve zorg nodig blijven.

Het overgrote deel van dit programma gaat over de Wmo en de jeugdzorg. Het bieden van passende ondersteuning is onze doelstelling. Maar we willen vooral dat mensen zoveel mogelijk in staat zijn om zelfstandig te participeren en zelf hun leven vorm te geven. Voorkomen van problemen, of voorkomen van verergering, is zeker zo belangrijk. Daarom investeren we ook in de sociale cohesie in buurten, in het ondersteunen van burgerinitiatieven en het versterken van netwerken in de wijk.

We hebben 5 leidende principes voor onze aanpak:

1. Ieder mens is verantwoordelijk voor de vormgeving van zijn leven;
2. Iedere inwoner heeft recht op een perspectief, dat we samen zoeken;
3. Risico's zijn onvermijdelijk en horen bij het leven. We leren van ervaringen en zoeken oplossingen niet in nieuwe regels;
4. Uitgangspunt is een integrale benadering;
5. Maatwerk staat centraal.

Het principe van maatwerk vraagt anders werken en anders verantwoorden. En dat gaat niet vanzelf. We kiezen bewust voor samen leren en ontwikkelen. Door bijvoorbeeld het project Instituut voor Publieke Waarden (IPW), de proeftuin Ruwaard, overlegtafels Wmo en Jeugd, Oss Innoveert. We bieden ruimte om te experimenteren en daar waar innovatie is ondersteunen we dat. We nodigen bewoners en aanbieders actief uit om krachten te bundelen en aan de slag te gaan. Dit doen we door in gesprek te gaan met aanbieders over wat zij nodig hebben, door mogelijkheden te bieden via Oss Innoveert, door binnen de contracten ruimte te bieden voor een andere aanpak én door zelf te innoveren.

We zien dat, aan de hand van complexe casussen, hulp en ondersteuning eenvoudiger georganiseerd kunnen worden. En dat de professionals in hun dagelijkse praktijk de ruimte moeten krijgen om tot andere oplossingen te komen. Daarbij komen we ook dilemma's tegen. Meer maatwerk betekent meer verschillen. Dat accepteren we omdat een passende oplossing of aanpak de inwoner het beste helpt. Collectieve oplossingen kunnen ook passend zijn, er is een grote diversiteit aan oplossingen mogelijk. Een dilemma is de verantwoording en de rechtmatigheid. Maatwerk betekent dat we vaker tegen de grenzen van de huidige controle en verantwoordingssystematiek aanlopen. Op maat betekent ook meer samenwerken met andere partijen, samen tot een passende oplossing komen.

Voorwaarde is dat er goede basisvoorzieningen en ondersteuningsmogelijkheden in de wijk zijn. Zorg en welzijn wordt beter als we dichterbij de directe leefwereld van inwoners komen. We krijgen beter zicht op wat er speelt, kunnen eerder signaleren (preventief) en er komen meer mogelijkheden voor (een deel van de) oplossingen in beeld. Een goede samenwerking en infrastructuur in de wijk is hierbij essentieel. We richten ons hierbij ook op het versterken van samenwerking rondom preventie en het tijdig signaleren van risico's. Dat betekent meer investeren in contacten in de buurt en wijk. Dit zijn bijvoorbeeld contacten met inwoners maar ook met partners zoals huisartsen, vrijwilligersorganisaties, zorgverleners en woningcorporaties. Daarvoor is het nodig om de positie van de BJG's en ST's te verstevigen, zij zijn de spin in het web.

De andere manier van werken betekent ook anders verantwoorden. We willen vanuit vertrouwen ruimte bieden voor professionaliteit en expertise bij onze partners. We gaan samen met onze partners een nieuw stelsel van verantwoording inrichten. Want maatwerk betekent een verschuiving in aanpak, in waarden én in afspraken die we met onze partners maken.

We werken aan de volgende doelstellingen:

1. Mensen kunnen zichzelf redden, doen mee aan het sociale leven en hebben het gevoel dat ze erbij horen
2. Goede basisvoorzieningen en ondersteuningsmogelijkheden in de wijk
3. Een dekkend netwerk van Basisteams Jeugd en Gezin (BJG) en Sociale Teams (ST)
4. Passende (specialistische) zorg voor mensen die het nodig hebben

Belangrijke (beleids)kaders:

1. Regionaal beleidsplan 'Transformatie van AWBZ naar Wmo' (2014)
2. Beleidsplan Wmo (lokaal, 2014)
3. Functioneel ontwerp jeugdhulp (regionaal, 2014)
4. Implementatieplan jeugdhulp (regionaal, 2014)
5. Inkoopkaders jeugdhulp en Wmo (regionaal, 2016)
6. Notitie huisvesting en integratie van vergunninghouders (lokaal, 2016)

2. Wat zijn de komende periode de belangrijkste speerpunten?

Maatwerk is het nieuwe normaal

Maatwerk is het uitgangspunt bij wat we doen. Dit geldt voor de Wmo, jeugd en welzijn. We kijken naar een individuele of collectieve oplossing die past bij de behoefte en aansluit bij de mogelijkheden van mensen. We doen wat nodig is.

Dat betekent: buiten hokjes denken en werken, van gebaande paden af gaan, kijken wat echt helpt, breder kijken dan Wmo voorzieningen of jeugdzorg. Het betekent dat de hulp en ondersteuning aansluit bij waar het knelt en waar een oplossing effectief is. Dichtbij huis, op school, werk of vereniging. Hierbij past dat we over de grenzen van het programma heen kijken en verbinding leggen met andere programma's in activiteiten en budgetten.

Bij maatwerk werken we minder vanuit regels. Dat vraagt andere manieren van verantwoording met meer nadruk op cliëntvervalsingsonderzoek en kwalitatieve informatie en minder nadruk op cijfers. We ontwikkelen samen met onze partners een nieuwe manier van verantwoording.

Diversiteit aan voorzieningen

Oplossingen zitten vaak in de combinatie van voorzieningen en de aanwezigheid van veel verschillende mogelijkheden aan ondersteuning. Combineren en kunnen variëren met specialistische en lichte vormen van ondersteuning maakt het mogelijk om maatwerk te leveren.

We investeren in:

1. een goede basis door versterking van de inzet van welzijn;
2. een integrale aanpak met de BJG's en ST's als kern;
3. specialistische zorg via de inkoop.

We dagen aanbieders uit om hun activiteiten flexibel in te zetten en aan te passen aan de behoefte van het individu. Ontwikkeling en groei van inwoners vinden we belangrijk. We hebben meer aandacht voor specifieke situaties, zoals de inzet van een psycholance voor mensen met verward gedrag. Maar ook voor mantelzorgondersteuning, respijtzorg, actief zijn bij dementie, participatie/werk ter voorkoming of vermindering van zorg en woonvormen die passender zijn bij de mogelijkheden van inwoners. Zoals wonen met ondersteuning in plaats van beschermd wonen voor inwoners die daaraan toe zijn.

In samenwerking met programma 2. Werk, inkomen en onderwijs starten we een regionale pilot van 2 jaar om mensen te gaan begeleiden in hun ontwikkeling vanuit dagbesteding, passend bij het principe werk gaat voor zorg. In de pilot streven we naar ontschotting tussen de verschillende wetten.

Richting de programmabegroting 2018-2021 bekijken we of we extra middelen beschikbaar stellen voor Ons Welzijn. Deze middelen zijn nodig om de basis van ons zorgstelsel goed in te richten. Met een versteviging van die basis realiseren we een preventieve aanpak binnen het brede sociaal domein (zorg en welzijn én werk, inkomen en onderwijs).

Positieve gezondheid

We willen ons ook meer richten op preventie en het voorkomen van zorgvragen. Bijvoorbeeld door aandacht te geven aan gezondheid in de wijk, inwoners te informeren over gezonde leefstijl en mensen in hun eigen buurt te helpen (samen koken, informatie en advies over obesitas). We gaan uit van positieve gezondheid: het gaat niet alleen om de af- of aanwezigheid van ziekte, maar om het vermogen van mensen om met de fysieke, emotionele en sociale levensuitdagingen om te gaan en zoveel mogelijk eigen regie te voeren. Denk daarbij ook aan fijn wonen, een zinvolle dagbesteding, eigenwaarde, een toekomstperspectief, lekker in je vel zitten en vrienden en familie om je heen. Hiervoor gaan we activiteiten en partijen verbinden. Verleiden tot gewenst gedrag en inzetten op talenten zijn de uitgangspunten.

Een gezonde leefstijl voor iedereen vinden we belangrijk. Met programma's als jongeren op gezond gewicht en gezond in de stad geven we hier actief invulling aan.

Complexe casuïstiek zorg en veiligheid

Bij lichtere hulpvragen, maar ook bij complexe situaties kan het sociale team door de nabijheid en lage drempel vaak een deel van de ondersteuning verzorgen. We zien dat er veel (hulp)vragen bij de BJG's en ST's binnen komen. De complexiteit van de problematiek neemt ook toe. Samenwerking binnen jeugd, zorg en veiligheid is steeds meer nodig. Bij een verslaafde veelpleger zal naast disciplinaire maatregelen ook iets aan de verslaving moeten worden gedaan. En een persoon met verward gedrag moet zorg krijgen, maar als hij een gevaar vormt voor zichzelf of zijn omgeving moet ook vanuit veiligheid ingegrepen worden.

Vanuit het programma zorg en welzijn en programma veiligheid willen we werken aan één toegang voor complexe casuïstiek. Dit vraagt extra investeringen. We willen dit voor de komende twee jaar doen zodat we met de netwerkpartners de regie op maatwerk bij complexe casuïstiek kunnen inrichten.

Samen met de inwoner

In de wijken, dorpen en buurten zijn mensen actief. Mensen ondersteunen elkaar en zorgen voor een goed woon- en leefklimaat. Dat gaat niet altijd vanzelf. We ondersteunen initiatieven in wijk en dorp en stimuleren de samenwerking tussen professionals en tussen professionals en inwoners. Dit doen we zowel in informele als formele netwerken. Daardoor wordt het beter mogelijk om kwesties te bespreken en op te lossen, samen met inwoners. We leggen verbindingen met programma 3. Voorzieningen voor sport, cultuur en ontmoeten in het kader van ontmoeten, meedoen en voorzieningen in de wijk.

We passen maatwerk toe per wijk. Dat betekent dat ondersteuningsactiviteiten per wijk kunnen verschillen. We zien dat de leefbaarheid en sociale veerkracht van een aantal buurten onder druk staat. Een integrale aanpak vanuit het welzijnswerk gericht op leefbaarheid en sociale cohesie is nodig. Uitgangspunten hierbij zijn: beter in contact met de buurt/wijk zijn, vanuit samenhang tussen verschillende leefgebieden, met continuïteit en het moet duurzaam zijn. Dat vraagt investeren in een integrale aanpak en versterken van expertise in de BJG's en de ST's. Bijvoorbeeld over vergunninghouders, mensen met verward gedrag en ggz-problematiek.

In deze tijd blijft het belangrijk om aandacht te houden voor zaken als respect, racisme en onveiligheid, antidiscriminatie en tolerantie. Deze aandacht hebben we in wijken en buurten maar bijvoorbeeld ook op de arbeidsmarkt. We blijven daarnaast actief met onze status als Regenboogstad, in het roze jaar 2017 maar ook daarna.

Goede woonvormen voor iedereen

Goed wonen is een belangrijk onderdeel van goede ondersteuning. We staan hier voor een opgave. Voor mensen die een vorm van ondersteuning nodig hebben is niet altijd geschikte huisvesting aanwezig. Bijvoorbeeld als het gaat om groepswonen, om betaalbare woonruimte (in combinatie met zorg) voor jongeren die uitstromen uit jeugdvoorzieningen of om uitstroom uit beschermd wonen mogelijk te maken. Bij uitstroom is het belangrijk om begeleiding te bieden, preventief en om mensen vanuit een intramurale setting een goede start te laten maken. We ontwikkelen nieuwe manieren om wonen met ondersteuning voor jongeren en volwassenen (bijvoorbeeld met ggz-problematiek) mogelijk te maken. Ook is er (beperkte) behoefte aan een opvangmogelijkheid voor mensen/gezinnen die in de wijk of buurt niet meer te handhaven zijn. De huisvesting van vergunninghouders en arbeidsmigranten verloopt steeds beter.

We zoeken met onze partners naar mogelijke oplossingen, bijvoorbeeld via de oplosagenda beschermd wonen. We stemmen af met programma 7. Ruimtelijke ontwikkeling en wonen.

Voor 'Wonen met ondersteuning' (een lichtere vorm van Beschermd wonen) willen we een bedrag uit de algemene reserve halen. Daarnaast gebruiken we een bedrag uit het budget voor de impuls van zorg naar welzijn. Deze extra capaciteit willen wij inzetten om nieuwe instroom op te vangen en om de doorstroom uit Beschermd wonen te stimuleren. Zo voorkomen we dat er wachtlijsten ontstaan. Via een raadsinformatiebrief informeren wij u over de opzet van deze pilot en gelijktijdig met de vaststelling van deze kadernota vragen wij u om gelden specifiek hiervoor beschikbaar te stellen.

Voorkomen van zorgvragen en zwaardere zorg, met name bij jeugd

Met name voor jeugdigen zijn de problemen in Oss groter dan elders. We hebben meer jeugdigen in de jeugdhulp en meer jeugdcriminaliteit dan gemiddeld in Brabant.

We werken aan een integrale jongerenaanpak gericht op school, werk, veiligheid en zorg zodat we de activiteiten vanuit de verschillende beleidsvelden bundelen. Een uitgewerkt voorstel wordt in het najaar besproken.

Daarnaast willen we de kwaliteit van de zorg en de voorliggende voorzieningen verbeteren. We willen meer focus op preventie. Dit vraagt een versterking van de informele steun van sociale netwerken (eigen kracht) en de algemene voorzieningen. Tegelijkertijd zien we dat er voor de transformatie bij de jeugdhulp nog een flinke slag gemaakt moet worden. Dit vraagt extra investeringen.

Met de regio zijn vier majeure transformatieopgaven opgesteld:

1. Toegang op sterkte;
2. Wonen doe je thuis;
3. Regionale zorg waar dat kan;
4. Complexe problematiek: investeren in duurzame en integrale trajecten voor jeugdigen met complexe problematiek.

Deze opgaven sluiten aan bij de ambities uit het Functioneel Ontwerp transitie jeugdzorg in 2014. De maatregelen zijn nodig om de transformatieslag te maken. De opgaven dragen bij aan een evenwichtig zorglandschap met als doel de best passende jeugdhulp voor alle jeugdigen. Het raadsvoorstel over het plan van aanpak van de transformatieagenda jeugd is aan de raad aangeboden.

Een heldere en goede toegang tot zorg voor inwoners

In 2015 zijn we gestart met het inrichten van de toegang tot Wmo en jeugdhulp. We werken verder aan de samenwerking en professionalisering van de sociale teams en de basisteams jeugd en gezin. De integrale aanpak betekent aansluiting van consulenten Wmo, schulddienstverlening en werk en inkomen van de gemeente bij de sociale teams. Dat is een ontwikkeling die nog niet klaar is. Dat geldt ook voor de samenwerking met partners in de wijk; de huisartsen, praktijkondersteuners, GGZ, formele en informele netwerken. Het doel is een integrale toegang in de wijken, waar gemeente en wijkteams samenwerken en er één traject naar ondersteuning en hulp is, zonder onnodige tussenstappen. We streven naar een toegang die bekend is bij inwoners en professionals, en waar regie is op de ondersteuning. Hierbij aansluitend voegen we ook verschillende toegangen voor complexe casuïstiek samen inclusief een goede verbinding met de justitiële keten.

Goede start voor vergunninghouders

We werken aan goede begeleiding van de huisvesting en integratie van vergunninghouders. Diverse partijen, waaronder woningbouwverenigingen, vluchtelingenwerk, het welzijnswerk en gemeente doen al jarenlang belangrijk werk en helpen mensen op weg.

We bieden ze een nieuw thuis en willen ervoor zorgen dat ze actief onderdeel uit kunnen maken van de Osse samenleving. Daarbij is meedoen, participatie en sociale integratie erg belangrijk. De aanpak is integraal en wordt vanuit meerdere programma's uitgezet.

Duurzaamheid

Dit programma draagt bij aan de People lijn van duurzaamheidscirkel. Onze uitgangspunten zijn: vanuit mogelijkheden en samenhang tussen verschillende leefgebieden met inwoners zoeken naar oplossingen, beter in contact met de buurt/wijk zijn, continuïteit in de aanpak inbouwen en duurzame relaties opbouwen. We kiezen voor oplossingen die het probleemoplossend vermogen van de samenleving zelf versterken, waardoor op termijn minder zorg/ondersteuning nodig is en mensen toekomstperspectief hebben (sociale duurzaamheid).

Met onze partners investeren we in het samen leren en ontwikkelen. We komen op die manier tot verandering, tot het ontwikkelen van passende ondersteuning van inwoners. Waarbij maatwerk het nieuwe normaal is. Door trajecten zoals IPW, proeftuin de Ruwaard, Oss Innoveert en interne leertrajecten zijn we actief bezig met leren en veranderen. We bundelen de lessen en opbrengsten en gebruiken dat voor de ontwikkeling van een nieuwe werkwijze. Want we zijn gewend in een bepaald systeem te werken en te doen. Dat aanpassen kost tijd en aandacht.

3. Indicatoren

We hebben in regioverband afspraken gemaakt over een gezamenlijke aanpak voor het cliëntervaringsonderzoek 2017 e.v.. Daarmee ontstaat benchmark en krijgen we informatie die we kunnen gebruiken voor de gezamenlijke inkoop. Deze 2 indicatoren willen we gaan monitoren:

1. Cliënttevredenheid over dienstverlening
2. Cliënttevredenheid over de toegang

Verandering vergt vaak inspanning van ook andere ketenpartners, niet alleen gemeente. We willen innoveren en leren, niet afrekenen. We willen vaker gebruik maken van nieuwe vormen van verantwoording zoals filmpjes van mensen die vertellen over hun ervaringen.

4. Waar staat je gemeente

In de volgende tabel geven we de verplichte indicatoren vanuit waarstaatjegemeente.nl weer. Om de cijfers van Oss te kunnen plaatsen hebben we daarnaast een referentiemeting opgenomen. We gebruiken hiervoor de gemiddelde waarde van gemeenten in de grootteklasse van 50.000 tot 100.000 inwoners.

Indicator	Oss	Referentie	Jaar
Jongeren met delict voor de rechter	1,45%	1,64%	2015
Jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp	11,5%	8,7%	2016
Jongeren tot 18 jaar met jeugdbescherming	1,3%	1,1%	2016
Jongeren van 12-23 jaar met jeugdreclassering	0,5%	0,4%	2016
Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement per 1.000 inwoners	55	58	2016

Naar inhoudsopgave

1. Wat willen we bereiken?

Iedereen doet mee naar vermogen. We streven ernaar om iedereen zoveel mogelijk te laten participeren. In werk, op school en breder in de samenleving. Het doel is dat inwoners zelfredzaam zijn. Goed onderwijs waarbij Ossenaars zich kunnen ontwikkelen draagt hieraan bij. Inwoners die niet of minder zelfredzaam zijn ondersteunen we. Onze opdracht is om de kwetsbare inwoner op de arbeidsmarkt te begeleiden naar werk, primair in regulier werk. Daarbij is het van belang dat het onderwijs goed aansluit op de arbeidsmarkt en dat uitval in het onderwijs zoveel mogelijk wordt voorkomen.

Onze opgave is om een omvangrijke en diverse doelgroep van mensen met een kleine en een grote afstand tot de arbeidsmarkt, al dan niet met een arbeidsbeperking, aan werk te helpen. Werk waarin mensen hun talenten kunnen inzetten en zich kunnen ontplooiën. Een grote uitdaging is om een goede match te maken tussen de openstaande vacatures en mensen met een uitkering. Onze uitstroom naar werk is hoog in vergelijking met andere gemeenten in de regio en het land. Toch blijft het aantal mensen in de bijstand stijgen. Dat komt door de instroom van kwetsbare jongeren en vergunninghouders, en de extramuralisering waardoor meer mensen met een zorgprofiel instromen. We zoeken naar instrumenten en werkwijzen die zo goed mogelijk bij de verschillende doelgroepen passen. Een daarvan is om aan te sluiten bij het Experiment Regelluwe Bijstand. Kwetsbare mensen hebben vaak problemen op meerdere terreinen. In onze visie is werk de beste vorm van participatie. Daarom is dat de eerste insteek bij ondersteuning van kwetsbare inwoners. Werk gaat voor zorg. We werken intensief samen met partijen in het veld om deze integrale benadering vorm te geven. Tegelijkertijd stimuleren we participatie in brede zin. In vrijwilligerswerk, sport en activiteiten in buurt en wijk. Als daar belemmeringen in zijn, financieel of persoonlijk, dan ondersteunen we (kwetsbare) inwoners daarbij. De Osse samenleving heeft veel baat bij de inzet en bijdrage van vrijwilligers. In het sociaal domein is hun inzet onmisbaar. Tevens biedt het op persoonlijk niveau kansen voor zelfontplooiing en participatie. We willen vrijwilligerswerk stimuleren en vrijwilligers goed ondersteunen.

Vaak is er bij het ontbreken van inkomen (uit werk) meer aan de hand. We willen daarom integraal werken, in een combinatie van werk, zorg, schuldhulpverlening en armoede-ondersteuning bijvoorbeeld. Daarbij willen we zo goed mogelijk maatwerk bieden. Maatwerk betekent ook dat we accepteren dat er verschillen zijn in de ondersteuning die we bieden, passend bij de situatie.

Ons uitgangspunt bij de arbeidsmarkt is de vraag van ondernemers. We bekijken samen over welke opleidingen, ervaring en vaardigheden toekomstig personeel moet beschikken en hoe daar zo goed mogelijk op aangesloten kan worden. De beroepsbevolking van Oss is relatief laag opgeleid. Terwijl het gewenste opleidingsniveau binnen bedrijven steeds hoger wordt en banen in het middensegment verdwijnen, onder andere door robotisering en digitalisering. We zien onderwijs als de sleutel om deze kloof te overbruggen, onder andere door een sterkere verbinding met HBO in Oss te realiseren.

Voor het brede arbeidsmarktbeleid werken we samen in Agrifood Capital werkt!. We vertalen dit naar lokaal niveau en pakken dit samen met de Osse ondernemers en onderwijsinstellingen op.

Onderwijs is een belangrijke voorziening in onze samenleving. Het draagt bij aan de persoonlijke ontwikkeling, het zorgt voor overdracht van maatschappelijke en culturele waarden en het helpt mensen met participatie in de samenleving. 'Leren' houdt niet op na het behalen van het diploma. De snelle veranderingen in de samenleving vragen om inwoners die zich een leven lang ontwikkelen. Dat is de insteek van de nieuwe visie 'Leren in Oss, zo doen wij dat!' die wij met onderwijs en ondernemers hebben ontwikkeld en uitgewerkt in vier actielijnen. Binnen het onderwijs en ook in de aansluiting van het onderwijs op de maatschappelijke omgeving spelen diverse vraagstukken. Voorbeelden zijn passend onderwijs, de aanpak van onderwijsachterstanden, de aansluiting van VMBO op het MBO en de aansluiting op de arbeidsmarkt. We bekijken samen met de partners wat de koers hierin wordt en welke stappen we hierin zetten.

Sinds 2010 is er sprake van krimp bij het primair onderwijs en vanaf 2016 bij het voortgezet onderwijs. Dit zal op termijn stabiliseren. Naast krimp is er ook sprake van verschuiving van leerlingen. Ouders en leerlingen kiezen bewust. Dit maakt dat naast overcapaciteit er ook sprake is van ondercapaciteit. Bij investeringen zullen we alert moeten zijn op deze niet goed te voorspellen ontwikkelingen. De krimp zal leiden tot een afname van het aantal schoolgebouwen. Daarnaast is er focus op kosten van de exploitatie en de overmaat in gebouwen.

Belangrijk thema voor overleg met het primair onderwijs is ook het beheer en de exploitatie van multifunctionele accommodaties (MFA's), waaronder voormalig Horizonscholen. De exploitatie en het beheer van MFA's is niet eenvoudig. Zeker niet in combinatie met de krimp van het aantal leerlingen en de nieuwe verantwoordelijkheden die het primair en speciaal onderwijs hebben gekregen voor het planmatig buitenonderhoud van gebouwen.

We werken aan de volgende doelstellingen:

1. Stroomlijnen van regionaal en lokaal arbeidsmarktbeleid
2. Kwetsbare groepen hebben onze prioriteit
3. Op maat toepassen van armoedebeleid
4. Zorgen voor een goede lokale aansluiting van onderwijs op de arbeidsmarkt
5. Behouden van de kwaliteit van onderwijs en onderwijshuisvesting

Belangrijke (beleids)kaders:

1. Visie Onderwijshuisvesting en meerjarige investeringsplanning (2013)
2. Beleidskader 2017-20 Regionaal Bureau Leerplicht en voortijdig schoolverlaten Brabant Noordoost (RBL)
3. Maatregelen Wet werk en bijstand (2015)
4. Beleidskader Participatiewet (2015)
5. Beleidskaders Minimabeleid (2015)
6. Beleidskader Schuldhulpverlening 2016-2020 (2016)
7. Vrijwilligerswerkbeleid 2016-2020 (2016)
8. Voorzieningenkaarten
9. Plan van aanpak Laaggeletterdheid
10. Visie 'Leren in Oss, zo doen wij dat!'

2. Wat zijn de komende periode de belangrijkste speerpunten?

Eerder erbij zijn (preventie)

We bieden goede ondersteuning bij uitstroom uit de bijstand en het oplossen van schuldenproblematiek. Toch blijven de bestanden stijgen. Dat komt door de extramuralisering en de toestroom van vergunninghouders en kwetsbare jongeren. Dit vraagt een meer preventief beleid. We willen samen met partners als het UWV, SVB en onderwijs vooraan in het traject (nog voordat een bijstandsuitkering wordt aangevraagd) activiteiten gericht op toeleiding naar werk vormgeven. Ook door kwetsbare jongeren en andere niet-uitkeringsgerechtigden (nuggers) naar werk te bemiddelen. De duurzame uitstroom naar werk van deze extra groepen mensen is voor ons van belang, ondanks de hogere uitvoeringskosten. Zo hebben we voor vergunninghouders een aandachtsteam; wij bieden taalbegeleiding op de werkvloer en een voortraject werken aan werk. Daarnaast werken we richting de programmabegroting 2018-2021 een plan uit voor kwetsbare jongeren en brengen we in beeld wat dit voor financiële consequenties heeft (zie hiervoor het hoofdstuk 'Financiële vertaling op weg naar de programmabegroting').

Ook bij schuldhulpverlening en armoedebeleid investeren we in het voorkomen van problemen. We werken intensief samen met onze partners in het werkveld om zo vroeg mogelijk te signaleren. Bijvoorbeeld in de bewustwordingscampagne 'Samen slimmer met geld'. Daarbij hebben we specifieke aandacht voor kinderen in armoede. Ook zit er in ieder sociaal team een consulent inkomen en heeft ieder sociaal team een contactpersoon schuldhulpverlening. Op deze manier verhogen we ons bereik armoedebeleid en kunnen we hulpverleners ondersteunen bij de aanpak van financiële problemen.

Met stimulering van employability, het voorkomen van schooluitval, bevordering van een gezonde leefstijl en verbanden met jeugdzorg vervult tevens het onderwijs een preventieve spilfunctie waar we steviger op in gaan zetten.

Integraal werken en maatwerk

Kwetsbare mensen hebben vaak problemen op meerdere terreinen. We werken aan ontschotting binnen het sociaal domein en zien verbindingen met zorg. Dat geldt voor dagbesteding en beschut werk en ook voor kwetsbare jongeren. We vinden het belangrijk om integraal samen te werken aan de 'voorkant', daar waar het eerste contact plaatsvindt. Een plan voor een integrale jongerenaanpak is in ontwikkeling. Vanuit gedeeld belang voor de inwoner werken we samen als werk & inkomen, schuldhulpverlening, zorg en de sociale teams. Daarbij willen we maatwerk realiseren door uit te gaan van de situatie van de inwoner. We willen meer samenhang brengen tussen bepaalde regelingen, en zoeken naar de beste toepassing vanuit het doel van de regeling. Bijvoorbeeld door in een situatie van problematische schulden te kijken wat de meest effectieve oplossing is.

We zoeken naar instrumenten en werkwijzen die passen bij de behoeften van de doelgroep(en). In het Experiment Regelluwe Bijstand wordt een nieuwe manier van werken geïntroduceerd en wetenschappelijk gevolgd. Daarbij worden twee werkwijzen vergeleken met de reguliere dienstverlening. De eerste aanpak is gericht op meer eigen regie van bijstandsgerechtigden over hun plan van aanpak voor re-integratie; de tweede insteek gaat uit van een intensievere maatwerkbegeleiding en een proactieve coaching.

In onze visie is werk de beste vorm van participatie. Daarom is dat de eerste insteek bij ondersteuning van kwetsbare inwoners. Werk gaat voor zorg. We starten een tweejarige regionale pilot om vanuit de participatiewet en Wmo een doorlopende lijn van dagbesteding of individuele ondersteuning naar werk (inclusief beschut werk) mogelijk te maken. Hiervoor willen we bij de programmabegroting 2018-2021 budget beschikbaar stellen.

Stimulans arbeidsmarkt

De beroepsbevolking van Oss is gemiddeld relatief laag opgeleid. Terwijl het gewenste opleidingsniveau binnen bedrijven steeds hoger wordt en banen in het middensegment verdwijnen, onder andere door robotisering en digitalisering. We zien onderwijs als de sleutel. In overleg met bedrijven, MBO en HBO werken we aan een goede aansluiting van onderwijs op de vraag van de arbeidsmarkt. Bijvoorbeeld door het realiseren van leertrajecten op maat met het bedrijfsleven als partner. Daarnaast zoeken we in overleg met werkgevers naar mogelijkheden om, bijvoorbeeld door jobcarving, ook voor de lager opgeleiden werk te behouden/vinden. Concrete aanknopingspunten voor verbinding met HBO zien we in de bouw en ook voor Pivot Park worden mogelijkheden verkend. Hieraan willen we als gemeente een impuls geven.

De Talentencampus is een belangrijke uitvoerende schakel voor nieuwe initiatieven en in de verbindingen tussen onderwijs, ondernemers en overheid. Aandachtspunten daarbij zijn goede loopbaan-oriëntatie en -begeleiding, talentontwikkeling en behoud van talent en onderwijsvernieuwing. Hiernaast is er ook aandacht voor een goede begeleiding van de meest kwetsbare mensen. Ook als gemeente dragen we hierin bij. Bijvoorbeeld door te zoeken naar vernieuwende methoden om zoveel mogelijk mensen aan het werk te krijgen. Het regionale arbeidsmarktprogramma AgriFood Capital Werkt! is hier ook op gericht. Dit programma leidt tot opbrengsten voor Osse inwoners, scholen en bedrijven.

Onderwijsvernieuwing

Onderwijs is belangrijk voor de ontwikkeling van mensen; met gelijke kansen voor iedereen. We streven ernaar dat ze opgroeien tot zelfredzame mensen, die het liefst met een startkwalificatie de arbeidsmarkt betreden. De arbeidsmarkt van de toekomst vraagt om flexibele, ondernemende mensen die verantwoording nemen voor hun eigen ontwikkeling. Een leven lang leren! We zetten daarom in op stevigere wisselwerking en innovatieve verbindingen tussen onderwijs en samenleving. Niet alleen maatjesprojecten tussen scholen en woonzorgcentra zijn hier voorbeelden van maar ook 'living labs' (Talentencampus) waar inwoners, ondernemers en onderwijs elkaar kunnen ontmoeten.

Momenteel voeren we samen met onze partners in onderwijs en bedrijfsleven de Osse visie 'Leven lang leren en ontwikkelen' in actielijnen uit. Een daarvan is de Lokaal Educatieve Agenda waarin we samen met het onderwijs (basisonderwijs, voortgezet onderwijs, MBO) de ontwikkelpunten formuleren. Onderwerpen die daarin terugkomen en waar we afspraken over maken zijn de Integrale Kindcentra (IKC), peuteropvang, aanpak van onderwijsachterstanden, aansluiting van jeugdhulp op onderwijs (passend onderwijs), onderwijs aan kwetsbare jongeren, vernieuwing van MBO en entree-opleiding, en goede aansluiting op HBO-onderwijs in Oss. Daarnaast hebben we aandacht voor volwasseneneducatie en laaggeletterdheid. We hechten belang aan goede

cultuureducatie in het basisonderwijs (deze zin is toegevoegd op basis van het amendement Cultuureducatie basisonderwijs dat is aangenomen in de raadsvergadering over de kadernota 2018-2021).

Onderwijshuisvesting

De krimp in het primair en voortgezet onderwijs zal leiden tot een afname van vierkante meters voor onderwijs en het aantal schoolgebouwen. Zo wordt in 2017 de locatie van het Hooghuis in Ravenstein aan de gemeente teruggegeven. Mede door de krimp ontstaan er nieuwe samenwerkingsverbanden en fusies. Ook bij de scholen voor speciaal onderwijs zien we samenwerking ontstaan door het passend onderwijs. Bijvoorbeeld tussen het Hooghuis en Koninklijke Kentalis en stichting Oosterwijs en het Baken. Rond de zomervakantie zal het regionale samenwerkingsverband Passend Onderwijs een spreidingsplan presenteren. Op basis daarvan verwachten we nog een aantal nieuwe huisvestingsaanvragen.

In overleg met onze onderwijspartners werken we diverse projecten uit het Meerjarig Investeringsplan (MIP) verder uit. Uitgaand van de afspraken uit het Beleidskader Onderwijshuisvesting (2013) blijven we investeren in onderwijshuisvesting, maar wel in combinatie met een capaciteitsafname. Gezien de focus op exploitatiekosten bij het onderwijs, is dit ook noodzakelijk. Ook werken we aan afspraken over beheer en exploitatie bij MFA's (o.a. de voormalige Horizonscholen). Een belangrijke opgave voor de komende jaren is het verduurzamen van bestaande onderwijsgebouwen. We starten met pilots hiervoor.

Duurzaamheid

In dit programma leveren we een bijdrage aan de 'people-lijn' van de duurzaamheidskring. Sociale duurzaamheid betekent dat iedereen zoveel mogelijk meedoet in de samenleving. Door werk of vrijwilligerswerk. Ook de mensen met een arbeidsbeperking. We ondersteunen mensen met een uitkering om passend werk te krijgen en te houden. Eventuele belemmeringen om te kunnen meedoen, zoals psychische problemen of problematische schulden, willen we helpen hanteerbaar te maken door ruim armoedebeleid en ondersteuning vanuit de Wmo. Onderwijs is een goede basis voor zelfredzame inwoners. We streven naar een startkwalificatie bij een zo groot mogelijke groep en gaan uitval uit onderwijs tegen.

In het kader van de 'planet-lijn' werken we aan verduurzaming van de onderwijsgebouwen.

3. Indicatoren

Indicator	Bron	Laatste meting	Jaar	Streefwaarde
Vrijwilligers	Waarstaatjegemeente.nl	40%	2016	50%
Voortijdig schoolverlaters Oss	vsvverkenner.nl	1,9%	2015	< 2,0%
Bereik VVE doelgroep	TOV jaarverslag	86%	2015	100%
Bereik doelgroep armoedebeleid	WISZ / Minimascan StimulanSZ	80,2%	2016	80%
Afvlakking percentage stijging bijstandsuitkeringen	WISZ	9%	2016	8%

4. Waar staat je gemeente

In de volgende tabel geven we de verplichte indicatoren vanuit waarstaatjegemeente.nl weer. Om de cijfers van Oss te kunnen plaatsen hebben we daarnaast een referentiemeting opgenomen. We gebruiken hiervoor de gemiddelde waarde van gemeenten in de grootteklasse van 50.000 tot 100.000 inwoners.

Indicator	Oss	Referentie	Jaar
Absoluut verzuim onderwijs per 1.000 leerlingen (niet ingeschreven op school)	1,54	1,91	2016
Relatief verzuim onderwijs per 1.000 leerlingen (wel ingeschreven, niet aanwezig)	11,83	29,09	2016
Voortijdig schoolverlaters (VO en MBO)	1,2%	1,5%	2015
Kinderen in uitkeringsgezin	4,82%	6,29%	2015
Personen > 18 jaar met een bijstandsuitkering per 1.000 inwoners	29	40	2016
Werkloze jongeren 16-22 jaar	1,20%	1,50%	2015
Personen 15-64 jaar met lopend re-integratietraject per 1.000 inwoners	24,1	27,8	2016
Netto arbeidsparticipatie (aandeel beroepsbevolking met baan)	66,1%	65,6%	2016
Demografische druk (verhouding tussen niet-productieve leeftijdsgroepen < 20 jaar en > 65 jaar en productieve groep 20-64 jaar)	69,4%	71,8%	2016

Programma 3. Voorzieningen voor sport, cultuur en ontmoeten

1. Wat willen we bereiken?

Mensen vormen met elkaar gemeenschappen in buurten, wijken en kernen, verenigingen, sportclubs, scholen, kerken en moskeeën et cetera. Hoe sterker, zelfstandiger en vitaler al deze gemeenschappen kunnen functioneren, hoe beter het is. Dan krijgen we bloeiende gemeenschappen met kunst, cultuur, verenigingsleven en sport. Inwoners nemen hier waar mogelijk zelf initiatieven voor en organiseren dit zelf. Als gemeente stimuleren en ondersteunen we dit. Verenigingen en vrijwilligers zijn belangrijke voorwaarden om ontmoeten, sporten en cultuur mogelijk te maken. Actieve deelname aan de gemeenschap waar je deel van uitmaakt is ook goed voor de leefbaarheid in de wijken en kernen. Samen met inwoners werken we aan goede en betaalbare voorzieningen voor cultuur, sport, gezond bewegen en ontmoeten. Met voorzieningen bedoelen we de gebouwen, de sportparken, maar ook de activiteiten van instellingen en verenigingen en de netwerken van mensen hiertussen. We willen hierin zien te bereiken dat inwoners makkelijker verantwoordelijkheid durven en kunnen nemen voor de voorzieningen die ze zelf belangrijk vinden.

Cultuur hoort bij mensen. Het biedt de mogelijkheid om te boeien, betekenis te geven, om te verbazen, te troosten, te inspireren, te ontwikkelen, te vormen en te vermaken. Daarom vinden we het belangrijk dat cultuur laagdrempelig en toegankelijk is. Cultuur moet zoveel mogelijk bereikbaar zijn daar waar mensen wonen en werken, dus in de wijken en buurten en door en voor de inwoners. Daarnaast heeft cultuur ook een economische en sociale betekenis. Economisch omdat culturele voorzieningen het voor mensen aantrekkelijk maken om in een gemeente te komen wonen en werken. Sociaal omdat via bijvoorbeeld cultuureducatie de leefbaarheid in buurten verbeterd kan worden.

Sporten en bewegen blijft één van de meest beoefende vrijetijdsactiviteiten van mensen. Sporten bevordert onderlinge sociale betrokkenheid en maatschappelijke participatie. En sporten en bewegen draagt bij aan een gezonde(re) leefstijl. We stimuleren daarom in de breedte dat iedereen aan sport- en beweegactiviteiten kan deelnemen en zetten in op een gezonde leefstijl van inwoners.

Voor mensen met een beperking is aangepast sporten vaak niet eenvoudig of laagdrempelig. We hebben –in samenwerking met regiogemeenten- een aantal maatregelen bedacht die er toe zullen leiden dat sporten voor deze doelgroepen toegankelijker wordt.

Verder stimuleren we dat de (sport)accommodaties beter gebruikt worden.

Ontmoeten zal een steeds grotere rol innemen binnen onze wijken, buurten en kernen. Naast 'georganiseerd' ontmoeten in verenigingsverband, is er steeds meer behoefte aan het spontaan binnenlopen in een 'huiskamer' van een wijk of dorp. Dat komt voort uit onze toegenomen verantwoordelijkheden op het gebied van de Wmo. Steeds vaker zien we dat inwoners in hun eigen buurt iets organiseren en ondernemen. Deze initiatieven leveren een belangrijke bijdrage aan de leefbaarheid. Ontmoeten kan op steeds meer manieren en in steeds meer vormen plaatsvinden. Van dagbesteding tot bewegen, van kinderopvang tot samen koken. Als gemeente zullen we juist hier vooral kijken naar de vragen van de inwoners en waar mogelijk ondersteunen.

We hebben eerder geld vrijgemaakt om het aanbod van maatschappelijke accommodaties in overeenstemming te brengen met de (toekomstige) vraag. De herinvesterings stemmen we af op de uitkomsten van de voorzieningenkaarten. Het vertrekpunt is de vraag 'wat is er nodig?'. De uitkomsten van die gesprekken vertalen we vervolgens in een Meerjarig Investeringsplan Maatschappelijk Vastgoed (MIP MV) in de investeringsparagraaf in de programmabegroting 2018-2021. Op deze wijze geven we ook invulling aan de menselijke kant van ons duurzaamheidsbeleid: duurzame oplossingen met draagvlak van de gemeenschap.

We werken aan de volgende doelstellingen:

1. Behoud van functionele, duurzame en betaalbare voorzieningen
2. Activiteiten op het gebied van sport, cultuur en ontmoeten zijn laagdrempelig en toegankelijk
3. Een duurzaam en toekomstbestendig sport-, ontmoetings - en cultuurveld
4. Meer mensen met een gezonde levensstijl

Belangrijke (beleids)kaders:

1. Integraal Voorzieningenbeleid (inclusief opstellen en uitwerken van adviezen voorzieningenkaarten)
2. Rapport cultuur 'De messen geslepen'
3. Visie sport en bewegen
4. Uitvoeringsnota maatschappelijk vastgoed (2013)
5. Planontwikkeling centrum
6. Nota gezondheidsbeleid Maasland

2. Wat zijn de komende periode de belangrijkste speerpunten?

Cultuur

Cultuurfuncties huisvesten in het stadscentrum

We willen het stadscentrum functioneel versterken. In dat kader voeren we met de raad de discussie of het gewenst is cultuurfuncties - in het bijzonder de bibliotheek (inclusief stadsarchief en de volksuniversiteit) - naar het centrum te verplaatsen. Momenteel zijn we met de Van Deursen Groep in gesprek om te kijken of op de plek van de voormalige V&D winkel hiervoor reële mogelijkheden zijn. Daarbij hebben we ook oog voor de effecten van mogelijke verschuivingen op de Raadhuisklaan en het gebouw van de Lievekamp in het bijzonder.

Bezuinigingen en hervormingen bij de professionele cultuurorganisaties

In 2017 hebben de professionele cultuurinstellingen hun hervormingen afgerond. Door externe ontwikkelingen en door de bezuinigingen op subsidiebudgetten moesten diverse cultuurinstellingen zich anders organiseren. Museum Jan Cunen en cultuurpodium Groene Engel zijn verzelfstandigd, het Stadsarchief in de bibliotheek geïntegreerd, Muzelink is op een andere leest geschoeid en nagenoeg alle cultuurinstellingen hebben nieuwe directies en/of besturen gekregen. Museum Jan Cunen hoopt in september het verbouwde museum weer helemaal in gebruik te kunnen nemen.

Eén van de eerder opgelegde bezuinigingen betrof een gezamenlijke taakstelling van € 50.000 structureel voor de 'bewoners' van het Lievekampgebouw. Het idee was dat door slimmer samen te werken deze besparing gerealiseerd zou kunnen worden. Bij de programmabegroting 2018-2021 bekijken we of deze bezuiniging nog realistisch is.

Cultuurpodium Groene Engel bekijkt de mogelijkheid om het horeca-alleenrecht voor het pand Groene Engel te verwerven. Als de onderhandelingen hierover leiden tot een positief resultaat, dan willen we hieraan meewerken. Daarbij hanteren we onder andere de voorwaarden dat er geen oneigenlijke concurrentie optreedt en dat de exploitaties van de horeca en het cultuurpodium strikt gescheiden blijven.

Natuurtheater Hoessenbosch heeft afgelopen jaren met veel eigen inzet de accommodatie verbeterd. Het natuurtheater biedt een unieke omgeving voor culturele beleving. Wij bekijken of we het theater kunnen steunen in de voorstellen voor de verbeteringen.

Cultuurtafel

De Cultuurtafel functioneert nagenoeg zelfstandig; het initiatief en de organisatie ligt inmiddels geheel bij de deelnemende instellingen. Als gemeente schuiven we regelmatig aan om afstemming te zoeken. De professionele cultuurinstellingen onderzoeken nieuwe samenwerkingsmogelijkheden. Momenteel probeert men met elkaar een nieuwe en eigentijdse cultuurvisie te ontwikkelen voor Oss. In het najaar verwachten wij op een eerste concept te kunnen reageren. De focus op de lokale verbinding, de samenwerking op buurt- en wijkniveau en met het amateurveld is inmiddels goed terug te zien in de programmering van de cultuurinstellingen. We blijven dit stimuleren.

Vlakglas- en emaillemuseum (VEM) in Ravenstein

We zien het VEM vooral als een voorziening die een bijdrage kan leveren aan de toeristische aantrekkelijkheid en daarmee aan de leefbaarheid van het stadje. Het nieuwe beleidsplan van het VEM laat synergie met andere lokale culturele initiatieven zien. Daarmee heeft het museum inhoudelijk en organisatorisch een steviger basis. Deelnemende partners komen uit de kunsten en ambachten in Ravenstein. Zij dragen bij aan nieuwe activiteiten voor het museum. Dit sluit aan op de doelstelling Ravenstein sterker te profileren als stad van kunst en ambacht. Richting de begroting bekijken we of we extra subsidie beschikbaar stellen voor het Vlakglasmuseum. Daarnaast is er wellicht een eenmalig bedrag nodig om verhuizing en de inrichting mogelijk te maken. Dat is tevens bestemd voor het TIR.

Evenementenbeleid

Het evenementenbeleid heeft in de programmabegroting 2015-2018 een flinke financiële impuls gekregen. De uitbreiding van het evenementenbudget was deels bedoeld om nieuwe initiatieven op te starten, waarna onze financiële betrokkenheid verminderd zou worden. Dat beoogde effect blijkt echter maar betrekkelijk weinig op te treden.

De extra inzet op evenementenbeleid leidt tot een toename van het aantal evenementen. Dat is positief want dat zorgt voor extra aantrekkelijkheid van onze gemeente, met name ons stadscentrum. Het zorgt bovendien voor extra bezoekers. Dit brengt echter aan de vergunningenkant extra druk met zich mee, vooral ook door de aangescherpte eisen als gevolg van het incident in Haaksbergen. We houden de hele evenementenketen tegen het licht om er voor te zorgen dat evenementen met zo min mogelijk administratieve belasting zo veilig als nodig is kunnen plaatsvinden.

Om een transparanter evenementenbeleid te kunnen uitvoeren hebben we dit jaar een aanscherping gemaakt van de maximale bijdragen per categorie. Hierbij delen we de evenementen in drie categorieën in aan de hand van een puntensysteem.

Erfgoed

Oss heeft veel cultuurhistorisch erfgoed, zowel in monumenten als in archeologische vondsten. Daar zijn wij zuinig op. Zij vertellen het verhaal van ons verleden en onze identiteit. En zij verhogen de aantrekkingskracht van ons gebied, voor inwoners en voor toeristen. Onze monumenten en de unieke vondsten -elk met het bijbehorende verhaal- zijn nog onvoldoende bekend bij onze inwoners en potentiële toeristen. Dat willen we verbeteren. Fascineren en beleefbaar maken zijn daartoe instrumenten. Ook zien we mogelijkheden om in combinatie met andere voorzieningen de educatieve waarde van ons erfgoed beter te benutten. In verkennende bijeenkomsten hebben we hiervoor veel draagvlak kunnen bemerken.

We zetten daarbij zwaarder in op de krachtenbundeling van allerlei betrokken partijen. We nodigen onze gemeenschap, w.o. de heemkundekringen, uit om thema's op te pakken. Een belangrijke en nieuwe rol zien we hierbij voor het Stadsarchief. Oss heeft veel religieus erfgoed. Wij nemen deel in provinciaal en landelijk overleg daarover. Samen met de provincie Noord-Brabant en andere gemeenten nemen we o.a. deel aan activiteiten rond de Zuiderwaterlinie. Met naburige gemeenten pakken we verwante thema's op zoals Romeinse tijd/Caesar.

Sport

Sport voor mensen met een beperking

Sport is er voor iedereen. In dat licht vinden we de gehandicaptensport in onze gemeente enigszins onderbelicht. Daar bedoelen we mee dat het voor mensen met een beperking net zo gemakkelijk moet zijn om aan sport deel te nemen dan voor anderen. We hebben beleid ontwikkeld om de toegankelijkheid voor sporters met een beperking te verbeteren.

Sport en ontmoeting

We vinden het belangrijk dat sportmogelijkheden op wijk- en buurtniveau beschikbaar zijn. Dat verlaagt de drempel om gezond en actief bezig te zijn. We zijn bezig om een tweede Cruijffcourt te realiseren.

Sportexpertisecentrum (SEC)

Het SEC functioneert inmiddels een aantal jaren en draagt bij aan een gezonde leefstijl door onder andere programma's als jongeren op gezond gewicht en gezond in de stad (positieve gezondheid is verder toegelicht in programma 1. Zorg en welzijn).

Het SEC laat zich zien als een proactieve club, die op allerlei manieren werkt aan stimulering van sportactiviteiten. Dat gebeurt voor een steeds groter deel ook op het snijvlak van preventie/participatie en sport. We willen daarom ook verkennen in hoeverre de financiering van het SEC daarvan een afspiegeling kan zijn. We denken wel dat meer focus van het SEC gewenst is, om versnippering tegen te gaan. Daarom werken we samen met het SEC aan een nieuwe visie. Deze is eind 2017 gereed.

Sportaccommodaties

Golfbad

Het Golfbad is gedateerd en de laatste jaren staat de exploitatie onder druk. We hebben aan het bestuur gevraagd om met een toekomstvisie op de watersport en -recreatie te komen. De bespreking van deze toekomstvisie in de raad heeft geleid tot de vaststelling van een aantal randvoorwaarden en kaders. Hierbinnen zal de herontwikkeling van het Golfbad plaats moeten vinden. Daarmee is het Golfbad –samen met ons– nu aan de slag om tot een haalbaar plan te komen. Dat plan moet voor de verkiezingen in 2018 gereed zijn, zodat het afgewogen kan worden in het nieuwe coalitieakkoord. Ondertussen blijven we het Golfbad financieel extra steunen via een garantiesubsidie voor de komende 3 jaar.

Voetbal

We willen een optimale bezetting van de buitensportaccommodaties. In overleg met de verenigde voetbalclubs hebben we daarom een herziene capaciteitsnorm voor voetbalvelden vastgesteld. We kijken daarbij hoe we de samenwerking tussen de voetbalclubs ook een impuls kunnen geven. Dit doen we ook door sportaccommodaties bij clustering aan te passen en verenigingen die hierdoor frictiekosten hebben te ondersteunen.

Met de voetbalclubs werken we aan vitale verenigingen op sportaccommodaties die aansluiten bij de behoefte. Diverse verenigingen zijn met elkaar in gesprek met het oog op een (gezamenlijke) toekomst. We wachten deze besprekingen af alvorens concrete maatregelen voor te stellen. We hopen dat we voor de programmabegroting 2018-2021 in november concreter kunnen zijn.

De taakstellende bezuiniging op de buitensportaccommodaties ronden we dit jaar af. De verenigde voetbalclubs hebben oplossingen aangedragen voor een groot deel van de taakstelling. Medio 2017 is duidelijk of ze het gehele bedrag weten te realiseren. Afgesproken is dat de restant taakstelling via een tariefsverhoging wordt ingevuld. De taakstelling voor de overige buitensportverenigingen is gehaald.

Gymzalen

We hebben de huidige en toekomstige behoefte aan binnensportaccommodaties laten onderzoeken. Investeringswegen we op basis hiervan af. In 2018 is de algehele renovatie van gymzaal Ruwaard II en de gedeeltelijke renovatie (binnenzijde) van gymzaal Verdijkstraat nodig, hiervoor hebben we in de MIP MV geld gereserveerd.

Aanvullend op de ramingen uit de MIP MV moet de gymzaal van de Bernadetteschool (VSO) mogelijkerwijs worden gerenoveerd. Uitvoering is echter mede afhankelijk van de toekomstplannen van het Samenwerkingsverband Passend Onderwijs. We verwachten daar na de zomerperiode meer duidelijkheid over (zie ook programma 2). Ook de binnenkant van gymzaal Staringstraat moet nog worden gerenoveerd. Het jaar van uitvoering is afhankelijk van de planvorming van aanpassingen van de installatie in de Poolster.

Sportpark Nieuw Zevenbergen

We zijn bezig om de locatie van het motorsportterrein Nieuw Zevenbergen om te bouwen naar een reguliere sportaccommodatie. Dat doen we in overleg met de diverse gebruikers. Hierdoor moet een multifunctioneel sportpark ontstaan, dat door diverse organisaties is te gebruiken. Denk daarbij aan motorcross, schietsport, kart e.d. Hiervoor moet het bestemmingsplan worden aangepast. De noodzakelijke onderzoeken hiervoor lopen momenteel. Als we meer zicht hebben op de gebruikers en de consequenties voor de omgeving, kunnen we aan de slag met de bestemmingsplanwijziging.

Ontmoeten

Ontmoeten krijgt door de bredere Wmo-verantwoordelijkheden voor de gemeente een andere betekenis. Meer mensen zijn langer aangewezen op hun eigen woon- en leefomgeving. Denk aan ouderen, die langer thuis blijven wonen. Of aan mensen die gebruik maken van begeleid-wonen. De behoefte om op wijk- en buurniveau laagdrempelige ontmoetingen te kunnen hebben, neemt hierdoor toe. Dat verandert de wijze waarop we onze huidige gemeenschapsaccommodaties gebruiken en exploiteren. We gaan een onderzoek uitvoeren op welke wijze we het laagdrempelig ontmoeten het beste kunnen faciliteren.

In Macharen gaan we met de gemeenschap onderzoeken wat er de komende jaren moet gaan gebeuren op het gebied van ontmoeten.

We kijken ook naar de exploitaties van alle wijk- en buurthuizen en in het bijzonder naar die van multifunctionele accommodaties (MFA's). We hebben verschillende MFA's in onze gemeente. MFA's die sport en ontmoeten combineren, MFA's die onderwijs en ontmoeten combineren en MFA's die onderwijs en jeugdfuncties combineren. Er is zeker behoefte aan dit type gebouwen, maar de exploitatie en het beheer is niet eenvoudig. We kennen op dit moment vier aandachtsexploitaties bij ontmoeten (Megen, Berghem, Geffen en Schadewijk). We zijn hierover in gesprek met beheerstichtingen om de exploitaties voor de toekomst te verbeteren. Ook met het onderwijs zijn we in gesprek over de exploitatie van zeven MFA's met onderwijsfuncties. Beslissingen vanuit onderwijs en vanuit herijking beleid kunnen bij de komende programmabegroting tot incidentele of structurele investeringen leiden.

Voorzieningenkaarten

De bedoeling van het proces Voorzieningenkaarten is om met de lokale inwoners van het gebied haalbare en gedragen keuzes te maken voor de toekomst van gemeenschapsvoorzieningen. We hebben inmiddels ervaringen met dit proces opgedaan. Naast een aantal positieve effecten zien we soms ook effecten optreden die we niet voorzien hadden. De eerste fase van dit proces resulteert in een Advies Voorzieningenkaart. Dat kader wordt door het college vastgesteld. Bij de uitwerking daarvan blijkt vervolgens soms dat het kader onvoldoende houvast biedt om tot concretisering te komen. In plaats daarvan worden dan de fundamentele discussies over de keuzes opnieuw gevoerd.

Op basis van het advies Voorzieningenkaarten ramen we het beschikbare bedrag dat in de gemeentebegroting hiervoor beschikbaar is. Dit beschikbare gebiedsbudget blijkt soms ook aanleiding te zijn om discussies over de keuzes in het gebied opnieuw met elkaar te gaan voeren. Met andere woorden: de integrale afwegingen uit het advies blijken soms gaandeweg weer tot andere keuzes te leiden in de uitvoering, die vervolgens weer niet passen in het beschikbare gebiedsbudget.

Voor dit soort dilemma's zullen we in het proces Voorzieningenkaarten passende afspraken gaan maken.

We werken de adviezen van de voorzieningenkaart verder uit. We verwachten dit jaar de afronding van het advies van het gebied Haren, Macharen en Megen. Na vaststelling kan dit leiden tot een aanpassing van de MIP MV voor ontmoeten in dit gebied. Daarna moeten we nog twee gebieden opstarten: Berghem en Schadewijk. Ondertussen zijn we met een pilot begonnen: uitwerking van de vastgestelde adviezen op basis van co-creatie in drie gebieden. Dit zijn Ravenstein, Herpen en Oss Noord-West. De uitwerking van de overige gebieden is als integraal project nog niet begonnen, in afwachting van de uitkomst van de pilot. Wel zijn we in Geffen bezig met deelprojecten, zoals de herhuisvesting van de scouting en gilde en de Koppellinck.

In Oss Noordwest is gewerkt aan de locatiekeuze voor het nieuwe wijkcentrum. Door de gebruikers van de wijkcentra en sportverenigingen is een voorkeur uitgesproken voor een koppeling van sport en ontmoeten op de plek van de huidige sporthal Ussenstelt. In de volgende fase wordt gewerkt aan een programma van eisen en wordt de haalbaarheid onderzocht. We hopen voor de programmabegroting met een concreet (investerings)voorstel te komen.

In Ravenstein en in Herpen zijn er nieuwe initiatieven vanuit de bevolking ontstaan, die verder reiken dan de scope van de vastgestelde voorzieningenkaart. Ook willen de dorpsraden/ inwoners zelf meer regie gaan voeren op het proces van de uitwerking. Hierover vinden bestuurlijke gesprekken plaats. Voor het deelgebied Neerloon, Overlangel en Keent wordt gewerkt aan een handreiking om tegemoet te komen aan de daar levende wensen rondom ontmoeten en sport. Bij de programmabegroting 2018-2021 wordt een concreet voorstel gedaan.

De pilot uitwerking adviezen op basis van co-creatie is intern tussentijds geëvalueerd. Extern moet dit nog plaatsvinden. Op basis van deze interne en externe evaluatie, zullen we dit jaar een besluit nemen over hoe we verder gaan met het opstellen van voorzieningen plannings/ adviezen en de uitwerking en uitvoering daarvan.

Lopende overige projecten

- Ontmoeten in de Ruwaard: We zijn in gesprek met Brabant Wonen of we in de plint van de Sterrebosflat een ontmoetingsruimte kunnen realiseren en vervolgens huren. Voor de programmabegroting nemen we een besluit over de financiële kaders voor deze ontwikkeling;
- De bouw van de MFA in Lith is inmiddels aanbesteed en zal medio 2018 gereed zijn;
- In de Koppellinck in Geffen is een nieuwe beheerstichting gestart. En zijn nieuwe afspraken gemaakt over verantwoordelijkheden ten aanzien van exploitatie en beheer. Ook bouwkundig zullen zaken aangepast worden (verbeteren entree en ventilatie).

Risico's bij bouwen

Het gaat economisch al weer een tijdje beter in Nederland; de economie trekt aan. Dat heeft als keerzijde dat de ontwikkel- en bouwbudgetten een sterk stijgende trend vertonen. Bij het vaststellen van definitieve investeringskredieten van projecten kan dit leiden tot verhoogde/extra aanvragen in de programmabegroting.

Gebiedsgericht werken

We laten een onderzoek uitvoeren naar de ervaringen en verwachtingen rondom het gebiedsgericht werken. De uitkomsten hiervan zijn beschikbaar voor een volgend college en het bijbehorende coalitieprogramma.

Verduurzaming maatschappelijk vastgoed

We geven op het gebied van duurzaamheid zelf het goede voorbeeld. Daarom zetten we ook in op een (op termijn) energie neutrale vastgoedportefeuille. Dit draagt bij aan onze ambities op het gebied van duurzaamheid (zie programma 6. Duurzaamheid, milieu en natuur). Bij nieuwbouw- en renovatieprojecten nemen we in het MIP MV een aanvullend duurzaamheidsbudget mee. Zo wordt het voormalige gemeentehuis in Lith verbouwd tot een energie neutrale MFA. Op dit moment werken we aan een plan van aanpak voor de verduurzaming van de bestaande vastgoedportefeuille. In 2017 onderzoeken we, o.a. door experimenten/ testen in een aantal accommodaties, hoe we de bestaande vastgoedportefeuille verder kunnen verduurzamen. We komen hiervoor in 2018 met een plan van aanpak. In de tussentijd worden daar waar kansen zich voordoen gebouwen verduurzaamd. Er zijn bijvoorbeeld geldleningen verstrekt aan de sportverenigingen VV NLC'03, SDDL/Onder d'n Plag en VV Nooit Gedacht voor het plaatsen van zonnepanelen. Doordat Onder d'n Plag ook geen gas meer gebruikt is dit gebouw door het plaatsen van zonnepanelen op het dak nu ook energieneutraal.

3. Indicatoren

Indicator	Bron	Laatste meting	Jaar	Streefwaarde
Tevredenheid inwoners over voorzieningen	Waarstaatjegemeente.nl	72%	2016	73%
Inzet burgers voor leefbaarheid in de buurt	Waarstaatjegemeente.nl	21%	2016	22%
Actief in verenigingsleven	Waarstaatjegemeente.nl	63%	2016	63%
Volwassenen die voldoen aan norm gezond bewegen	GGD	61%	2014	62%
Mensen met ernstig overgewicht	GGD	34,25%	2014	32%

4. Waar staat je gemeente

In de volgende tabel geven we de verplichte indicatoren vanuit waarstaatjegemeente.nl weer. Om de cijfers van Oss te kunnen plaatsen hebben we daarnaast een referentiemeting opgenomen. We gebruiken hiervoor de gemiddelde waarde van gemeenten in de grootteklasse van 50.000 tot 100.000 inwoners.

Indicator	Oss	Referentie	Jaar
Niet-sporters	49,1%	50,8%	2014

Programma 4. Veiligheid

[Naar inhoudsopgave](#)

1. Wat willen we bereiken?

Vanuit programma veiligheid werken we aan zo veilig mogelijke wijken en dorpen in Oss. Veiligheid is v n iedereen en vóór iedereen. Het op peil houden van de veiligheid en veiligheidsbeleving moeten we samen met de Osse inwoners doen. Iedereen heeft hierin zijn eigen verantwoordelijkheid. We richten onze inzet op de zaken die we als gemeente kunnen beïnvloeden.

Als er veiligheidsincidenten zijn dan lossen we die zo goed als mogelijk op. De hardnekkige problemen woninginbraak, jeugdoverlast, ondermijnende criminaliteit en fietsendiefstal pakken we integraal samen met onze partners aan. Daarbij is een goede verbinding met het sociaal domein belangrijk.

Integraal Veiligheidsbeleid 2013-2018

De kern van ons beleid gaat om de aanpak van de hardnekkige problemen woninginbraak, jeugdoverlast en ondermijnende georganiseerde criminaliteit. Hiervoor voeren we een meerjarige ketenaanpak uit; we pakken deze problemen vanuit verschillende invalshoeken (preventie, repressie, nazorg) aan. In 2016 hebben we besloten hier een vierde hardnekkig probleem aan toe te voegen: fietsendiefstal. Vanuit de politieregio Oost-Brabant worden gemeente-overstijgende problemen aangepakt. Voorbeelden hiervan zijn jihadisme, mensen met verward gedrag (incl. de psycholance), en uniformering van 13-b-beleid (aanpak drugs).

Daarnaast is het onze taak om veiligheidsincidenten zo goed mogelijk op te lossen. Hierbij gaat het om twee soorten incidenten:

- De aanpak van rampen en crises. Bij de aanpak van rampen en crises hebben we de verantwoordelijkheid voor bevolkingszorg.
- Veiligheidsincidenten in wijken en dorpen. We zijn verantwoordelijk voor het oplossen van actuele openbare orde- en veiligheidsproblemen.

In het kader van leefbaarheid is het van belang dat mensen zich veilig voelen. Bij de aanpak van de hardnekkige problemen en veiligheidsincidenten is het veiligheidsgevoel een belangrijk aspect. We zetten hierop in met preventie, goede communicatie, voorlichting en zichtbaarheid van professionals. Daarnaast kunnen mensen zelf ook voorzorgsmaatregelen nemen waardoor de veiligheid en het veiligheidsgevoel vergroot worden.

Binnen het integraal veiligheidsbeleid vragen de volgende thema's extra aandacht:

Ondermijnende criminaliteit

Van de vier hardnekkige problemen is het probleem ondermijnende georganiseerde criminaliteit het minst zichtbaar in het dagelijks leven. Ons doel is dat we zicht krijgen op de structuren van ondermijnende georganiseerde criminaliteit, dat we deze structuren ontwrichten, en dat we deze met onze partners integraal via straf- en bestuursrecht aanpakken.

Jeugd, zorg en veiligheid

Bij de aanpak van jeugdgroepen op straat, personen met verward gedrag die de openbare orde verstoren, mensen die uit detentie komen, en bij veel complexe casuïstiek is er steeds vaker de noodzaak om vanuit het sociaal domein en het veiligheidsdomein een integrale benadering te zoeken. De afgelopen jaren is dit versterkt nadat we, met de transities, ook de verantwoordelijkheid voor veel zwaardere vormen van zorg gekregen hebben. Dit leidt tot complexe problemen die niet altijd volledig op te lossen zijn, maar het heeft ook geleid tot een stevigere regierol voor ons als gemeente bij de aanpak van deze problemen (omdat we voor veel meer vormen van zorg verantwoordelijk zijn dan voorheen).

Samenwerking op het snijvlak van jeugd, zorg en veiligheid is niet eenvoudig. Het sociaal domein en veiligheidsdomein kent eigen wet- en regelgeving, eigen partners, een eigen cultuur en eigen dynamiek. Dit komt bijvoorbeeld tot uiting in de zoektocht naar de doorontwikkeling van het regionaal veiligheidshuis.

Tegelijkertijd wordt binnen de beide domeinen de urgentie gevoeld om samen te werken. Immers, een verslaafde veelpleger stopt waarschijnlijk niet met crimineel gedrag als de verslaving niet wordt aangepakt. Een persoon met verward gedrag moet zorg krijgen, maar als hij een gevaar vormt voor zichzelf of zijn omgeving moet ook vanuit veiligheid ingegrepen worden. En jeugdoverlast moeten we aanpakken, maar er is ook aandacht nodig voor het risico dat jongeren uit zo'n overlastgevende jeugdgroep afglijden door gebrek aan zinvolle dagbesteding, of zo veel op straat zijn omdat ze uit een 'multi-problem'-gezin komen.

Veiligheidsregio

In de zomer van 2017 zal er in een bestuursconferentie van het bestuur van de veiligheidsregio integraal afgewogen worden welke knelpunten er binnen de veiligheidsregio zijn die opgelost moeten worden, en zal daarbij een meerjarig financieel overzicht opgesteld worden. Na de afgelopen jaren, ingegeven door de financiële crisis, gestuurd te hebben op een zo efficiënt mogelijk ingerichte veiligheidsregio, is het nu nodig om te bezien welke investeringen er nodig zijn om de taken van de veiligheidsregio goed uit te kunnen blijven voeren.

We werken aan de volgende doelstellingen:

1. Woninginbraken laag houden
2. Jeugdoverlast beperken en jeugdcriminaliteit aanpakken
3. Bestrijden van ontwijking door ondermijnende criminaliteit
4. Fietsendiefstal beperken
5. Veiligheidsincidenten of -problemen oplossen
6. Mensen ondersteunen met complexe problematiek m.b.t. zorg en veiligheid

Belangrijke (beleids)kaders:

1. Beleid integrale veiligheid 2013-2018 gemeente Oss
2. Regionaal veiligheidsplan politie Brabant-Oost 2015-2018
3. Regionaal beleidsplan Veiligheidsregio Brabant-Noord 2016-2019
4. Kadernota Regionaal Veiligheidshuis Maas en Leijgraaf 2018
5. Beleidskader Veiligheidsregio Brabant-Noord 2018

2. Wat zijn de komende periode de belangrijkste speerpunten?

Ondermijnende georganiseerde criminaliteit

De afgelopen jaren is ingezet op de (voorbereiding) van de integrale regionale aanpak van ondermijnende georganiseerde criminaliteit. In 2016 maakten we de overgang van voorbereidende en beeldvormende werkzaamheden naar het uitvoeren van de concrete aanpak. We krijgen een steeds beter beeld van de omvang van het probleem. Daarnaast doen we ervaring op in de gezamenlijke aanpak van dit probleem. Voor de gemeente Oss geldt dat voor een goede aanpak van ondermijnende criminaliteit meer middelen (voor menskracht en uitvoering) nodig zijn dan nu beschikbaar zijn.

Jeugd, zorg en Veiligheid

Om mensen met problemen op de terreinen zorg en veiligheid goed te kunnen helpen gaan we een intensieve samenwerking organiseren tussen het sociaal domein en het veiligheidsdomein. We willen, naar het voorbeeld van de proeftuin Ruwaard, de aanpak in de uitvoering ontwikkelen. We maken één toegang voor de complexe casuïstiek zorg en veiligheid waarbij we, vanuit veiligheid en zorg, samen met de partners (o.m. Ons Welzijn, GGZ, Bemoeizorg, Verdihuis, Novadic, Politie en Veiligheidshuis) zorgen dat er voor elke persoon een passende aanpak komt.

Belangrijk is steeds te zorgen voor een integrale benadering vanuit zorg en veiligheid. Waarbij geldt dat zorg- en veiligheidsproblemen vanuit veiligheid met strafmaatregelen aangepakt of beheerst kunnen worden, maar dat de duurzame oplossing vanuit zorg gezocht moet worden. De regie in deze integrale aanpak zullen we daarom vanuit zorg (programma 1. zorg en welzijn) voeren.

Veiligheidsregio

In 2017 worden de knelpunten en bijbehorende financiële consequenties in beeld gebracht door de veiligheidsregio. In 2018 zullen de extra kosten met incidentele middelen binnen de begroting van de veiligheidsregio opgevangen kunnen worden. Maar we verwachten dat er wel financiële consequenties voor de jaren 2019 en verder zullen zijn.

Vanuit de veiligheidsregio zal een integraal huisvestingsplan voor de kazernes gemaakt worden. Dit proces start na de zomer. Komend jaar zal duidelijk worden welke financiële consequenties dit huisvestingsplan heeft.

Daarnaast wordt de herbouw van de kazerne in Oss voorbereid. Zoals in programma 3. Voorzieningen voor sport, cultuur en ontmoeten aangegeven, moeten de kosten voor deze herbouw opnieuw bekeken worden vanwege het aantrekken van de markt (en daarmee de hogere bouwkosten dan eerder voorzien).

Reddingsbrigade

De reddingsbrigade Oss maakt deel uit van de nationale reddingsvloot en krijgt hiervoor tot en met 2017 een financiële bijdrage vanuit het rijk. Medio dit jaar zal achtereenvolgens op landelijk en veiligheidsregioniveau besluitvorming plaatsvinden of bekostiging vanuit rijks- of regionale middelen voortgezet zal worden. Als blijkt dat de financiële bijdrage aan de reddingsbrigade voor de deelname aan de nationale reddingsvloot komt te vervallen, dan zullen we in de programmabegroting voorstellen om voor deze kosten aan de reddingsbrigade Oss een subsidie te verstrekken zodat zij de bewakingstaken van recreatiewater en bij watergebonden evenementen kunnen blijven uitvoeren.

Duurzaamheid

In dit programma dragen we bij aan de people-lijn van de duurzaamheidscirkel. In een duurzame samenleving zijn veiligheid en veiligheidsgevoelens van belang. Met de integrale aanpak van de hardnekkige problemen en het oplossen van geweldsincidenten zetten we in op het vergroten van de objectieve veiligheid en het behouden van de huidige veiligheidsgevoelens. De global goals die bij dit programma horen zijn: Goede gezondheid en welzijn, kwaliteitsonderwijs, vrede, veiligheid en gerechtigheid, stevige partnerschappen.

3. Indicatoren

Indicator	Bron	Laatste meting	Jaar	Streefwaarde
Doelstelling 1: Woninginbraken	Politie	271 (231 in 2015)	2016	231
Doelstelling 2: Incidentmeldingen jeugdoverlast	Politie	442 (461 in 2015)	2016	400
Doelstelling 3*:				
Controles waarbij hennep en/of harddrugs is aangetroffen (13b)				
- waarna bestuurlijke waarschuwing	Gemeente	30 (23 in 2015)	2016	-
- waarna sluiting pand	Gemeente	20** (20 in 2015)	2016	-
Interne BIBOB-toetsen	Gemeente	73 (41 in 2015)	2016	-
- waarna BIBOB toetsen door landelijk bureau BIBOB	Gemeente	5 (4 in 2015)	2016	-
Doelstelling 4: Aangiftes fietsendiefstal	Politie	736 (1157 in 2015)	2016	1000
Doelstelling 5: Incidentmeldingen verwarde personen	Politie	216 (198 in 2015)	2016	150
Doelstelling 6: Rapportcijfer veiligheid	Veiligheidsmonitor	7,3 (7,1 in 2015)	2016	7

* We hebben geen streefcijfers opgenomen voor de acties onder doelstelling 3 omdat dit acties zijn die uitgevoerd worden als reactie op het aantreffen van bijvoorbeeld hennep in een woning.

** Er staan nog 6 sluitingen gepland in 2017 van besluiten uit 2016. Vanwege procedures die nog lopen kan het zijn dat enkele daarvan niet doorgaan.

4. Waar staat je gemeente

In de volgende tabel geven we de verplichte indicatoren vanuit waarstaatjegemeente.nl weer. Om de cijfers van Oss te kunnen plaatsen hebben we daarnaast een referentiemeting opgenomen. We gebruiken hiervoor de gemiddelde waarde van gemeenten in de grootteklasse van 50.000 tot 100.000 inwoners.

Indicator	Oss	Referentie	Jaar
Verwijzingen Halt 12-17 jaar per 10.000 inwoners van 12-17 jaar	157,8	139,3	2016
Harde kern jongeren 12-24 jaar per 10.000 inwoners van 12-24 jaar	0,9	1,5	2014
Winkeldiefstallen per 1.000 inwoners	2	2,4	2016
Geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners	5,0	5,5	2016
Diefstallen uit woning per 1.000 inwoners	2,6	4,1	2015
Vernielingen en beschadigingen per 1.000 inwoners	7,1	6,2	2016

Programma 5. Mobiliteit en openbare ruimte

1. Wat willen we bereiken?

Inwoners, bedrijven en overige gebruikers zijn tevreden over de inrichting, het onderhoud en het functioneren van de openbare ruimte, waaronder de verkeersfuncties. Ze zijn betrokken bij de beleidskeuzes en de uitvoering daarvan. We werken doelmatig samen aan duurzame instandhouding en verbetering.

De openbare ruimte is aantrekkelijk

In de openbare ruimte komen inwoners, bedrijven en overige gebruikers elkaar tegen, ieder met een eigen visie en belang. De inrichting en het beheer van de openbare ruimte vormen een belangrijk visitekaartje voor onze gemeente.

Met respect en zorg voor ieders mening streven we naar brede tevredenheid. De openbare ruimte nodigt uit tot ontmoeten, verblijven, recreëren en bewegen en heeft invloed op de tevredenheid van inwoners over hun leefomgeving. De tevredenheid monitoren we. Waar nodig vertalen we dat in aangepaste communicatie of uitvoering van beheer. Bewoners zijn betrokken bij de eigen woon- en leefomgeving en voelen zich mede-eigenaar en medeverantwoordelijk.

De hoofdwegenstructuur met de daarop aangesloten parkeerterreinen in het centrum, de bereikbaarheid via spoor en water, de bedrijventerreinen, woonwijken en kernen dragen bij aan Oss als vitale, economisch sterke en aantrekkelijke gemeente en centrumstad. Oss is een multimodaal knooppunt in zowel nationale als internationale verbindingen.

De openbare ruimte is toekomstbestendig

Voor een duurzame, groene, gezonde en toekomstbestendige inrichting van de openbare ruimte zetten we in op leefbaarheid, bereikbaarheid, bruikbaarheid, veiligheid en efficiency. We houden daarbij rekening met een veranderende samenleving. We handelen verantwoord in relatie tot milieu, energie en grondstoffen.

In de leefgebieden is vooral sprake van bestemmingsverkeer. We hebben een uitgebreid net van comfortabele fietsverbindingen. Als de auto of fiets geen optie is, dan is gebruik van een vorm van openbaar vervoer of kleinschalig georganiseerde vervoersdienst mogelijk. Het verkeer veroorzaakt voor bewoners en gebruikers zo min mogelijk onveilige situaties, hinder van geluid of slechte luchtkwaliteit.

De openbare ruimte is klimaatrobuust

De openbare ruimte is voldoende bestand tegen andere weersomstandigheden door klimaatverandering. Vooral voor de opvang van hevige regenval, droogte en hitte zijn robuuste groen- en waterstructuren van belang. De zorg voor watertaken doen we niet alleen, maar samen met waterpartners en de regio.

We werken aan de volgende doelstellingen:

1. Behoud van goede bereikbaarheid en verkeersveiligheid
2. Meer duurzame vervoersbewegingen
3. Tevreden en betrokken gebruikers van de openbare ruimte
4. Een doelmatige en duurzame openbare ruimte

Belangrijke (beleids)kaders:

1. Mobiliteitsvisie (2009) en mobiliteitsplan (2011)
2. Parkeerbeleidsplan (2005)
3. Leidraad Openbare Ruimte (2013 en 2015) en kwaliteitskeuze onderhoud (2013)
4. Beleidsnota openbare verlichting (2014)
5. Plan gemeentelijke watertaken (2012)
6. Boomstructuurplan (2016)
7. Speelruimtebeleid (2017)
8. Begraafplaatsenbeleid (2009, revisie 2017)
9. Beheerplannen en -programma's

2. Wat zijn de komende periode de belangrijkste speerpunten?

Klimaatrobuust inrichten en beheren

De openbare ruimte zien we bij uitstek als een duurzame investering en investering in duurzaamheid. De infrastructurele onderdelen van de openbare ruimte, zowel boven als in de grond, vragen om een lange termijn-aanpak. Inrichten en beheren van de openbare ruimte vraagt om maatregelen die negatieve effecten van klimaatverandering verminderen (mitigatie) en bovenal om maatregelen die de gevolgen van klimaatverandering kunnen opvangen (adaptatie). Een klimaatrobuust openbaar gebied betekent voor de komende jaren meer en andere aandacht voor de groene ruimte, biodiversiteit, bomen en wateropvang en meer aandacht voor fietsers en voetgangers. Inwoners en bedrijven vragen we om inspanning tot ontharden en vergroenen op eigen terreinen. Onder andere met instrumenten via Operatie Steenbreek informeren, stimuleren en ondersteunen we inwoners daarbij. Met subsidie van de provincie Noord-Brabant besteden we extra aandacht aan verdroging als gevolg van klimaatverandering.

Een nota klimaatrobuust Oss gaat in op consequenties en aanpak van klimaatverandering. Wat doen we al en wat moeten we nog doen. Op het gebied van klimaatrobuustheid werken we ook samen in As50+ en AFC verband.

Met de routekaart groen blauw en natuur zetten we in op verdere vergroening en meer natuur. We brengen in beeld welke inspanningen we kunnen doen en welke kansen we zien voor de verbetering en vermeerdering van openbaar groen en water. We werken aan het herstel van boomstructuren uit het boomstructuurplan. We zetten daarbij tegelijkertijd in op vermindering van overlastgevendende bomen en op herstel van uitval door boomziekten. We vergroten het areaal natuurlijk groen en daarmee de sponswerking van de bodem.

Beheer in beweging en op orde

Bij de instandhouding en ontwikkeling van de openbare ruimte zijn veranderende rollen van alle betrokkenen, gemeente, bewoners, gebruikers en uitvoerende partijen, goed merkbaar. Onder andere met samenspraak, ruimte voor eigen initiatief en integrale contractvormen met aannemers voelen belanghebbenden zich steeds meer mede eigenaar. Verschillende inzichten roepen soms ook spanningen op. Dat vraagt om een flexibele aanpak en soms meer tijd of specifieke ondersteuning. Nieuw eigenaarschap van de openbare ruimte, co-creatie en intensievere communicatie zijn nodig voor het bevorderen van beleving, tevredenheid, bruikbaarheid en betaalbaarheid.

We dagen inwoners meer uit en we verleiden ze om een actieve rol te nemen in beheer- en onderhoudstaken in de eigen woonomgeving. We doen ervaring op met andere manieren van aansturing van aannemers waarbij ook inwoners een rol kunnen vervullen. We zetten meer in op goede en tijdige communicatie over onderhoud en maatregelen met inwoners. We betrekken gedragsbeïnvloeding bij de afwegingen over inrichting, onderhoud en communicatie ten gunste van de effectiviteit van maatregelen. Vooral bij zwerfafval, fietsen, parkeren, snelheid, hond uitlaten en afvalcontainers speelt gedrag een belangrijke rol.

We streven naar minimale overlast en hinder. Als er sprake is van overlast pakken we dat samen met bewoners voortvarend aan. Onder andere met de richtlijn hinder en overlast bomen doen we dit op een transparante en objectieve manier. Ook een toegankelijke en adequate afwikkeling van klachten draagt bij aan vermindering van overlastbeleving. Een integraal boomvervangingsplan combineert tijdige vervanging met aanpak overlast, herstel van boomstructuren en toenemende vroegtijdige vervanging vanwege boomziekten (kastanje, essen). Hieruit komt nog een extra budgetbehoefte. Er is nog onvoldoende zicht op scenario's.

Ook het plan voor het dagelijks onderhoud bomen en bosplantsoenen werken we verder uit. We willen het groen onderhouden op minimaal niveau "sober". Dit conform de kwaliteitscatalogus (KOR). Als eigenaar van bomen hebben wij een zorgplicht. Dit betekent dat onze bomen gecontroleerd moeten worden op veiligheid en dat zo nodig onderhoud moet worden uitgevoerd. Ook het bosplantsoen moet worden onderhouden. Dit betekent dat niet alleen overhangende takken die naar aangrenzende percelen van particulieren groeien, moeten worden verwijderd, maar ook bomen die in het bosplantsoen staan moeten worden onderhouden. Dit laatste is op dit moment niet goed op de onderhoudscontracten opgenomen.

We zetten extra in op verduurzaming van de inrichting en het beheer van de openbare ruimte. We zetten meer in op duurzaam inkopen, energiezuinige installaties en duurzame materialen. We stimuleren o.a. duurzame vervoerswijzen met een comfortabel netwerk voor fietsers en voetgangers en met voorzieningen als bewaakt parkeren, laadpalen, aanvullend openbaar vervoer. Duurzame inrichtingsprincipes baseren we op de Leidraad Inrichting Openbare Ruimte. Met het nieuwe speelruimtebeleid maken we spelen en ontmoeten in de openbare ruimte voor kinderen uitdagender, actiever en natuurlijker.

De komende decennia wordt de omvang van de te vervangen openbare ruimte groter. Meer naoorlogse straten, pleinen en groenvoorzieningen bereiken het einde van hun levensduur. Wat dit betekent voor de jaarlijkse vervangingsbudgetten wordt nader uitgewerkt.

In het Integraal Uitvoeringsprogramma (IUP) komt een integrale onderhoudsaanpak van de openbare ruimte samen. Voor de komende jaren staan daar onder andere de volgende reconstructie en renovatieprojecten op: Pater Bleijsstraat e.o., Professor Regoutstraat e.o., Hertogenbuurt, Bernhardlaan e.o., Vlashoek Zuid-oost, en Molenstraat en Pastoor van Hapertstraat Lith.

Hoofdinfrastructuur veilig en op orde

De hoofdinfrastructuur draagt in belangrijke mate bij aan behoud van een goede bereikbaarheid en verkeersveiligheid.

Een veranderende samenleving en omgeving leidt ook tot veranderende mobiliteit. Dit biedt kansen voor meer duurzame vervoersbewegingen met name met de fiets.

Veranderingen zijn ook merkbaar in het centrum. Van ad-hoc ervaringen met anders betaald-parkeren werken we naar een structurele aangepaste invulling. We werken aan maatregelen die meer passend gedrag van fietsers in het centrum bewerkstelligen en komen daarna met een evaluatie over fietsen in het centrumgebied.

De portefeuillehouder verkeer is als regionale ambassadeur verkeersveiligheid binnen het programma "Brabant gaat voor 0 verkeersdoden" ook aanjager en initiator van extra acties binnen de regio. De intentie om in Oss een verkeerscentrum Brabant op te zetten sluit daar op aan.

De verbindingen naar de overkant van de Maas vinden we belangrijk voor woon- werk- en recreatieverkeer tussen Oss en aansluitende regio en gemeenten in Gelderland. Ook de veerponten vervullen daarin een rol. Wij volgen met belangstelling de ontwikkelingen bij de provincie Noord-Brabant t.a.v. de Maasveren.

Met een geactualiseerd verkeersmodel en mobiliteitsvisie als toetsingskader zetten we de komende jaren in op het investeringsprogramma mobiliteit (MipMo) en onderhoudsprojecten. In instandhouding en ontwikkeling van een robuuste veilige hoofdstructuur zal blijvend geïnvesteerd worden.

Voor 2018 t/m 2021 spannen we onder andere in op:

- Renovatie van wegen in combinatie met centrumontwikkeling.
- We verwachten de uitkomsten van onderzoek naar de doorstroming op de Singel 1940-1945 concreet te vertalen naar maatregelen.
- Vergroten van de kruising Julianasingel/Dr. Saal van Zwanenbergsingel.
- Reconstructie van de Osseweg in Berghem.
- Uitvoering reconstructie Havenstraat inclusief verbeterde fietsvoorziening.
- Afronding laatste fase fietsroute oost-west.
- We investeren nog enkele jaren in het openhouden van de tijdelijke extra fietsenstalling bij het station en overleggen met ProRail en NS over uitbreiding van de NS-fietsenstallingen.
- We komen in samenspraak met de provincie Noord-Brabant met een concrete invulling voor het fietspad aan de Kennedybaan.
- Het aantal ongelukken op de A50 bij Ravenstein is gestegen. We hebben hierover contact met het Rijk en met de provincie Noord-Brabant. We lobbyen samen met de provincie voor de structurele verbetering van veiligheid en doorstroming van de A50 en knooppunt Paalgraven.

- We lobbyen samen met de provincies voor spoorverdubbeling in combinatie met waterveiligheidsmaatregelen aan de Maas.
- We monitoren in 2018 opnieuw het aandeel vrachtverkeer op de Dorpenweg.

Duurzaamheid

Het speerpunt klimaatrobuust inrichten en beheren gaat vooral in op een toekomstbestendige openbare ruimte met aandacht voor robuuste basisvoorzieningen, water, groen, biodiversiteit en minimaal energieverbruik. In het speerpunt beheer in beweging is de interactie met en betrokkenheid van bewoners een belangrijke inspanning op sociale duurzaamheid.

Voor duurzame mobiliteit verkennen we mogelijkheden voor meer smart mobility technologie in ons verkeersnetwerk. We zetten via parkmanagement in op vermindering van spitsritten per auto. Met rijkswaterstaat hebben we overeenstemming over een carpoolplaats bij Vorstengrafdonk.

Met comfortabele fietsvoorzieningen stimuleren we fietsgebruik.

Binnen de reguliere werken wordt actiever ingezet op verduurzaming van de openbare ruimte, zowel in inrichting als in het beheer. We leren van ervaringen elders en pakken dit projectmatig op via een actieplan verduurzaming zoals afgesproken in de Green Deal GWW 2.0.

Op de weg van de toekomst doen we verdere ervaring op met duurzame inrichting en beheer.

3. Indicatoren

Indicator	Bron	Laatste meting	Jaar	Streefwaarde
Tevredenheid inwoners over onderhoud groen en wegen	Veiligheidsmonitor	73,4%	2016	> 70%
Bereikbaarheid	Gemeente	8 wegetrajecten met een gebruik > 95%	2016	< 95% gebruik wegcapaciteit (2020)
Kostendekkendheid tarieven rioolheffing	Gemeente	€ 168,48	2016	100%
Modal Split	CBS	Fiets 37%, OV 4%	2013	Fiets 40%, OV 5% (2020)
Onderhoudsniveau	Gemeente	Sober, Sober+ (wonen) en Basis (centra)	2016	Sober, Sober+ (wonen) en Goed (centra)
Black spots verkeersveiligheid	Viastat	geen	2016	geen

4. Waar staat je gemeente

In de volgende tabel geven we de verplichte indicatoren vanuit waarstaatjegemeente.nl weer. Om de cijfers van Oss te kunnen plaatsen hebben we daarnaast een referentiemeting opgenomen. We gebruiken hiervoor de gemiddelde waarde van gemeenten in de grootteklasse van 50.000 tot 100.000 inwoners.

Indicator	Oss	Referentie	Jaar
Aandeel ziekenhuisopnamen van verkeersongeval met motorvoertuig	8%	8%	2015
Aandeel ziekenhuisopnamen van verkeersongeval met gewonde fietser	14%	9%	2015

Programma 6. Duurzaamheid, milieu en buitengebied

1. Wat willen we bereiken?

We hebben de ambitie om zo duurzaam mogelijk te zijn met uiteindelijk een plaats in de top 3 van meest duurzame Brabantse gemeenten. Een duurzaam Oss voorziet in de behoeften van vandaag zonder het vermogen van toekomstige generaties om in hun eigen behoeften te voorzien in gevaar te brengen. We zoeken de balans tussen nu en de toekomst, en tussen mens (people), natuur (planet) en economie (profit). In dit programma staat de duurzaamheidspijler planet centraal.

Binnen planet hebben we drie thema's: energie, afval en grondstoffen, natuur en klimaat (duurzaamheidscirkel Oss).

We hebben de opgave waar we voor staan in beeld gebracht. Die blijkt veel groter dan we dachten. Die ambities kunnen we alleen waarmaken als iedereen binnen onze gemeente zijn rol daarin pakt: inwoners, bedrijven en verenigingen. Voorlichting aan inwoners en bedrijfsleven en educatie aan onze jeugd zijn belangrijk om duurzaamheid van ons allemaal te maken en met elkaar resultaat te boeken. In onze eigen activiteiten als gemeente willen we het goede voorbeeld geven.

Duurzaamheid

Energie

Ons doel is om in 2050 als totale gemeente energie-neutraal te zijn. Wij zetten in op de combinatie van verminderen van het energiegebruik (energiebesparing), onze energie duurzaam inkopen en duurzame energie opwekken. Besparing is het meest effectief. Daarnaast zetten we breed in op vooral zonne- en windenergie. We geven zelf het goede voorbeeld door onze gebouwen energie neutraal te maken en onze openbare ruimte te verduurzamen. We stimuleren en verbinden onze inwoners en bedrijven om individueel en met elkaar onder meer via de energie-coöperaties aan de slag te gaan.

Afval en grondstoffen

We willen minder nieuwe grondstoffen gebruiken en minder (rest)afval veroorzaken. Dat doen we door afval te scheiden en geschikt te maken voor recycling en hergebruik (circulaire economie). We hebben ons verbonden aan het Nationaal Grondstoffenakkoord.

Natuur en klimaat

We willen Oss klimaatbestendiger maken en de kwaliteit van onze natuur verbeteren. We werken aan beperking van wateroverlast, schoon water, het vergroten van de biodiversiteit, meer en gevarieerder groen, en het zichtbaar maken van ons natuurlijk erfgoed. Stad en buitengebied bieden onze inwoners en toeristen aantrekkelijke mogelijkheden om te wonen, verblijven, recreëren en ondernemen.

Natuur

Oss heeft een uniek buitengebied in aard, omvang en variëteit. Met een grote verscheidenheid aan natuur: rivier, bos en polder. Ons buitengebied is belangrijk als natuurgebied met gevarieerde flora en fauna. Het heeft veel te bieden voor recreatie en toerisme. Klimaatverandering, de samenwerking binnen de Maashorst, de ontwikkelingen van de agrarische sector en de marketing van het gebied vragen om de inzet van tijd en geld.

Milieu

Oss is een grote agrarische gemeente en een stad met van oudsher veel industrie. Dat heeft zijn sporen achtergelaten in de bodemkwaliteit. Nieuwe technische mogelijkheden en onderzoeksmethoden hebben onze opties om milieu-effecten in de openbare ruimte te herkennen en ondervangen sterk verbeterd. Maar schaalvergroting, nieuwe infrastructuur en voortschrijdend inzicht stellen eisen aan modern milieubeheer, onder meer voor wat betreft gezondheid, geurhinder, geluidbelasting en luchtkwaliteit. Dit ter bescherming van onze leefomgeving.

We werken aan de volgende doelstellingen:

1. Een energie-neutrale gemeente in 2050. Onze ambitie de tussentijdse mijlpalen bepalen we opnieuw aan de hand van de nieuwe inzichten.
2. Het verminderen van het gebruik van grondstoffen en afval: in 2020 75% afvalscheiding en maximaal 96 kilo restafval per inwoner
3. De kwaliteit van onze natuur verbeteren en Oss groener maken: onze score in de Telos-meting verbeteren
4. Een klimaatbestendige gemeente: in 2050 zijn we hitte- en waterproof. We richten ons op nader vast te stellen mijlpalen.
5. We werken aan de ambitie om tot de top 3 van meest duurzame Brabantse gemeenten te behoren

Belangrijke (beleids)kaders:

1. Raadsinformatiebrief over De Maashorst (2017)
2. Duurzaamheidscirkel (2016)
3. Routekaart duurzame energie 2016-2018
4. Agrarische geurgebiedsvisie Oss 2013
5. Andere aanpak afval Oss 2015
6. Geluidnota Oss 2010
7. Nota evaluatie Natuur- en landschapsbeleid 2014
8. MaashorstManifest 2.0 2014 (IBEP 2015-2019)
9. Evaluatie bosomvorming Herperduin
10. Natuur- en landschapsvisie Over bossen, beesten en boerenland
11. Nota Landschapsbeleid 2015
12. Beleidsvisie externe veiligheid 2011

2. Wat zijn de komende periode de belangrijkste speerpunten?

Duurzame energie opwekken en besparen

De afgelopen periode hebben we de energie-opgave van Oss en de potentie van besparing en grootschalige opwekking grondig in kaart gebracht. We streven naar 50% besparen, 25% elders inkopen en 25% op eigen grondgebied opwekken. Dit is een enorme opgave. Bovendien dringt de tijd. Nationale wetgeving verplicht ons om al in 2020 14% duurzame energie te gebruiken. Met 3,1 % zijn we hier nog ver vanaf. We stimuleren nieuwe initiatieven. Maar we richten ons vooral op activiteiten die massa aan duurzame energie opleveren. Natuurlijk gaan we hierover met onze inwoners in gesprek.

Duurzame energie besparen

Wat we besparen aan energieverbruik hoeven we niet op te wekken. Met de besparingsagenda zetten we zwaar in op het terugdringen van het energieverbruik. Dat doen we door samen te werken met stakeholders die daarop veel invloed hebben zoals de woningcorporaties, de bouwwereld, bedrijven en hun belangenorganisaties. Door convenanten te sluiten, versterken we het onderlinge commitment op afspraken. Belangrijke partners voor ons zijn de energiecoöperaties ECO (particulieren) en Escoss (bedrijven) en de regionale en provinciale samenwerkingsverbanden.

Duurzame energie opwekken

Zonne- en windenergie zijn de meest kansrijke energiebronnen om massa te maken. Maar tegelijkertijd roept grootschalige toepassing, vooral windmolens, maatschappelijke weerstand op. Dat remt de besluitvorming en vraagt veel aandacht.

We zoeken kansen voor de realisatie van grootschalige opwekking van zonne-energie op daken van bedrijven of grondpercelen. Heesch-West is een concrete optie.

Er wordt al jaren gesproken over een windpark op Elzenburg/De Geer. De plannen zijn inmiddels concreet. Afhankelijk van de besluitvorming in oktober werken we deze verder uit. Met de gebiedsgerichte visie hebben we aangegeven waar elders zonnevelden en windmolens denkbaar zijn. Wij denken dat energy-farming een interessante optie is: energieopwekking in het agrarische gebied. Dit lijkt ook bedrijfseconomisch aantrekkelijk. Diverse initiatiefnemers hebben zich inmiddels gemeld. Voor het overlappende poldergebied zoeken we samen met Den Bosch en de provincie Noord-Brabant naar mogelijkheden. We vinden dat we meer moeten doen dan alleen vanuit onze natuurlijke rol inspelen op de vraag van initiatiefnemers. Het onderwerp is complex en we hebben er groot belang bij dat de juiste keuzes en vaart worden gemaakt. Daarom kiezen we ook voor een stimulerende, ondersteunende en faciliterende rol. Dit vraagt mankracht en investeringsbereidheid.

Afval en grondstoffen reduceren

Het verminderen van afval en grondstofverbruik is één van de speerpunten uit onze duurzaamheidskring. Om in de toekomst zeker te zijn van genoeg grondstoffen voor het maken van producten en om de last van afval te beperken, moeten we anders omgaan met afval en grondstoffen. Oss heeft in 2017 het nationaal grondstoffenakkoord ondertekend dat is gericht op circulaire economie. Hiermee hebben we ons verbonden aan de afspraak om in 2030 50% minder grondstoffen te gebruiken en in 2050 te komen tot een economie die volledig draait op herbruikbare grondstoffen. Sinds januari 2015 is de gemeente Oss actief bezig met een omslag in de benadering van afval: van afval naar grondstof (VANG).

Huishoudelijk afval:

Uit de evaluatie van het nieuwe huishoudelijk afvalbeleid dat in 2015 is geïntroduceerd, blijkt dat we nog ver van de Osse doelstellingen voor 2020 verwijderd zijn. In 2020 moeten we zorgen voor 75% (2016: 68%) afvalscheiding en maximaal 96 kilo restafval per inwoner (2016: 196 kg). Een ingrijpend andere aanpak is nodig om in de richting van de doelstellingen te komen. Daarover gaan we later dit jaar in overleg met de raad. Afhankelijk daarvan werken we dit in 2018 uit. Het nieuwe contract met AVR inzake restafval biedt zowel inhoudelijke als financiële kansen voor verandering.

Milieustraat:

Samen met de Stichting Kringloopbedrijven Maasland (KBM) realiseren we nog in 2017 een duurzaamheidsplein. Daar wordt al het grof huishoudelijk afval dat naar de milieustraat wordt gebracht verder gescheiden en/of hergebruikt. In 2018 brengen we de eerste resultaten hiervan in kaart.

Bedrijfsafval:

Het bedrijfsleven zorgt voor veel afval: door productstelling en verwerkingsprocessen. Om onze ambitie van een circulaire economie te realiseren, richten we ons dan ook nadrukkelijker tot de bedrijven. In convenanten willen we hierover afspraken maken. Met het lokale bedrijfsleven gaan we in 2018 pilots opzetten waarbij we invulling willen geven aan het Nationaal Grondstoffenakkoord. Daarbij gaat het om het voorkomen van grondstoffenverspilling en optimaal hergebruik van reststromen.

Investeren in natuur en klimaatbestendigheid

De klimaatveranderingen hebben gevolgen voor onze gemeente. We komen in 2017 met een nota klimaatbestendig Oss waarin we aangeven hoe we omgaan met de consequenties en de aanpak van klimaatverandering. Speerpunten daarin zijn waterveiligheid, wateroverlast en verdroging. Eén van de acties is het ontwikkelen van een klimaatadaptatietoets waarmee we plannen en ontwikkelingen in de openbare ruimte kunnen toetsen op klimaatbestendigheid. Deze toets ontwikkelen we samen met de B5-gemeenten, waterschappen, kennisinstituten en de provincie Noord-Brabant. Daarnaast werken we op het gebied van klimaatbestendigheid samen in As50+ en AFC verband.

We hebben een routekaart groen, blauw en natuur ontwikkeld. Doel daarvan is het groen-blauwe karakter van onze gemeente te versterken. Niet alleen de hoeveelheid groen is belangrijk, maar ook de kwaliteit daarvan: gezond, gevarieerd, klimaatbestendig en een aansprekende omgeving. Daarmee dragen we bij aan de ontwikkeling van onze natuur en aan een aantrekkelijke en gezonde woon- en werkomgeving voor iedereen. We gaan de aantrekkingskracht van het buitengebied van Oss op onze inwoners vergroten, maar tevens groen, blauw en natuur in de steden en dorpen versterken. We doen dit nadrukkelijk samen met onze inwoners, ondernemers, kennisinstellingen en collega-overheden. Voorbeelden van nieuwe projecten zijn: het ontwikkelen van een groen/blauw netwerk in de stad, inwoners stimuleren om hun eigen wijken en dorpen een groener karakter te geven en samen met het waterschap de ecologische verbindingszone Hertogswetering verder uitbouwen. Hiervoor stellen we bij de programmabegroting 2018-2021 budget beschikbaar.

De Maas en de Maashorst zijn grote en interessante natuurgebieden, met veel recreatieve mogelijkheden. In de Maashorst is de afgelopen jaren, mede dankzij provinciale subsidies, fors geïnvesteerd. Dit heeft al veel moois opgeleverd. Herperduin gaat daarin mee voorop met onder andere natuurontwikkeling, Landerij VanTosse, Speelbos Klauterwoud en de Das van Herpen, betere natuurverbindingen, burgerinitiatieven in het kader van de Groene Loper en Bewoners Beheren Buurt. We streven naar de optimale combinatie van natuurontwikkeling en recreatie. We gaan de natuurpoort Kriekeput zwaarder inzetten voor PR en educatie. De community-building en samenwerking binnen de Maashorst is onder druk komen te staan door onder meer de discussie over de wisenten en over het recreatief gebruik. Momenteel loopt een brede evaluatie hierover. Deze wordt gedeeld met de achterbannen en gemeenteraden. Naar verwachting gaat dit proces gevolgen hebben voor de uitvoering van projecten en de samenwerking/organisatie binnen de Maashorst. Eventuele (financiële) gevolgen kunnen wij nu nog niet overzien.

Met de meanderende, bedijkte Maas is Oss een grote Maas-gemeente. In combinatie met waterveiligheidsmaatregelen is de afgelopen jaren nieuwe natuur gerealiseerd. Met de maatregelen die voor de komende decennia zijn voorzien tussen Ravenstein en Lith gaat geleidelijk een riviernatuurgebied van nationale allure ontstaan. De Maas loopt als een rode draad door "het verhaal van Oss" door de eeuwen heen. Redenen te over om samen met onze partners op het gebied van waterveiligheid, recreatie en toerisme en educatie te streven naar een Maasbelevingscentrum, een centrale plek waar recreatie, informatie en educatie over de maas bij elkaar komen.

Duurzame landbouw en veehouderij

De gemeente Oss is van oudsher - gegeven de aard en omvang van zijn buitengebied - sterk verbonden met de agrarische sector. In regioverband positioneren wij ons op het gebied van agrofood. Feit is echter dat de primaire sector politiek-maatschappelijk zwaar onder druk ligt. In Oss worden wij hier volop mee geconfronteerd. Onderwerpen zoals schaalvergroting, bedrijfsbeëindigingen, landschappelijke en milieueffecten, mestproblematiek, vraagstukken van gezondheid(sbeleving) en overlast, roepen reactie op.

De sector streeft naar verduurzaming maar de weg daarnaar toe is complex. Er spelen veel verschillende en meer dan eens tegenstrijdige belangen. Het rijk en de provincie Noord-Brabant worstelen met hun rol in dit proces. Zij proberen met regelgeving dit proces te bevorderen. Vaak leidt dat ertoe dat gemeenten met de uitvoeringsproblematiek worden belast. Wij verwachten in 2018 dergelijke effecten van nieuwe wetgeving. Dit zal ook onderdeel zijn van de op te stellen omgevingsvisie. De verduurzaming van de agrarische sector is onderwerp van allerlei regionale samenwerkingsverbanden. Vanuit ons belang als Oss spelen wij hierin een vooraanstaande rol. Dit alles leidt ertoe dat dit onderwerp nadrukkelijk onze aandacht zal vragen.

Zelf het goede voorbeeld geven

We geven zelf het goede voorbeeld. In woord en daad. We streven ernaar de 3 P's zo goed mogelijk te verbinden in onze eigen activiteiten. Daarbij zijn de global goals ons referentiekader.

Wat de planet-kant betreft komen energie, natuur en klimaat, grondstoffen en afval nadrukkelijk terug in de beleidskeuzes voor onze eigen activiteiten.

We gaan door met ons maatschappelijk vastgoed te verduurzamen. Gebouwen die we gaan (ver)bouwen of renoveren maken we zoveel mogelijk energie-neutraal. Op diverse plaatsen hebben we hiermee inmiddels ervaring opgedaan. Zie hiervoor ook programma 3. Voorzieningen voor sport, cultuur en ontmoeten.

In de openbare ruimte zetten we verdere stappen in energiezuinige openbare (led)verlichting, het beschikbaar stellen van laadpalen voor elektrische voertuigen en een energiezuinig wagenpark. Verduurzaming van de openbare ruimte vraagt steviger verankering daarvan binnen de werkprocessen van onze uitvoeringsorganisatie, het klimaatadaptief inrichten van onze leefomgeving en het versterken van ecologie in de openbare ruimte.

Duurzaam inkopen

Centraal in ons gemeentelijk inkoopbeleid staat de keuze om zo duurzaam mogelijk in te kopen. Dit betekent dat we bij alle fases van het inkoopproces van goederen en diensten rekening houden met sociale, ecologische en economische dimensies van duurzaamheid. We hebben het manifest maatschappelijk verantwoord inkopen 2016-2020 ondertekend. De ambitie die we hebben uitgesproken middels het tekenen van het manifest, gaan we concreet vertalen in een actieplan. Een van de onderdelen waarop we expliciet uitwerking geven aan duurzaam inkopen is het verduurzamen van onze ingekochte energie (gas en elektriciteit).

Milieu

Geluid en Lucht

We bevorderen de kwaliteit in de leefomgeving en de gezondheid van inwoners door knelpunten aan te pakken en zo mogelijk te voorkomen. We bereiden ons voor op de per 2019 geplande verandering van het Nederlands geurbeleid. In het centrum loopt een pilot op de aanpak van geluidshinder. Hierbij zetten we in op meer toezicht en handhaving. Daarnaast nemen we hinderbeleving mee in onze aanpak.

Jaarlijks vindt controle op de geluidplafonds bij de A50 door Rijkswaterstaat plaats. Samen met Rijkswaterstaat verkennen we of geluidmaatregelen kunnen worden meegenomen in groot onderhoud aan de A50.

Bodem en water

We zetten in op het voorkomen en beheersen van bodem- en waterverontreiniging. We verkennen met de provincie de mogelijkheden voor invoering van gebiedsgericht grondwaterbeheer. Daarnaast actualiseren we het bodembeheersysteem vooruitlopend op onze andere rol in bodembeheertaken per 2020.

Milieuhinder

Op basis van risico's voor veiligheid en gezondheid stelt de afdeling VTH vast op welke locaties actief toezicht gehouden moet worden. Anticiperend op de invoering van de omgevingswet gaan we aan de slag met een integrale benadering van ons milieubeleid.

Asbest

Vanaf 2024 is er een verbod op asbest. Voor die tijd moet het asbest op een veilige manier zijn verwijderd. Met een inventarisatie gaan we de aard en omvang van het probleem in Oss in kaart brengen en de aanpak bepalen. We hebben hierover contact met de provincie en de G32 (netwerk van grote en middelgrote steden) en beraden ons in samenwerking met de ODBN op een regionale aanpak.

Duurzaamheid

We hebben de ambitie om zo duurzaam mogelijk te zijn met uiteindelijk een plaats in de top 3 van meest duurzame Brabantse gemeenten. Een duurzaam Oss voorziet in de behoefte van vandaag zonder het vermogen van toekomstige generaties om in hun eigen behoeften te voorzien in gevaar te brengen. We geven binnen dit programma in de volle breedte invulling aan deze ambitie.

3. Indicatoren

Indicator	Bron	Laatste meting	Jaar	Streefwaarde
Oordeel inwoners over schone, gezonde, groene en veilige leefomgeving	GGD Gezondheidsmonitor*	7,8 (gemiddelde stad en buitengebied)	2010	8
Duurzaamheidsindicator	Telos-meting	N.v.t.	N.v.t.	Nader te bepalen
Energiebesparing woningen	Gemeente	0-meting	2015	Nader te bepalen
Energiebesparing bedrijven	Gemeente	0-meting	2015	2 à 3% per jaar ten opzichte van 2015
Vermindering huishoudelijk restafval	Gemeente	169 kilo per inwoner	2016	82 kilo per inwoner (2020)
Vermindering grof restafval	Gemeente	27 kilo per inwoner	2016	14 kilo per inwoner (2020)

4. Waar staat je gemeente

In de volgende tabel geven we de verplichte indicatoren vanuit waarstaatjegemeente.nl weer. Om de cijfers van Oss te kunnen plaatsen hebben we daarnaast een referentiemeting opgenomen. We gebruiken hiervoor de gemiddelde waarde van gemeenten in de grootteklasse van 50.000 tot 100.000 inwoners.

Indicator	Oss	Referentie	Jaar
Omvang huishoudelijk restafval per inwoner	167	199	2015
Hernieuwbare elektriciteit	4,1%	8,9%	2015

Programma 7. Ruimtelijke ontwikkeling en wonen

1. Wat willen we bereiken?

Oss is een krachtige gemeente. Een aantrekkelijke stad met prachtige kernen in een afwisselend buitengebied. Met onze ruimtelijke ontwikkeling ondersteunen we wonen, werken, recreëren, verplaatsen en natuur. We willen vooral onze kwaliteiten behouden en versterken. Dat vraagt steeds meer om goede afstemming tussen al die functies. En om het inzetten van onze ruimtelijke instrumenten om die kwaliteiten goed met elkaar te combineren.

Het doel is een aantrekkelijke stad, kernen en buitengebied. Dat betekent een bruisend centrum om te winkelen, te recreëren en te wonen, maar ook bedrijvigheid voor werkgelegenheid voor de stad en de regio. We zetten stevig in op recreatie, deels in het verlengde van onze natuurlijke kwaliteiten. De ontwikkelingen in de landbouw vertalen we naar het buitengebied. Daarbij zoekend naar een goed evenwicht met andere functies. We versterken de woningmarkt volgens de speerpunten uit de woonvisie. Een belangrijk speerpunt is de integrale benadering van wonen, welzijn en zorg. Een ander speerpunt is de beschikbaarheid van voldoende betaalbare huurwoningen. En tenslotte een duurzame woningvoorraad. Er spelen veel zaken die vooral zichtbaar worden in hun ruimtelijke uitwerking. Waar gaan we zorgen voor duurzame energie? Waar kan onze bedrijvigheid groeien? Wat doen we met vrijkomende agrarische bebouwing? Mengen of scheiden we wonen en voorzieningen? Met de aanstaande Omgevingswet komen integrale afweging en maatwerk nog meer centraal te staan.

We werken aan de volgende doelstellingen:

1. Een levendig en bruisend stadscentrum
2. Een passend, geschikt en duurzaam (t)huis voor iedereen
3. Nieuw evenwicht in een veranderend buitengebied
4. Maatwerk in de wijken en kernen
5. Samenhang en maatwerk in onze ruimtelijke ordening

Belangrijke (beleids)kaders:

1. Toekomstvisie: Oss op weg naar 2020 (2004)
2. Structuurvisie Oss 2020 (2006)
3. Koers Stadshart Oss (2016)
4. Structuurvisie Buitengebied Oss 2015
5. Visie op de detailhandelsstructuur Oss 2007-2015 (2008)
6. Woonvisie (2013)

2. Wat zijn de komende periode de belangrijkste speerpunten?

Levendig en bruisend stadscentrum

Toekomst stadscentrum

Het perspectief voor het stadscentrum is beschreven in het document koers stadshart Oss. Doel van de koers is het versterken van de ontmoetingsfunctie van het centrum voor onze inwoners. Dat willen we bereiken door in te zetten op een ruimtelijk compact(er) centrum, met een meer gevarieerd aanbod (naast winkels en horeca ook cultuur, evenementen en wonen) in een eigen authentieke sfeer (de Osse couleur). Een specifieke ruimtelijke opgave is de integrale aanpak van De Wal en omgeving. Een levendig en verrassend centrum vraagt blijvende aandacht en inspanning van alle partijen. Dat doen we door in te zetten op gevelverbeteringen en meer wonen boven en in winkels. We gaan de markt van morgen promoten met de nieuwe opzet. De toenemende leegstand willen we bestrijden door initiatieven zoals de droomwinkel en het mogelijk verplaatsen van kansrijke ondernemingen van buiten het centrum naar het stadshart.

Sinds 2 jaar hebben we de taskforce centrum. Dit is een intensieve samenwerking tussen ons en centrumondernemers. Van daaruit hebben we het centrum al veel impulsen gegeven. Deze zijn gericht op het stimuleren en faciliteren van vernieuwende activiteiten in het centrum, vernieuwend ondernemerschap en verbetering van de ruimtelijke sfeer en uitstraling.

Vanuit de werkplaats stadshart aan de Peperstraat ondersteunen we samen met Inretail ondernemers in het centrum. Extra promotionele aandacht kan ook van hieruit worden opgepakt. Daarbij zorgen we voor aansluiting bij citymarketing. De marketing van het centrum gaan we intensiveren door de bestaande middelen zoals de Oss centrum app en de website te verbeteren en intensiever te communiceren met de bezoekers van het centrum.

We willen de samenwerking met de Taskforce evalueren.

Daarnaast zien we meer evenementen in het centrum en hebben die een hogere kwaliteit. Evenementen zijn onmisbaar om voor verrassing te zorgen en extra publiek te trekken. Ze versterken de ontmoetingsfunctie.

We werken hard aan de revitalisering van de Wal. We willen een in het oog springende publiekstrekker op deze prominente plek realiseren. Op basis van de intentieovereenkomst met de Van Deursen groep wordt de haalbaarheid van de gewenste vernieuwing met toevoeging van cultuur in het stadscentrum onderzocht. De centrumontsluitingen worden opgeknapt en de entree van het centrum bij Jan Cunen krijgt een opwaardering in de vorm van een rotonde. De Oostwal en de Molenstraat worden in combinatie met groot onderhoud beter afgestemd op de verblijfskwaliteit die we rond het centrum willen. Tegelijkertijd wordt de route van de parkeergarage Bergoss naar het centrum overzichtelijker en de kruising met de Oostwal makkelijker oversteekbaar gemaakt.

Visie Oss Avenue

We hebben er vorig jaar voor gekozen de komende jaren de focus in eerste instantie op ons stadshart te leggen. We gaan wel de verkeersveiligheid verbeteren door de belangrijkste oversteekplaatsen aan te passen. We participeren in de herontwikkeling van het belastingkantoor.

Wonen in een duurzame leefomgeving

In 2017 evalueren we de woonvisie. We verwachten dat de hoofdlijnen van ons beleid dezelfde blijven en ook in 2018 leidend zullen zijn. We gaan in 2018 wel een integrale visie op wonen en zorg maken.

De speerpunten uit de woonvisie zijn de basis voor de afspraken met de woningcorporaties over beoogde volkshuisvestelijke effecten uit het volkshuisvestelijk manifest Oss:

1. Voldoende beschikbare, betaalbare en duurzame woningen voor mensen met een laag inkomen of voor mensen die om andere redenen moeilijk passende huisvesting kunnen vinden.
2. Het voor iedereen zoveel mogelijk betaalbaar houden van de woonlasten.
3. Ervoor zorgen dat inwoners die dat willen zo lang mogelijk zelfstandig kunnen wonen.

We hebben de speerpunten en beoogde effecten nader uitgewerkt in de prestatieafspraken met de corporaties. Bij de jaarlijkse prestatieafspraken onderzoeken we voor 2018 de mogelijkheid voor een verbreding op het terrein van wonen en zorg.

Omdat de woningmarkt een complex samenstel van actoren is, blijft goede samenwerking belangrijk. We zetten de samenwerking in het platform Wonen in Oss daarom voort.

Ad. 1 Voldoende beschikbare, betaalbare en duurzame woningen

De economische crisis ligt inmiddels achter ons. Hoewel het herstel van de Osse woningmarkt in het begin nog achter bleef op de landelijke ontwikkeling, zien we deze nu beter presteren. Verkooptijden nemen af, verkoopprijzen stijgen en het aanbod daalt. De woningmarkt in Oss kent echter nog altijd een goede prijs-kwaliteit verhouding: je krijgt veel woning voor je geld.

De woningbehoefte neemt de komende decennia nog toe. De belangrijkste groei in de behoefte ligt in de komende jaren en dan vooral voor één- en tweepersoonshuishoudens. Voor het versneld bouwen van sociale huurwoningen hebben we afspraken gemaakt met de corporaties. Het versnellingsprogramma loopt door in 2018. We onderzoeken en creëren mogelijkheden om meer woningen voor vrije sector huur te realiseren. Dat doen we onder andere samen met de regio en met ontwikkelaars en beleggers in de stad.

We ontwikkelen daarnaast een nieuwe woningbouwlocatie, de "Oijense Zij noord". Mede door de toenemende woningbouwontwikkeling voorzien we een teruglopende plancapaciteit. Om te voorkomen dat de voorraad ontwikkellocaties opdroogt, gaan we nieuwe locaties creëren.

We werken aan een steeds duurzamere woningvoorraad. De eisen voor nieuwbouw zijn al hoog, maar we stimuleren dat nieuwbouwwoningen steeds meer energie neutraal of zelfs energie leverend gebouwd worden. De belangrijkste opgave ligt in de bestaande woningvoorraad. Op allerlei manieren blijven we de verduurzaming stimuleren: we nemen deel aan Brabant Woont Slim en de Deal Brabantse Stroomversnelling, we verstrekken duurzaamheidsleningen en houden bewustwordingsprojecten. Met de woningcorporaties maken we bovendien verdergaande prestatieafspraken over de verduurzaming van de sociale woningvoorraad. Hierdoor nemen ook de energie- en woonlasten voor huurders af. Met campagnes maken we onze inwoners meer bewust van hun eigen invloed op het energieverbruik.

Ad. 2 Betaalbare woonlasten

De woonlasten stijgen, terwijl de eigen invloed daarop afneemt. Bovendien stijgen de besteedbare inkomens van lage inkomens weinig. Dat is vooral voor veel huurders een toenemend probleem.

Om de woonlasten beheersbaar te houden en betaalrisico's te voorkomen geven we verder invulling aan het woonlastenakkoord.

In de prestatieafspraken maken we met de corporaties ook afspraken over huurverhogingen en de samenstelling van de sociale woningvoorraad. In het portefeuillemanagement Wonen, waaraan we ons woningbouwprogramma toetsen, ligt de nadruk op betaalbare woningen. Zowel in de koop- als de huursector.

Ad. 3 Zo lang mogelijk zelfstandig wonen

Ouderen willen zo lang mogelijk zelfstandig blijven wonen, zowel in de stad als de dorpen. De meeste mensen kunnen dat. Bij veranderende lichamelijke en/of geestelijke conditie vraagt dat om een goede afstemming tussen wonen en zorg. In de kernen is een groeiende behoefte aan kleinere woningen. We verkennen de mogelijkheden om meer ruimte te bieden voor woningsplitsing. Dit biedt mogelijk kansen om grote eengezinswoningen te transformeren naar passende woonruimte voor ouderen én jongeren.

De gemeente heeft in 2017 de landelijke citydeal digitale woonomgeving getekend. In dat kader voeren we een pilot uit met WoonConnect, een hulpmiddel om de woonomgeving en de woning te digitaliseren en aanpassingen te visualiseren. We richten ons daarvoor op het vergroten van het bewustzijn bij bewoners van hun toekomstige behoeften en de (on)mogelijkheden binnen de huidige woning. Tegelijk biedt WoonConnect kansen voor het vergroten van het bewustzijn op verduurzaming van de woningvoorraad.

We zien steeds meer vragen en plannen voor specifieke woonvormen. Bijvoorbeeld kleinschalige complexen voor ouderen die met oog op toekomstige (zorg)behoefte bij elkaar willen wonen, woonzorg-initiatieven, tiny houses, etc. We faciliteren die vragen zo goed als mogelijk: zo verstrekken we informatie via de site www.woneninoss.nl en willen we in de nieuw te ontwikkelen woonbuurt Oijense Zij Noord ruimte maken voor innovatieve woonvormen.

De grote lijnen van het gewijzigde huisvestingsbeleid voor woonwagengebouwen zijn vastgesteld. Verdere uitwerking vindt plaats. Eén van deze uitwerkingen is de aanleg in 2018 van zeven eerder ontmantelde standplaatsen aan de Brasem in Oss en de Weemse Hof in Ravenstein. In de woonvisie geven we verder aan hoe we met de behoefte aan standplaatsen omgaan.

De behoefte aan opvang van vluchtelingen en huisvesting voor vergunninghouders is sinds de piek in 2016 fors afgenomen. We blijven ons inspannen om de huisvestingstaakstelling tijdig en volledig in te vullen. Zodat vergunninghouders goed kunnen wonen en snel kunnen participeren en integreren.

Veranderend buitengebied

In het buitengebied vinden grote veranderingen plaats. We merken de afgelopen jaren dat we steeds meer geconfronteerd worden met nieuwe vraagstukken. Vooral vanuit de agrarische sector: mestverwerking, vrijkomende bedrijfsbebouwing, gezondheid en schaalvergroting. Daarnaast nemen we met Ravenstein-Lith deel aan een grootschalig gebiedsontwikkelingstraject. We kijken ook telkens naar kansen voor natuur en recreatie en faciliteren initiatieven. De komende jaren verwachten we dat deze ontwikkelingen zich doorzetten. Daarnaast blijft de landbouw zich doorontwikkelen. Mede daardoor zullen er ook veel stoppende agrarische ondernemers zijn.

Natuur en recreatie worden steeds belangrijker. Het is goed dat we ons met projecten als Lith-Ravenstein meer regionaal manifesteren.

Het Bestemmingsplan Buitengebied is in procedure. We zijn in afwachting van nieuwe Provinciale regelgeving met betrekking tot de agrarische sector die zowel de ruimtelijke mogelijkheden als gezondheidsaspecten zal raken. Om initiatieven die daardoor niet worden geraakt, niet te vertragen hebben we een ontwikkelingsplan gemaakt. In 2017 leggen we een gebiedsgericht kader voor herbestemming van de vrijkomende agrarische bebouwing (VAB's) voor. Tegelijk ontwikkelen we samen met de regio andere mogelijkheden en instrumenten voor de problematiek van leegstaande agrarische bebouwing.

We benaderen het Maasgebied steeds meer als eenheid. Ook met de noordoever erbij. We participeren in het project Ravenstein-Lith van Deltaprogramma rivieren. Over twee jaar, in 2019, zal de verkenning klaar zijn. Dan is het voorkeursalternatief met bijbehorende maatregelen bekend en kunnen we besluiten nemen over de Osse maatregelen. Hiervoor zijn middelen gereserveerd. Voor waterfront Ravenstein en spoorbrug gaan we zelf door met regionaal onderzoek en kijken we naar meekoppelkansen. Via de provincies verbinden we het aan de spooragenda.

Voor het kunnen opwekken van duurzame energie zijn forse ruimtelijke ingrepen nodig. Die spelen met name in het buitengebied. Behalve de projecten Elzenburg-de Geer en Heesch-West zullen, afhankelijk van de besluitvorming over de gebiedsbrede energievisie, meer projecten opgestart of verkend worden.

We zullen om verschillende projecten en initiatieven op het gebied van de energietransitie in goede banen te leiden een extra bedrag beschikbaar stellen bij de programmabegroting 2018-2021.

Samenhang en maatwerk in onze ruimtelijke ordening

De omgevingswet gaat zorgen voor meer samenhang en maatwerk. We zijn vorig jaar gestart met de invoering van de omgevingswet. Dit jaar en in 2018 en 2019 zorgen we voor de invoering. De inzet van de omgevingswet is dat we als overheid onze rollen in het fysieke domein nog scherper op de maatschappelijke opgaven richten en daarmee de balans tussen beschermen en benutten van onze fysieke leefomgeving verder verbeteren. Daarvoor is ook nodig dat we alle regels beperken en vereenvoudigen (met name integreren). Het traject van de omgevingswet kent dus veel parallellen met de transitie in het sociale domein van de afgelopen jaren. We werken aan de invoering en zijn tegelijk bezig met de lopende opgaven in ons fysieke domein, "de winkel blijft open".

De belangrijke elementen zijn:

- Het vaststellen van de nota van uitgangspunten: na de zomer van 2017 behandelen we een opinienota, voor het eind van 2017 leggen we de nota van uitgangspunten aan de gemeenteraad voor;
- Het opstellen van de omgevingsvisie: we zijn met de voorbereidingen gestart. In 2017 zullen vooral verkenningen en inventarisaties plaatsvinden. In 2018 stellen we de visie op en begin 2019 stelt de gemeenteraad de visie vast;
- Het omgevingsplan: in vervolg op de omgevingsvisie stellen we een omgevingsplan op. Dat vervangt onder meer alle bestemmingsplannen. We kunnen daar heel veel keuzes in maken. Daarvoor hebben we de omgevingsvisie nodig.

- Werkprocessen: uitgangspunt van de omgevingswet is inhoudelijk integrale benadering en in samenwerking met alle stakeholders. Dat vraagt aanpassing van onze werkprocessen. Daar gaan we vooral vanaf 2018 mee aan de slag.
- ICT: de omgevingswet stelt eisen hoe we onze formele processen inregelen. Dat vraagt veel van ICT. Ook dat gaan we inregelen zodra we voor onszelf bepaald hebben wat en hoe we het willen gaan doen, dus met name vanaf 2018.

Belangrijk is dat we ook nu al anticiperen op de Omgevingswet. Dus ook nu werken vanuit de slogan "ruimte voor ontwikkeling, waarborgen voor kwaliteit". Dat passen we toe in ons dagelijkse werk en in de gesprekken over te maken keuzes.

De invoering vraagt veel van onze inzet. We doen zoveel mogelijk zelf. Op onderdelen hebben we externe ondersteuning nodig; ook hebben we extra menskracht nodig om tegelijkertijd ons gewone werk te kunnen doen.

Maatwerk in wijken en kernen

De verschillende functies in de wijken en kernen moeten in balans zijn. Daarbij hebben we aandacht voor de juiste afweging van belangen vanuit economie, duurzaamheid, cultuur en leefbaarheid. Met de ruimtelijke ordening dragen we bij aan deze balans. Wat betreft de fysieke leefomgeving wordt vooral vanuit wonen, integraal voorzieningenbeleid en beheer van de openbare ruimte aan onze wijken en kernen gewerkt. We merken daarbij dat het steeds belangrijker wordt goed af te stemmen met zorg. Door de scheiding van wonen en zorg en de behoefte aan sociale huurwoningen voor bijzondere doelgroepen neemt de druk op de leefbaarheid van buurten toe. We gaan meer aandacht besteden aan de sociale cohesie en absorptiekracht van buurten. Dit doen we door meer in gesprek te gaan en meer samen te werken, vooral tussen het sociaal en fysiek domein.

Ook herbestemming en transformatie van leegstaand vastgoed hebben onze blijvende aandacht. Door heldere informatie, voorlichting en facilitering gaan we initiatieven beter uitnodigen en begeleiden.

In de stad en de kernen zijn we met veel projecten bezig rondom de centra. De meeste van deze projecten zijn in vergevorderd stadium en de financiering is geregeld. Sommige projecten zijn nog in een verkennend stadium en/of de financiering moet nog geregeld worden. Bijvoorbeeld het project Ruwaard-Centrum. Vooral rondom de herinrichting van de parkeerplaatsen moeten nog afspraken gemaakt worden. Een ander voorbeeld is het Alard van Herpenplein. Daarvoor is een herinrichtingsvoorstel gemaakt. Deze herinrichting vraagt de nodige middelen, we bekijken bij de programmabegroting 2018-2021 of we hier budget voor beschikbaar stellen.

Duurzaamheid

In dit programma werken we vooral aan de planet-lijn van de duurzaamheidscirkel. Voor het opwekken van duurzame energie zijn ruimtelijke ingrepen nodig. Dat vraagt draagvlak van inwoners die daarmee te maken krijgen. En dus goede ruimtelijke processen en procedures.

Vraag en aanbod van functies in gebouwen stemmen we goed op elkaar af en we stimuleren hergebruik. We passen de ladder duurzame verstedelijking' consequent toe.

Bij wonen is duurzaamheid ook een speerpunt. Zie daarvoor het speerpunt 'Wonen in een duurzame leefomgeving'.

3. Indicatoren

Indicator	Bron	Laatste meting	Jaar	Streefwaarde
Bezoekers centrum (per week)	Locatus	74.168	2015	Minimaal gelijke tred met landelijke cijfers
(Langdurige/structurele) leegstand kernwinkelgebied Oss	Locatus	2,8%	2016	0% (2018)
Verkooppunten centrum per 1.000 inwoners	Locatus	4,8	2016	4,7 (2018)
Algemeen oordeel centrum	Consumentenonderzoek	6,5	2014	6,7 (2016)
Gemiddelde leegstand woningen	OssStat	3,2%	2016	2,2% (frictieleegstand)
Gemiddelde verkooptijd woningen	NVM	173 dagen	2017	75 dagen (landelijk gemiddelde)

We werken met de corporaties aan de uitvoering van de Slaagkansmonitor sociale huurwoningen. Zodra deze gereed is nemen we een indicator op.

4. Waar staat je gemeente

In de volgende tabel geven we de verplichte indicatoren vanuit waarstaatjegemeente.nl weer. Om de cijfers van Oss te kunnen plaatsen hebben we daarnaast een referentiemeting opgenomen. We gebruiken hiervoor de gemiddelde waarde van gemeenten in de grootteklasse van 50.000 tot 100.000 inwoners.

Indicator	Oss	Referentie	Jaar
Nieuw gebouwde woningen per 1.000 woningen	10,9	6,0	2014

Programma 8. Economie en vrije tijd

1. Wat willen we bereiken?

In Oss willen we een toename van de werkgelegenheid en een goed vestigingsklimaat voor de bestaande en nieuwe bedrijven. In de regio Noordoost Noord-Brabant is Oss dé werkstad. We houden het huidige bedrijfsleven in Oss door goed accountmanagement met veel aandacht voor samenwerken en verbinden. We bieden nieuwe vestigers gevarieerde en goed ontsloten vestigingsmogelijkheden en een passende arbeidsmarkt. Ook goede mogelijkheden voor de beleving van vrije tijd dragen bij aan het vestigingsklimaat.

Partnerschap, lokaal en regionaal

Werkgelegenheid komt tot stand bij de circa 5.500 bedrijven in onze gemeente. Daar zit de economische dynamiek, daar wordt de verandering in werkgelegenheid zichtbaar. Als gemeente zorgen we voor de juiste randvoorwaarden en stimuleren we samenwerking. Wij denken namelijk dat economische vernieuwing is gebaat bij de ontmoeting van mensen die elkaar inspireren, die ideeën en vraagstukken met elkaar delen. Om ze daarna met elkaar om te zetten in daadwerkelijke producten en diensten. Daarvoor is het van belang dat ondernemers, onderwijs en overheid samenwerken aan een goed vestigingsklimaat.

- Lokaal

Als gemeente Oss nemen wij deel in verschillende samenwerkingen, netwerken en 'innovatieve hotspots'. Zo zijn we bijvoorbeeld partner in de Kracht van Oss en in het Logistiek Platform Oss, zijn we lid van Metaalkracht en Tibo en zijn we nauw betrokken bij de ontwikkeling van de Talenten Campus Oss en Pivot Park. We hebben bij geen van deze initiatieven een doorslaggevende stem; onze inbreng is gelijk aan die van de andere partners. Op basis van kennis en enthousiasme bepalen we samen welke koers er wordt gevaren, welke zaken er als eerste worden opgepakt.

- Regionaal

De economie wordt steeds meer regionaal en nationaal bepaald. Provincie en Rijk ondersteunen nauwelijks meer individuele gemeenten, maar vooral regio's. Dat roept niet de vraag op of we in de regio willen samenwerken met gemeenten, bedrijven en onderwijs, maar hoe we willen samenwerken. Wij zijn actief partner in de regio Noordoost-Brabant/AgriFood Capital. Samen met de andere partijen werken we aan een toekomstbestendige arbeidsmarkt, sterke bedrijvigheid (starters en nieuwe bedrijven), betekenisvolle innovaties en een aantrekkelijke woon-, werk- en leefomgeving. Het is soms zoeken hoe we dat allemaal het beste kunnen aanpakken en hoe de Osse belangen effectief worden ingebracht. Maar dat we in de regio Noordoost Brabant moeten samenwerken om antwoorden te vinden op de economische vraagstukken, is voor ons meer dan duidelijk.

Banen voor de toekomst

Ons doel van het economisch beleid is werkgelegenheid. Banen voor zo veel mogelijk inwoners van onze gemeente en regio. Want betaald werk zorgt niet alleen voor inkomen, maar ook dat iemand zich gewaardeerd voelt en betrokken bij wat er zich rondom hem of haar afspeelt. Economie gaat dus ook over welzijn. Over de balans tussen geld verdienen en tegelijk zuinig zijn op mensen, dieren en de aarde als leefomgeving en leverancier van grondstoffen.

Betaald werk zorgt voor inkomen, maar ook dat iemand zich gewaardeerd voelt. Betrokken bij wat er zich rondom hem of haar afspeelt. Ons uitgangspunt bij werkgelegenheid en arbeidsmarkt is de vraag van ondernemers. Binnen hun bedrijven zijn immers de banen aanwezig. Over welke opleiding, ervaring, motivatie en vaardigheden moet hun personeel beschikken? Zowel vanuit economisch beleid als vanuit participatiebeleid zijn dit essentiële vragen om te beantwoorden. Dat doen we samen met ondernemers en het onderwijs in het Actieplan Lokaal Arbeidsmarktbeleid (zie programma 2. Werk, inkomen en onderwijs).

Maar hoe weten we naar welke banen er over een aantal jaren vraag is? Hoe ziet de werknemer van de toekomst er uit, wat moet hij/zij kunnen? Technologie verandert zo snel dat er nu mensen worden opgeleid waarvoor de banen nog niet bestaan. Hoe gaan ondernemers, onderwijs om met deze onzekerheid? Welk effect heeft de vergrijzing van de beroepsbevolking op de werkgelegenheid in de speerpuntsectoren? Bij deze vragen willen we later in 2017 en begin 2018 nadrukkelijk stilstaan, samen met het bedrijfsleven en onderwijs.

Doorontwikkeling van de economische speerpunten

Maakindustrie is de basis van de Osse economie, waarbinnen we drie speerpunten onderscheiden: life sciences, logistiek en agrofood. Dit naast onze aandacht voor de economische activiteiten in het Stadscentrum Oss (zie programma 7. Ruimtelijke ontwikkeling en Wonen) en de vrijetijdseconomie.

Sinds de Strategienota Economie in 2014 werken we (bedrijfsleven, onderwijs en gemeente) er aan om deze speerpunten verder tot ontwikkeling te laten komen. Dit heeft geresulteerd in onder meer Pivot Park, Logistics House NO-B, een Platform Gastvrij Oss i.o. en Kracht van Oss / Kracht van New Business. De gemeentelijke rol bij deze initiatieven is aan het veranderen; van zelf een opzet ontwikkelen en daar medestanders bij zoeken, naar meer inhaken op de activiteiten en de ideeën van anderen. Veel initiatieven hebben een eigen 'business developer' die zorgt voor de doorontwikkeling; waar nodig ondersteunen wij deze persoon met onze eigen expertise en (regionale) netwerken.

Nu diverse initiatieven 'staan' en hun eigen ontwikkeling kennen, geeft ons dat de gelegenheid om de vraag te stellen welke economische vraagstukken op ons afkomen en hoe we er in Oss mee om kunnen gaan? Denk bijvoorbeeld aan vraagstukken over 'hernieuwbare energie en grondstoffen', 'de opkomst van big data' en de mogelijkheden die nieuwe technologische ontwikkelingen bieden. Ook bij deze vragen willen we in 2017 en begin 2018 stilstaan, om daarover het gesprek te hebben tussen het bedrijfsleven, onderwijs en de gemeente(raad).

In deze kadernota hanteren we de doelstellingen die we in het verleden hebben geformuleerd. We hebben alleen de doelstelling voor 'agrofood' aangepast; 'toonaangevend in vlees en -vervangers' is nu niet meer het hoofddoel, maar een onderdeel van onze inspanningen op agrofood.

1. Oss staat in de top 4 van logistieke hotspots in Nederland
2. Oss wordt herkend als dé 'Industrial hotspot' voor medicijnontwikkeling en productie in Nederland
3. Oss levert nieuwe combinaties in agrofood
4. Osse ontwikkel- en maakbedrijven zijn vernieuwend
5. Oss scoort onder onze inwoners en bezoekers een tevredenheid van 90% over de toeristisch-recreatieve voorzieningen. De werkgelegenheid in de vrijetijdseconomie blijft gelijk (of stijgt waar mogelijk)

Belangrijke (beleids)kaders:

1. Economische ambities 2014-2020
2. Masterplan Bedrijventerreinen Oss
3. Kracht van Oss
4. Benchmark Ondernemersklimaat Oss (BOK)
5. Agrifood Capital: Agenda richting 2020
6. Visie op de vrijetijdseconomie van Oss (2016)

2. Wat zijn de komende periode de belangrijkste speerpunten?

Banen voor de toekomst

Vanuit het economische profiel van Oss brengen we in beeld welke veranderingen ons en de bedrijven te wachten staan. Zo willen we graag meer inzicht hebben op ontwikkelingen die de werknemers betreffen.

Voorbeelden van vragen waar we meer vanaf zouden willen weten zijn:

- Wat is de behoefte aan personeel in de diverse sectoren?
- Welke inschatting kan er worden gemaakt voor de toekomst?
- Hoe is de match tussen vaardigheden en kennis van huidige personeel en studenten?
- Vergrijst de Osse beroepsbevolking en heeft dit consequenties voor bedrijven?
- Hebben zzp'ers iets extra nodig en moet de gemeente daar voor zorgen?

Concrete vragen waarop wellicht geen klip en klaar antwoord is te geven, maar waar we samen met ondernemers en onderwijs wel over moeten nadenken. Dat doen we in eerste instantie met de reeds georganiseerde ondernemersclusters die in Oss actief zijn.

Logistiek, de haven en regionale samenwerking

De logistieke sector biedt veel werkgelegenheid in de regio Noordoost-Brabant. Logistieke bedrijven in Oss, 's-Hertogenbosch, Meierijstad en het Land van Cuijk werken samen in Vijfsterren Logistiek. Zij streven naar nieuwe bedrijvigheid in de logistiek en een sterke verbinding tussen onderwijs en het bedrijfsleven. Fysiek komt deze samenwerking tot uitdrukking in het Logistics House NO-Brabant, dat in Oss is gevestigd.

De Osse binnenhaven draagt optimaal bij aan de ontwikkeling van de logistieke hotspot Noordoost-Brabant.

Water, spoor en weg worden in Oss benut voor het transport van goederen. Mede dankzij de goede bereikbaarheid via de Osse haven worden steeds meer goederenstromen in Oss met elkaar 'verknoot'.

Bedrijven die goederen maken werken er samen met bedrijven die de aan- en afvoer voor deze maakindustrie organiseren. Deze logistieke bedrijven voegen waarde toe aan de goederen via verpakken en ompakken, retourlogistiek en assemblage.

Agrofood - stimuleren en dwarsverbanden leggen

Ons doel is Osse brede agrofoodsector toekomstbestendig te hebben en houden. Oss heeft alle schakels in de agrofoodketen op haar grondgebied. Met een grote verscheidenheid in aard en activiteiten. Deze verscheidenheid zorgt echter ook voor versnippering; ondernemers zijn lang niet altijd op de hoogte van elkaars bestaan en activiteiten.

De grote verscheidenheid van agrofoodbedrijven in Oss biedt ook kansen om een 'broedplaats' te worden voor nieuwe combinaties binnen én buiten de agrofoodsector. Hier ligt voor ons een verbindende rol. Deze rol vergt van ons een flexibele en brede scope vanwege de grote diversiteit aan bedrijvigheid in de agrofoodsector. Als bedrijven elkaar kennen en weten te vinden, biedt dit perspectief op nieuwe samenwerkingen, innovatieve producten en nieuwe banen.

Zo diepen we bijvoorbeeld de cross-over tussen agrofood en logistiek verder uit, verkennen we samen met ondernemers de toekomst van eiwit, stimuleren we ondernemers uit Oss om aan te haken bij de projectlijnen van AgriFood Capital en organiseren we ontmoetingen als het gaat om 'We are Food 2018' en nemen we deel in de Citydeal Voedsel op de stedelijke agenda.

Ruimte voor life sciences bedrijven

Op Pivot Park zijn meer dan 40 bedrijven gevestigd. Samen met MSD Oss en Aspen Oss maken deze bedrijven dat Oss (inter)nationaal onderscheidend is op het gebied van de life sciences. Om dat vooral ook verder invulling te geven, blijft de doorontwikkeling van Pivot Park als open, innovatieve campus belangrijk. Het moet doorgroeien tot een levendige en groeiende community waar de voorwaarden voor succesvol ondernemen aanwezig zijn. Daarnaast is en blijft een optimale huisvesting van MSD en Aspen van belang. Dit zijn de twee grootste werkgevers in onze gemeente.

Vrijtijdseconomie

In de nota 'Vrijtijdseconomie gemeente Oss' (september 2016) constateren we dat het toeristisch-recreatief aanbod én de informatievoorziening over dit aanbod, versnipperd is. Om hier meer eenheid in aan te brengen, werken we aan een 'Platform Gastvrij Oss' (werktitel). Dit is een plek waar ondernemers en andere partijen uit het toeristisch-recreatief veld elkaar ontmoeten, inspireren en inspelen op trends en ontwikkelingen. Hieraan koppelen we een fonds van waaruit relevante projecten worden ondersteund. De uitwerking van platform en fonds vindt plaats in co-creatie met personen vanuit de sector zelf.

Doorpakken op de gebiedsmarketing van Oss

Oss heeft een sterke landbouw- en industrietraditie. Onze veerkrachtige, innovatieve, ondernemende economie is daar organisch uit gegroeid. Life Sciences en distributie zijn er nog altijd sterk mee verweven. Oss kan vanuit een gezamenlijke innovatie werken aan een bestendige (duurzame) economie en samenleving.

Marketing levert daar een bijdrage aan. Niet met een kostbare campagne, maar met maatwerk en samen inspelen op kansen. De gemeente vult daarbij Osse ondernemers en organisaties aan. Voor een evenwichtige arbeidsmarkt willen we hoger opgeleid talent verleiden om naar Oss te komen, zodat zij hun bijdrage leveren aan innovatie en een sterke economie. We kunnen dat doen met een netwerk Osse ambassadeurs, vooral ook met generatiegenoten van de doelgroep (jonge hoogopgeleiden). Zodat we optimaal kunnen aansluiten op de beleving en manier van communiceren van deze doelgroep.

Naast onze economische marketing is ondersteunende promotie nodig voor Oss in het algemeen. Ook dat doen we niet met een bovenaf opgelegde grootschalige campagne. Het Osse netwerk draag zélf uit dat het in Oss goed wonen, ondernemen, recreëren, leren en werken is. We doen dat onder de noemer 'Samen laten zien waar we trots op zijn.' We zetten daarvoor digitale middelen in, maar ook activiteiten, evenementenborden en een netwerk van Ossenaren. Vanaf 2017 gaan we met gerichte advertenties en extra activiteiten het netwerk van Osse ambassadeurs versterken.

We stellen voor om bij de programmabegroting 2018-2021 budget beschikbaar te stellen voor gebiedsmarketing en promotie.

Bedrijventerreinen, accountmanagement en acquisitie

We hebben een regionale functie op het gebied van werkgelegenheid. Om deze functie te kunnen behouden is de aanleg van bedrijventerrein Heesch-West belangrijk, want nieuwe vestigingen van bedrijven leiden tot nieuwe werkgelegenheid. Heesch-West biedt ook op de lange termijn ruimte aan groeiende Osse bedrijven, nadat Vorstengrafdonk is uitgegeven. De ontwikkeling van Heesch West gaat in nauwe afstemming met de regio gemeenten en de provincie.

Nieuw uitgeefbare terreinen en de acquisitie van bedrijven daarop hebben en houden onze aandacht. We blijven zoeken naar vernieuwende manieren om hier invulling aan te geven, zoals de overeenkomst die we in 2016 hebben gesloten met een ontwikkelaar en een bouwer om een perceel op Vorstengrafdonk in de markt te zetten. Maar een goed accountmanagement onder de reeds in Oss gevestigde bedrijven is net zo belangrijk.

Duurzaamheid

Dit programma levert een bijdrage aan meerdere doelen uit de Duurzaamheidscirkel, vooral aan de 'profit'-kant:

- Arbeid. Door te streven naar een maximale werkgelegenheidsfunctie leveren we een bijdrage aan meerdere indicatoren, zoals besteedbaar inkomen, armoede, jeugdwerkloosheid en verhuissaldo. Daarom zetten we in op 1.000 banen netto extra voor de Osse economie voor 2020.
- Kennis. Het opleidingsniveau van de beroepsbevolking en dus de aanwezigheid van hoger onderwijs is de sleutel tot de toekomst. We zetten dan ook maximaal in op de samenwerking met bijvoorbeeld Avans, HAS en universiteiten in onze nabijheid.
- Ruimtelijke vestigingsvoorwaarden. We kijken kritisch naar ons ruimtegebruik, onder andere door toepassing van de 'Ladder duurzame verstedelijking'. Bij de ontwikkeling van bedrijventerrein Heesch-West is dit een belangrijke factor.

Daarnaast leveren we een bijdrage aan het bereiken van de besparingskant van de gemeentelijke 'energie ambitie' voor Oss ('planet'-kant). Ook bedrijven zijn actief (en kunnen verder worden gestimuleerd) om energie te besparen en/of duurzaam op te wekken. We stimuleren ze om in te zetten op een circulaire economie. Vanuit het programma economie brengen we deze ambitie onder de aandacht en inspireren we onze netwerkpartners om waar mogelijk tot concrete maatregelen over te gaan.

3. Indicatoren

Indicator	Bron	Laatste meting	Jaar	Streefwaarde
Werkgelegenheid	Ossstat	39.512	2017	39.865 (2020)
Vestigingsklimaat	Benchmark Ondernemersklimaat	6,2	2015	6,5
Ranking Logistieke hotspot	www.logistiek.nl	5	2017	4

4. Waar staat je gemeente

In de volgende tabel geven we de verplichte indicatoren vanuit waarstaatjegemeente.nl weer. Om de cijfers van Oss te kunnen plaatsen hebben we daarnaast een referentiemeting opgenomen. We gebruiken hiervoor de gemiddelde waarde van gemeenten in de grootteklasse van 50.000 tot 100.000 inwoners.

Indicator	Oss	Referentie	Jaar
Functiemenging (verhouding tussen banen en woningen, 0 is alleen wonen, 100 is alleen werken)	50,6	51,3	2016
Bruto gemeentelijk product (verwacht/gemeten index)	126	103	2013
Vestigingen bedrijven per 1.000 inwoners 15-64 jaar	105,7	120,6	2016
Banen 15-64 jaar per 1.000 inwoners	671,4	733,8	2016

Programma 9. Bestuur, organisatie en dienstverlening

1. Wat willen we bereiken?

Als bestuur en organisatie stellen we de kracht van de samenleving centraal en willen we daar optimaal gebruik van maken. Dat wil zeggen van (burger)kracht van mensen, van netwerken en van samenwerkingsmogelijkheden. Dat leidt tot een toenemende interactie met en betrokkenheid van inwoners, maatschappelijke partners en ondernemers. De zeggenschap en verantwoordelijkheid van de maatschappij wordt verder verstevigd.

Om de kracht van de samenleving te benutten en de rol van de overheid te veranderen gaan we op een andere manier werken en organiseren. Dit vraagt transparantie in het proces van besluitvorming en een organisatie die samenwerkt, co-creatie met anderen aangaat, oplossingsgericht is en zorgt voor een goede dienstverlening.

We willen dat Oss een sterke en sociale gemeente blijft waarin mensen kunnen meedoen. We doen bij de inwoners die hiertoe in staat zijn een groter beroep op hun creativiteit en de eigen verantwoordelijkheid. Ook hebben we aandacht voor de rol en positie van de gemeente in de regio.

De afgelopen jaren ontwikkelden we ons naar een netwerkorganisatie die krachten in de samenleving herkent, zijn gang laat gaan maar ook actief ondersteunt, mobiliseert, versterkt, verbindt en deze ook productief kan maken. We werken samen met inwoners, ondernemers, onderwijs en de regio.

We blijven alert op ontwikkelingen die maatschappelijk ondernemen en duurzaamheid versterken. En we vertalen ze naar concrete toepassingen in onze organisatie. We voeren programma's en projecten uit die zich richten op verbetering van de dienstverlening, procesinnovatie (lean), efficiency en personele mobiliteit. Daarnaast blijven we structureel investeren in organisatieontwikkeling en in de ontwikkeling van medewerkers om ook op lange(re) termijn een vitale organisatie te blijven.

De vraag van inwoners en bedrijven staat centraal in ons handelen. We werken oplossingsgericht en sluiten aan bij hun behoeften. Ons gedrag is erop gericht mensen snel, vriendelijk en goed te helpen. De kernwaarden van onze dienstverleningsvisie zijn:

- We zijn betrokken en proactief.
- We zijn gemakkelijk bereikbaar via website, telefoon, post en balie.
- We werken integraal, eenduidig en transparant.
- We voeren de dienstverlening efficiënt en deskundig uit.

De mondige, digitaal vaardige inwoner vraagt om een andere rol van de overheid. Tegelijkertijd blijft het aantal gemeentelijke producten en diensten groeien. Daarbij hebben we een hoge dienstverleningsambitie en zetten we het digitaal loket en gegevensmagazijn intensiever in. Daarnaast willen we met partners samenwerken met nieuwe systemen. De uitvoering van taken organiseren en regisseren we meer en meer vanuit netwerken. Hierdoor krijgen we te maken met een toenemende complexiteit in procesinrichting en informatiehuishouding.

We werken aan de volgende doelstellingen:

1. Transparant, interactief en zorgvuldig besturen
2. Verder ontwikkelen van de (netwerk)organisatie
3. Een professionele en efficiënte dienstverlening
4. Een betere (digitale) informatievoorziening
5. Een digitaal toegankelijke overheid

Belangrijke (beleids)kaders:

1. Kracht van de samenleving (2014/2015)
2. Visie op sturing (2013)
3. Visie op netwerkorganisatie (2012)
4. Visie op online dienstverlening; *Osse-dienstverlening* klaar voor de toekomst (2017)
5. Position paper 'Oss en de regio 2015-2020' (2015)
6. Visiebrief digitale overheid 2017: In het regeerakkoord is afgesproken dat de dienstverlening door de overheid beter moet. Zo moeten inwoners en bedrijven zaken die ze met de overheid doen (zoals het aanvragen van een vergunning) uiterlijk in 2017 digitaal kunnen afhandelen.
7. Digitale agenda 2020: een collectieve (landelijke) digitale agenda dienstverlening en informatiebeleid 2020
8. Sociaal jaarverslag 2016
9. Duurzaamheidscirkel Oss (2015)

2. Wat zijn de komende periode de belangrijkste speerpunten?

Transparant, interactief en zorgvuldig besturen

De gemeenteraad wil zijn kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende rol goed invullen. We zijn kritisch op de manier waarop we vergaderen. Het moet duidelijk zijn hoe besluiten tot stand komen en de besluiten moeten kunnen rekenen op voldoende draagvlak in de samenleving. We streven naar een goede dialoog en scherp debat in de vergaderingen van de gemeenteraad en de raadscommissies. We staan open voor nieuwe combinaties van representatieve en participatieve democratie. Zo gaan we door met podiumbijeenkomsten, werkbezoeken en bedrijfsbezoeken, maar doen we ook mee met nieuwe vormen van besturen zoals de burgerbegroting Geffen en Right to Challenge.

Jeugd en jongeren proberen we bij het bestuur te betrekken door projecten als Democracy, klassenbezoek en de jeugdgemeenteraad.

Gemeenteraadsverkiezingen 2018

In 2017 beginnen de voorbereidingen voor de gemeenteraadsverkiezingen van 21 maart 2018. Na twee herindelingsverkiezingen op rij heeft Oss dit keer weer een 'gewone' gemeenteraadsverkiezing. Net als bij vorige gemeenteraadsverkiezingen gaan we weer werken met een stemwijzer/kieswijzer en organiseren we een verkiezingsmarkt. We leveren graag een bijdrage aan activiteiten die georganiseerd worden zoals verkiezingsdebatten en de verkiezingsavond. We stellen een activiteitenkalender op zodat er een realistische planning van activiteiten is.

De raad heeft op 26 januari 2017 besloten om de navolgende actiepunten uit het actieplan Opkomstbevordering gemeenteraadsverkiezingen verder uit te werken tot een uitvoeringsplan:

1. Meer en beter zichtbare stemlokalen op slimme locaties;
2. Optimaal gebruik maken van moderne media;
3. Scholen/onderwijs inzetten

In de programmabegroting nemen we de financiële consequenties mee.

Nieuwe raadsperiode

We gaan in 2018 het opleidingsprogramma Raadskompas weer inzetten om de nieuwe gemeenteraad in te werken.

Doorontwikkeling (netwerk)organisatie

De komende periode gaan we door met de andere manier van werken en organiseren. We hebben steeds meer contact én gaan intensiever samenwerken met onze inwoners en met lokale en regionale partners. Dit doen we door te werken aan opgaven die tot stand komen vanuit maatschappelijke vraagstukken (zoals de transities in het sociaal domein en economie). We werken met een programmatische en procesmatige aanpak met een efficiënte sturing op routines, ruimte voor maatwerk en ruimte voor professionals. Dit doen we in goed overleg met de Ondernemingsraad.

We hebben een plan van aanpak opgesteld voor de doorontwikkeling van de organisatie, managers en medewerkers. De veranderagenda loopt de komende planperiode langs een aantal thema's:

- optimaliseren van interne samenwerking (elkaars kennis en kunde kennen en gebruiken)
- versterken van programma- en procesgericht werken (zelforganisatie, lean, nieuwe rollen)
- nieuwe vormen van organiseren en het vergroten van het zelforganiserend vermogen (experimenteren en innovatie)
- het opnieuw inrichten van de organisatie(structuur) op basis van bovenstaande ontwikkelingen. In dit proces wordt de Ondernemingsraad betrokken (adviesaanvraag).

We zoeken naar veranderkansen en voeren interventies uit om verder te ontwikkelen naar een netwerkorganisatie.

Om te voorkomen dat de ontwikkeling teveel vanuit onze eigen organisatie bekeken wordt halen we in het veranderproces ook resultaten en ervaringen uit de samenleving en ons netwerk op. Is de nieuwe werkwijze zichtbaar in de samenleving en hoe wordt dat ervaren? We doen dit door middel van actief vragen naar feedback bij onze inwoners en partners. De resultaten gebruiken we om de organisatieontwikkeling verder te voeden, bij te stellen en te leren van praktijkvoorbeelden.

Versterking van de organisatie

De organisatie is qua basis op orde maar de grote maatschappelijke opgaven (inhoudelijk) en de rol en positie van de gemeente Oss in de regio en landelijk noodzaakt versterking van onze organisatie. We werken op veel onderwerpen mee met 100.000+gemeenten en dat bepaalt ook onze positie aan overlegtafels. De extra investering is nodig op versterking van het programmamanagement en op een aantal inhoudelijke terreinen zoals jongeren, duurzaamheid, evenementen en ondermijnende criminaliteit. Deze worden in de betreffende programma's verder toegelicht.

Vanuit de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) is het verplicht om structureel een privacyfunctionaris aan te stellen. We hebben ervoor gekozen om in 2017 te starten met een tijdelijke kwartiermaker Privacy om het privacybeleidskader te implementeren. Vanaf 2019 moeten we deze functie structureel gaan maken.

In de komende planperiode wordt de invoering van de Omgevingswet opgepakt, zie programma 7. Ruimtelijke ontwikkeling en wonen. De effecten hiervan zullen invloed hebben op een groot deel van de organisatie.

Vitaliteit en diversiteit in de organisatie

De bezuinigingen in de afgelopen jaren, de nieuwe taken (decentralisaties) en de andere manier van werken zetten druk op de vitaliteit van onze organisatie. Dat zien we vooral terug in de toegenomen werkdruk. Ook in de komende periode zullen we hier scherp op moeten blijven door goed (werk)overleg en preventieve aandacht voor medewerkers.

Door de verschuiving van de pensioenleeftijd naar 67 jaar is de uitstroom van pensioengerechtigden in onze organisatie later op gang gekomen. De komende jaren heeft deze uitstroom samen met de reguliere uitstroom (+/- 100 fte) een sterke invloed op ons personeelsbestand. Naast het invullen van vacatures is ook het verlies aan kennis een belangrijk aandachtspunt. Om de vitaliteit van de oudere medewerkers te versterken hebben we samen met het Georganiseerd Overleg (GO) eind 2015 een regeling uitgewerkt, namelijk het generatiepact. Hierbij kunnen medewerkers van 60 jaar en ouder minder gaan werken, krijgen ze deels doorbetaald en blijft de pensioenopbouw gelijk. De vacatureruimte die vrijkomt gebruiken we specifiek voor herbezetting door jongeren. De regeling loopt tot 1 april 2018 en na de evaluatie in 2017 zal met het GO overlegd worden over een eventuele verlenging van deze regeling.

Naast de vergrijzing is er ook sprake van ontgroening. Het blijft dus noodzakelijk om jong talent binnen te halen. Daarom gaan we door met het traineeprogramma De toekomst van Brabant en met nieuwe vormen van dienstverbanden om beter aan te sluiten bij de manier van werken van jongeren. Daarmee verjongen we ons personeelsbestand en dragen we bij aan het verminderen van de jeugdwerkloosheid.

Voor specifieke doelgroepen op de arbeidsmarkt gaan we actief mogelijkheden creëren door functies op maat te maken (jobcarving) zodat we als organisatie zelf ook werken aan de doelstellingen van de Participatiewet. We willen ook het PSO-keurmerk gaan halen.

We hebben een plan van aanpak gemaakt over terugdringing inhuur en gaan dat in de komende planperiode implementeren. We zorgen ervoor dat we de CAO-afspraken nakomen en de tijdelijke taken met de juiste mensen goed invullen. We huren in om te kunnen anticiperen op toekomstige ontwikkelingen en om fluctuaties op te vangen in expertise (kennis) en capaciteit (uren).

Regionale samenwerking bedrijfsvoering

Begin 2015 heeft het college besloten om op het gebied van ICT samen te gaan werken met de gemeenten Bernheze, Landerd en Uden. De doelstelling van deze samenwerking is:

" Door het samenbrengen van mensen en middelen zijn we minder kwetsbaar en kunnen we specifieke en specialistische deskundigheden ontwikkelen. Op die manier kunnen wij de ontwikkelingen op het gebied van ICT bijhouden, zodat wij kwaliteit en efficiency van onze dienstverlening aan burgers en ondernemers, ook in de toekomst kunnen waarborgen."

We streven naar één ICT organisatie, één ICT infrastructuur en één ICT- applicatielandschap. Er wordt een gedragen bedrijfsplan opgesteld waarin het toekomstbeeld, de "stip op de horizon", is uitgewerkt. De ICT samenwerking is een meerjarig traject. Daarom werken we met zogenaamde plateaus (fasen). In de komende periode wordt in het transitieplan de startbegroting van deze samenwerking verder uitgewerkt en wordt ook het eerste plateau om te komen één ICT organisatie, één ICT infrastructuur en één ICT- applicatielandschap geconcretiseerd. We verwachten dat we richting de programmabegroting 2018-2021 een goed beeld hebben van de noodzakelijke extra investeringen om dit te realiseren.

De regionale samenwerking op personele mobiliteit, opleiding en training en digitale P&O-toepassingen blijven we stimuleren en versterken.

Optimale dienstverlening

We leven en werken in een samenleving die in een rap tempo digitaliseert, en tegelijkertijd vraagt om maatwerk, transparantie, en een persoonlijke benadering van complexe vraagstukken. Maatschappelijk is er een grote omwenteling gaande naar een informatiesamenleving waarbinnen ook publieke organisaties te maken krijgen met een zelfbewuste, sterk participerende klant. Nieuwe technologieën, druk op resultaten en ketensamenwerking versnellen de digitalisering van onze dienstverlening. Het werken in samenwerkingsverbanden en in ketens wordt intensiever en vraagt een aanpassing van onze primaire processen.

Met name de digitalisering van de dienstverlening heeft een prominente plaats in de samenleving en de verwachtingen ervan blijven stijgen. De lat ligt hoog en wij hebben als gemeente, ten opzichte van de digitale mogelijkheden waar inwoners en ondernemers in hun dagelijkse leven bekend mee zijn (webwinkels), nog een inhaalslag en kwaliteitsslag te maken. Om dit te kunnen realiseren is het programma e-Dienstverlening ontwikkeld waarbij we op basis van een projectorganisatie de komende 4 jaar willen investeren in de online dienstverlening. Concreet betekent dit dat voor de periode 2017/2018 een projectenlijst is opgesteld. Hierin ligt de focus op het zaakgericht werken (statusinformatie geven over verloop proces). We gaan onder andere het proces evenementenvergunning digitaliseren en de dienstverlening aan ondernemers.

De online dienstverlening is een onderdeel van de totale dienstverlening. Dit betekent dat we de ontwikkelingen van de online dienstverlening verbinden met de andere kanalen zoals telefonie, balie en post. Dit past in onze filosofie waarbij we meerwaarde creëren door samenwerkende dienstverleningskanalen. Een klant kan ervoor kiezen om de gemeente via het web, de telefoon of persoonlijk te benaderen (balie bezoek/ keukentafelgesprek). We zorgen ervoor dat de informatie uit de verschillende kanalen consistent is.

Betere (digitale) informatievoorziening

We blijven onverminderd inzetten op digitale informatievoorziening waarbij inwoners en bedrijven centraal staan. Dit betekent dat we de informatie die zij nodig hebben zoveel mogelijk digitaal beschikbaar stellen. Dat doen we via onze eigen website maar ook via centraal aangeboden websites zoals overheid.nl. Informatie die we al hebben vragen we niet nog een keer op waardoor digitaal zakendoen gemakkelijker wordt.

Uiteraard is het voor onze inwoners belangrijk dat de uitwisseling van informatie veilig plaatsvindt zodat onbevoegden hier geen gebruik van kunnen maken. Naast de informatiebeveiliging is ook het beschermen van de privacy van onze inwoners een belangrijke prioriteit. We volgen de wetgeving hierover nauwgezet en we gaan samen met onze ICT-samenwerkingspartners de coördinatie op informatiebeveiliging en privacy organiseren.

Om een optimale dienstverlening aan onze inwoners en ondernemers mogelijk te maken is het essentieel dat onze informatiehuishouding op orde is. Dit is een continue proces van ontwikkelen en verbeteren. Een belangrijk onderdeel hierbij is het aansluiten van onze basisregistraties op het landelijke netwerk. Basisregistraties waar we verantwoordelijk zijn voor de kwaliteit (waarbij we bronhouder zijn) zijn al bijna allemaal in gebruik. Daarnaast gaan we verder aansluiten op de landelijke basisregistraties zodat we deze gegevens ook kunnen gebruiken. Voorbeeld van een bronhouder is de Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG), voorbeeld van een landelijke basisregistratie is het Nationaal Handelsregister (NHR).

De volgende belangrijke stap in de landelijke implementatie van de basisregistraties is het onderling koppelen en afstemmen. Zo zijn de basisregistratie WOZ en BAG gekoppeld en deze moeten de komende jaren op elkaar worden afgestemd. De waardering in de WOZ wordt aangepast naar waardering in oppervlakte in plaats van kubieke meters. De gemeente is hiervoor wettelijk verantwoordelijk. Voor de implementatie zal dit op termijn wellicht extra kosten met zich meebrengen.

Ontwikkelingen die buiten onze organisatie plaatsvinden blijven we goed volgen. Daarbij vragen we ons steeds af of we gebruik kunnen maken van nieuwe ontwikkelingen om onze doelen sneller, beter of eerder te kunnen bereiken. De ontwikkelingen rondom BigData en Smartcities zijn actueel en volgen we.

Telefonie

De telefoon is binnen de dienstverleningskanalen nog altijd het voorkeurskanaal. Vandaar dat dit vraagt om continue monitoring en verbetering. Om tot een beoordeling te komen van de kwaliteit van onze telefonische dienstverlening voert een onafhankelijk bureau (het onderzoeksteam van Telan) 'mystery calls' uit.

In kwartaal 2 van dit jaar zal de 0 meting plaatsvinden en in het najaar de 1 meting. Aan het eind van 2017 volgen de uitkomsten en aanbevelingen van het onderzoek.

Duurzaamheid

Duurzaamheid is verwerkt in ons inkoopbeleid, aanbestedingsprocedures en inkooptrainingen. In onze eigen bedrijfsvoering, zoals gebouwenbeheer, wagenpark en catering, houden we rekening met duurzaam gebruik van grondstoffen, energieverbruik en sociale aspecten (social return). Onze inspanning voor de Participatiewet draagt bij aan duurzame arbeid.

3. Indicatoren

Indicator	Bron	Laatste meting	Jaar	Streefwaarde
Klanttevredenheid	Waarstaatjegemeente.nl	6,9	2016*	Landelijk gemiddelde (6,7)
Tevredenheid medewerkers	Gemeente	7,7	2016	7,5
Ziekteverzuim	Gemeente	5,55%	2017	5,3%
Bezuinigingsopgave	Gemeente	€ 6,2 miljoen	2017	€ 6,2 miljoen (2017)
Bezoekers website	Google analytics	187.000 website en 108.000 digitaal loket	2016	-
Norm banenafpraak	VNG banenafpraak	14	2017	14 banen van 25,5 uur (2017)

* deze indicator is veranderd. We hanteren nu de landelijke indicator.

4. Waar staat je gemeente

In de volgende tabel geven we de verplichte indicatoren vanuit waarstaatjegemeente.nl weer. Om de cijfers van Oss te kunnen plaatsen hebben we daarnaast een referentiemeting opgenomen. We gebruiken hiervoor de gemiddelde waarde van gemeenten in de grootteklasse van 50.000 tot 100.000 inwoners.

Indicator	Oss	Referentie	Jaar
Formatie per 1.000 inwoners (bron: Vensters voor bedrijfsvoering)	6,5 fte	7,3 fte	2015
Overhead (bron: Vensters voor bedrijfsvoering)	32,6%	31,1%	2015
Apparaatskosten per inwoner (bron: Vensters voor bedrijfsvoering)	€ 528	€ 614	2015
Externe inhuur (kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur) *	15,5%	nog niet bekend	2016
	15,9%	11,7%	2015

* deze indicator is veranderd. We hanteren nu de definitie van Vensters voor bedrijfsvoering.

Programma 10. Financiën en belastingen

1. Wat willen we bereiken?

Een financieel gezonde gemeente is in het belang van alle inwoners in Oss. De begroting moet sluitend zijn. De meerjarenbegroting biedt inzicht in de verwachte inkomsten en uitgaven over een langere periode. We moeten zorgvuldig met het gemeentelijk geld omgaan, dus is er aandacht voor 'treasury' en moeten de reserves op orde zijn. Dat alles willen we realiseren tegen de achtergrond van een aanvaardbaar niveau aan lasten, zowel voor bewoners als voor ondernemers.

Een financieel gezonde gemeente is van belang, zodat doelstellingen van andere beleidsvelden financieel betaald en gerealiseerd kunnen worden. Daarvoor is nodig:

- een sluitende begroting met een gezond meerjarenperspectief
- goed beheer van deelnemingen en verbonden partijen
- een goede treasuryfunctie
- voldoende weerstandsvermogen om gemeentelijke risico's af te dekken
- voldoende waarborgen tegen calamiteiten (verzekeringen)
- een gunstige lastendruk voor Osse inwoners en ondernemers

Voor zowel het financiële beleid als het heffen en innen van belastingen geldt dat deze taken grotendeels wettelijk zijn vastgelegd in de Gemeentewet. De gemeenteraad heeft de kaderstellende rol. Op het gebied van de gemeentefinanciën stelt de raad kaders door middel van de begroting en de financiële verordening. De controlerende rol van de raad komt tot uiting bij de jaarstukken. Namens de gemeenteraad controleert de accountant de jaarstukken. Daarnaast houdt de provincie toezicht op de gemeentelijke financiën en ondersteunt de rekenkamercommissie de raad bij de controlerende taak.

De gemeenteraad stelt de belastingverordeningen vast. Gemeenten kunnen alleen belastingen innen die in de Gemeentewet zijn opgenomen. Een aantal heffingen (bijvoorbeeld riolering en afval) mag maximaal kostendekkend zijn. Het college is verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wet waardering onroerende zaken (Wet WOZ). Mede-overheden gebruiken de waardering ook. De Waarderingskamer houdt toezicht op de kwaliteit van de uitvoering van de Wet WOZ.

We werken aan de volgende doelstellingen:

1. Beheerste lastendruk
2. Uitvoeren van stabiel financieel beleid

Belangrijke (beleids)kaders:

1. Nota reserves
2. Treasurystatuut
3. Financiële verordeningen artikel 212, 213, 213a Gemeentewet
4. Gemeentelijke verordening Ozb, hondenbelasting en toeristenbelasting

2. Wat zijn de komende periode de belangrijkste speerpunten?

Beheerste lastendruk

We streven ernaar om de lokale lastendruk € 25 onder het landelijk gemiddelde te houden. Daarnaast willen we de gewenste opbrengst voor de gemeente tegen zo laag mogelijke uitvoeringskosten verkrijgen. De Belasting Samenwerking Oost-Brabant (BSOB) voert de belastingtaken voor ons uit. De portefeuillehouder financiën is inmiddels toetreden tot het dagelijks bestuur. Als gevolg van de uittreding van de voormalige gemeente Veghel bij de BSOB zijn we met de BSOB in gesprek over mogelijke nieuwe toetreders. Dit met als doel een toekomstbestendige belastingorganisatie te behouden. Een vijftal Peelgemeenten sluit zich waarschijnlijk bij de BSOB aan.

Tot slot volgen we kritisch de landelijke ontwikkelingen op het gebied van verruiming van het lokale belastinggebied.

Ontwikkeling reclamebelasting

Begin 2017 is de nieuwe opzet voor reclamebelasting met succes doorgevoerd. In 2017 gaan we starten met een onderzoek naar het instellen van een bedrijveninvesteringszone (BIZ) als mogelijke vervanging van de reclamebelasting. Afhankelijk hiervan zetten we in 2018 eventuele vervolgstappen hierin.

Uitvoeren van een stabiel financieel beleid

In het coalitieakkoord 'Durven door te doen' is gekozen voor een solide financieel beleid met sluitende meerjarenbegrotingen. Er is gekozen voor stabiliteit. We benutten kansen als deze zich voordoen. We vermijden extra bezuinigingen zoveel mogelijk. We streven jaarlijks naar een positief oordeel van de provincie over de programmabegroting en ook naar een goedkeurende verklaring van de accountant op onze jaarrekening.

Sinds 1 januari 2016 zijn we als gemeente belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting. In 2017 stellen we onze eerste aangifte op dit gebied op. In 2018 verwachten we de eerste richtinggevende uitspraken van de belastingdienst.

Nieuwe manier van verantwoording

Onze nieuwe manier van werken, waarbij we meer werken in co-creatie, meer maatwerk toepassen, meer ontschot werken e.d. heeft ook gevolgen voor financiële verantwoording. Voor een deel zijn onze bestaande controlemechanisme nog steeds functioneel, echter in specifieke situaties vraagt dit iets anders. Minder regels, minder controle en juist meer vertrouwen. In de overeenkomsten binnen de nieuwe WMO bijvoorbeeld werken we op dit moment met overeenkomsten waarbij instellingen aan het einde van het jaar een verantwoording in de vorm van een accountantsverklaring moeten afleggen om aan te tonen of ze de zorg ook daadwerkelijk verleend hebben. Dit werkt op dit moment goed. We gaan samen met onze accountant onderzoeken of we dit op een eenvoudigere manier kunnen organiseren.

Doorkijk naar nieuwe verkiezingsperiode

Het jaar 2018 is het jaar van de verkiezingen. Voor de planning & controlcyclus betekent dit dat de nadruk zal liggen op de concretisering en financiële vertaling van het coalitieakkoord. Ten behoeve van de onderhandelingen zal op dat moment de actuele financiële positie in kaart gebracht worden.

Met de start van een nieuwe collegeperiode willen we samen met de gemeenteraad kritisch kijken naar de huidige opzet van de planning & controlcyclus, waarbij we op dit moment onderdelen kennen zoals de programma-evaluatie, omgevingsanalyse, opiniërende bespreking kadernota, kadernota en programmabegroting. Daarnaast gaan we het gesprek aan om het gebruik van de digitale producten binnen de cyclus beter te benutten, met als doel te "stoppen" met het vervaardigen van dikke boekwerken.

3. Indicatoren

Indicator	Bron	Laatste meting	Jaar	Streefwaarde
Oordeel accountant over rechtmatigheid en getrouwheid	Controlerapport accountant bij jaarrekening	Positief	2016	Positief
Lokale lastendruk (lijst goedkoopste gemeenten)	COELO	93e plaats (was in 2016 101e) van 388 gemeenten	2017	Stabiel
Lokale lastendruk: bedrag onder landelijk gemiddelde	COELO	€ 42 (was € 40)	2017	Minimaal € 25
Oordeel Waarderingskamer	Brief Waarderingskamer	Goed	2016	Goed
Tijdigheid P&C-documenten conform planning raad	Gemeente	100%	2016	100%
Betaalgedrag gemeente (% tijdig betaald binnen 30 dagen)	Gemeente	91%	2016	95%

4. Waar staat je gemeente

In de volgende tabel geven we de verplichte indicatoren vanuit waarstaatjegemeente.nl weer. Om de cijfers van Oss te kunnen plaatsen hebben we daarnaast een referentiemeting opgenomen. We gebruiken hiervoor de gemiddelde waarde van gemeenten in de grootteklasse van 50.000 tot 100.000 inwoners.

Indicator	Oss	Referentie	Jaar
Gemiddelde WOZ-waarde	€ 228.000	€ 219.000	2016
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishoudens	€ 681	€ 651	2017
	€ 684	€ 662	2016
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishoudens	€ 681	€ 723	2017
	€ 684	€ 728	2016

Financiële positie

In dit hoofdstuk staan we uitgebreid stil bij onze financiële positie. Dat doen we aan de hand van de volgende onderwerpen:

- financiële kaders en uitgangspunten
- huidig financieel beeld
- financiële ontwikkelingen en risico's
- reservepositie

Samenvatting en conclusies

Financiële uitgangspunten

In het coalitieakkoord 'Durven door te doen' is gekozen voor een solide financieel beleid met sluitende meerjarenbegrotingen. Er is gekozen voor stabiliteit. We willen kansen benutten als deze zich voordoen. Daarvoor reserveren we ook geld. We vermijden extra bezuinigingen zoveel mogelijk.

Specifieke kaders zijn:

- Geen automatische prijscorrectie van budgetten.
- Voor subsidies gaan we uit van alleen een compensatie van loonstijging op basis van de specifieke CAO-ontwikkeling per sector. Dit betekent dat niet-professionele instellingen aan de nullijn gehouden worden.
- Voor de OZB kiezen we voor een jaarlijkse inflatieverhoging. Voor het jaar 2017 is dat 2%.
- Voor de tarieven van rioolheffing en afvalstoffenheffing gaan we uit van 100% kostendekkendheid.
- De rekenrente stellen we in principe vast op 2%. Op basis van landelijke verslagleggingsvoorschriften voor onze begroting gebruiken we voor de grondexploitaties een lager percentage. Het percentage koppelen we aan het gewogen gemiddelde van de werkelijk betaalde externe rente. Voor ons is dit ongeveer 1,5%.
- In de begroting zit jaarlijks een post onvoorzien van € 300.000.

Huidig financieel beeld

- Op dit moment wordt de structurele financiële ruimte grotendeels bepaald door de meicirculaire. De huidige financiële positie sluit in 2018 met een overschot van € 1,5 miljoen. In het laatste begrotingsjaar 2021 is dit overschot € 1,1 miljoen structureel en € 1,3 miljoen incidenteel.
- De reservepositie ontwikkelt zich positief. Binnen de algemene reserve is sprake van een financiële ruimte van € 4 miljoen (inclusief de gelden die daarin specifiek gereserveerd zijn voor jeugdzorg en beschermd wonen).

Financiële ontwikkelingen en risico's

- We hanteren het uitgangspunt dat risico's in het sociaal domein in principe binnen het betreffende beleidsveld (jeugdzorg, Wmo, Participatiewet) opgevangen worden. Dit voor zover dat maatschappelijk verantwoord is. In de begroting 2017 hebben we besloten om een landelijke korting van jaarlijks € 0,5 miljoen voor jeugd niet door te vertalen naar onze eigen budgetten.
- We handhaven het uitgangspunt dat we geld van het Rijk voor het sociaal domein hiervoor reserveren. Als dat mogelijk en haalbaar is gaan we wel over op het 'ontschotten' van de budgetten van de verschillende onderdelen hierbinnen (overschotten op een onderdeel kunnen we dan bijvoorbeeld inzetten om tekorten op een ander onderdeel op te vangen).
- De risico's binnen de grondexploitaties blijven actueel hoewel voor diverse projecten verliesvoorzieningen/risicoreserves gevormd zijn. De algemene bedrijfsreserve van het grondbedrijf is ongeveer € 0,6 miljoen te laag ten opzichte van de minimale ondergrens van € 1 miljoen. De algemene reserve vormt de achtervang hiervoor.

1. Inleiding

De meerjarige vooruitzichten voor Oss worden voor een groot deel bepaald door de ontwikkeling van de economie en de rijksuitgaven. De Nederlandse economie vertoont volgens het Centraal Planbureau (CPB) robuuste groei. Het CPB heeft in maart 2017 berekend dat de economische groei dit jaar aantrekt tot 2,1% en volgend jaar tot 1,8%. De economische groei gaat samen met een verdere daling van de werkloosheid naar 4,9% dit jaar. De inflatie loopt onder invloed van de hogere energieprijzen op naar 1,6% dit jaar en 1,4% volgend jaar.

Het effect van de hogere loon- en prijsontwikkeling zien we ook terug in hogere inkomsten uit het gemeentefonds.

2. Financiële kaders en uitgangspunten

In het coalitieakkoord 'Durven door te doen' is gekozen voor een solide financieel beleid met sluitende meerjarenbegrotingen. Er is gekozen voor stabiliteit. Deze stabiliteit is gekoppeld aan een gematigde lastendruk voor inwoners en bedrijven. In het coalitieakkoord is ook aangegeven dat we kansen willen benutten als deze zich voordoen en hiervoor ook extra middelen voor willen reserveren. Extra bezuinigingen vermijden we zoveel mogelijk.

Tegen deze achtergrond gelden de volgende algemene financiële kaders en uitgangspunten:

- Structurele uitgaven dekken we met structurele inkomsten. Tussentijdse beperkte, niet-structurele, tekorten zijn aanvaardbaar als deze uit reserves afgedekt kunnen worden.
- Incidentele uitgaven kunnen we dekken met incidentele middelen, bijvoorbeeld reserves.
- We beperken financiële risico's zoveel mogelijk. In de jaarrekening dekken we concrete risico's af met voorzieningen, conform bestaand beleid.
- Landelijke bezuinigingen op beleidsvelden vertalen we in principe door naar de specifieke beleidsvelden en budgetten (voor zover mogelijk en maatschappelijk verantwoord).

Meer specifiek gelden de volgende kaders:

Prijsontwikkeling

Het CPB verwacht in 2018 voor de overheidsuitgaven een prijsontwikkeling van 1,6% (prijs overheidsconsumptie netto materieel). Voor de loonontwikkeling gaan ze uit van 2,4% (prijs overheidsconsumptie beloning werknemers). In de jaarlijkse meicirculaire van het gemeentefonds krijgen gemeenten in principe geld voor de verwachte loon- en prijsontwikkeling. Vanuit de meicirculaire zetten we daarom de noodzakelijke bedragen apart om loon- en prijsstijgingen op te kunnen vangen. In de begroting 2018 verhogen we de budgetten niet automatisch voor prijsstijging. We hanteren het beleid van geen prijscompensatie, tenzij dit contractueel afgesproken is of de marktprijzen voor bepaalde kosten/werkzaamheden aantoonbaar gestegen zijn.

Gesubsidieerde instellingen

Bij gesubsidieerde professionele instellingen is in zijn algemeenheid sprake van een 80/20-verhouding tussen het loongevoelige en prijsgevoelige deel van de uitgaven. Voor de compensatie van loonstijging gaan we uit van de specifieke CAO-ontwikkeling per sector. Voor reguliere prijscompensatie hanteren we de nullijn. Dat doen we ook voor de niet-professionele instellingen.

Gemeentelijke belastingen en heffingen

Voor de lastendruk is het uitgangspunt dat deze voor inwoners en bedrijven gematigd blijft. Voor de onroerende zaakbelasting (OZB) stellen we voor het volgende kader te hanteren:

- Voor de jaren 2018-2021 de OZB-opbrengst verhogen met de prijsontwikkeling. Met als uitgangspunt een 50/50-verhouding tussen het loongevoelig en het prijsgevoelig deel van de gemeentelijke uitgaven verwachten we voor 2018 een gemiddelde inflatie van 2%. Hiervoor gebruiken we inflatiecijfers van het CPB die specifiek gericht zijn op de kostenontwikkeling van gemeenten, namelijk prijsontwikkeling overheidsconsumptie netto materieel en beloning werknemers);
- De tarieven voor rioolheffing en afvalstoffenheffing zijn in principe kostendekkend.

Post onvoorzien

In de begroting hebben we een jaarlijkse post onvoorzien van € 300.000 opgenomen. Dit bedrag kan door het college gedurende het jaar ingezet worden voor incidentele tegenvallers. Criteria daarvoor zijn:

- onuitstelbaar
- onvermijdbaar
- onvoorzienbaar

De verantwoording van de inzet van deze post nemen we op in de reguliere planning- en controldocumenten.

Rekenrente

De landelijke voorschriften voor het berekenen van rente in de begroting en jaarrekening zijn per 1 januari 2017 aangepast. Voor 2018 leidt dit in principe tot de volgende rentepercentages:

- Percentage voor reguliere investeringen: 2%. Dit is gebaseerd op de zogenaamde 'renteomslag' waarbij alle rentekosten over de investeringen verdeeld worden.
- Percentage voor grondexploitaties: 1,5%. Dit is gebaseerd op het gewogen gemiddelde van de rentekosten van de gelden die we daadwerkelijk geleend hebben. In de jaarrekening moeten we uitgaan van de werkelijke rentekosten en -percentages.
- Percentage voor rentebijdragen op algemene reserves en reserves voor investeringen: 2%. Dit percentage is gekoppeld aan het gemiddelde percentage van gelden die we daadwerkelijk geleend hebben.

Voor de programmabegroting 2018-2021 actualiseren we deze percentages, mede op basis van landelijke voorschriften.

3. Huidig financieel beeld

Samenvattend

Het huidige financiële beeld is voor de periode 2017-2021 positief. De huidige financiële positie sluit in 2017 met een overschot van € 1,8 miljoen. In het laatste begrotingsjaar 2021 is dit overschot € 2,4 miljoen, waarvan € 1,3 miljoen incidenteel is. Dit overschot wordt voornamelijk veroorzaakt door de meicirculaire.

Binnen de algemene reserve is er incidentele begrotingsruimte van € 4 miljoen.

3.1 Structurele begrotingsruimte

Het financieel beeld wordt bepaald door:

- De meerjarenraming van de programmabegroting 2017-2020.
- De uitkomsten van de meicirculaire 2017.
- Incidentele financiële ruimte door de vrijval van stelpost groot onderhoud
- 3O-ontwikkelingen vanuit de eerste financiële tussenrapportage over 2017 (met focus op doorwerking vanuit de jaarrekening).
- 3O-ontwikkelingen die pas bij het maken van de programmabegroting 2018-2021 bekend zijn.

In de volgende tabel hebben we de uitkomsten samengevat.

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
 - is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
 bedragen x € 1.000

Omschrijving	2017	2018	2019	2020	2021
Programmabegroting 2017-2020	1.717	-1.360	-1.193	-434	-524
Onttrekking uit algemene reserve	-1.717				
Incidentele vrijval stelpost groot onderhoud				-1.421	-1.341
Meicirculaire 2017	-858	-758	-1.007	-933	-1.053
Eerste financiële tussenrapportage 2017	-974	601	594	476	476
Financieel kader	-1.832	-1.517	-1.606	-2.312	-2.442

Conclusie hieruit is dat de financiële ruimte bij de kadernota als volgt is:

- In 2017, 2018 en 2019 is de jaarlijkse ruimte respectievelijk € 1,8 / € 1,5 en € 1,6 miljoen;
- In 2020 is de ruimte in totaal € 2,3 miljoen, waarvan €1,4 miljoen incidenteel is;
- In 2021 is de ruimte in totaal € 2,4 miljoen, waarvan €1,3 miljoen incidenteel is.

Toelichting op de tabel

Programmabegroting 2017-2020

Bij de begrotingsbehandeling in november 2016 is de meerjarenraming vastgesteld. Dit leidde tot een negatief resultaat van € 1,7 miljoen voor 2017. Dit bedrag is onttrokken uit de algemene reserve.

De begrotingsjaren 2018 tot en met 2020 zijn positief. In de jaren 2018 en 2019 zijn de saldi € 1,4 miljoen en € 1,2 miljoen. Het laatste jaar kent een structureel overschot van € 524.000.

Incidentele vrijval stelpost groot onderhoud

In de begroting 2017 zijn belangrijke veranderingen doorgevoerd in de verslagleggingsvoorschriften. Eén van de veranderingen van het BBV is dat we investeringen in de openbare ruimte voortaan moeten activeren. Het gaat daarbij om bijvoorbeeld investeringen in wegen, parken en openbare verlichting. Tot dan toe brachten we deze investeringen via het integraal uitvoeringsprogramma openbare ruimte (IUP) meteen ten laste van de exploitatie. Dat mag niet meer. Het onderdeel investeringen gaan we activeren. Dit betekent dat we de lasten over meerdere jaren verspreiden. De lasten berekenen we op basis van de verwachte levensduur. Het activeren van de investeringen in de openbare ruimte levert incidentele voordelen op. In het jaar 2020 is er nog een voordeel van afgerond € 1,4 miljoen. Dit bedrag hebben we in de programmabegroting 2017- 2020 op een stelpost gezet. Deze ruimte is in de jaren erna namelijk nodig om de stijgende kapitaallasten op te kunnen vangen. Deze stelpost bouwen we in de jaren na 2020 geleidelijk af, waarna er in 2021 nog een stelpost blijft staan van € 1,3 miljoen.

Deze ruimte is incidenteel beschikbaar voor eenmalige uitgaven.

Meicirculaire 2017

Samengevat is de uitkomst van de meicirculaire als volgt:

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

	2017	2018	2019	2020	2021
Meicirculaire 2017	-162.009	-163.153	-163.090	-162.836	-163.003
Septembercirculaire 2016	-162.786	-163.277	-163.077	-162.687	-162.687
Saldo	777	124	-13	-149	-316
Totaal af te zonderen	-1.635	-882	-994	-784	-737
Netto ontwikkeling	-858	-758	-1.007	-933	-1.053

De meicirculaire van de algemene uitkering uit het gemeentefonds laat ten opzichte van de septembercirculaire in 2017 een daling van € 0,8 miljoen zien. Vanaf 2021 is er een stijging van € 0,3 miljoen.

Hiervan moeten we diverse bedragen afzonderen voor specifieke onderwerpen. In deze concrete situatie moeten we verlagingen van rijks gelden ook doorvoeren in onze eigen budgetten. Als we daar rekening mee houden hebben we in 2017 een overschot van afgerond € 0,9 miljoen. Voor de jaren daarna gelden de volgende overschotten:

- 2018: € 0,8 miljoen positief
- 2019: € 1,0 miljoen positief
- 2020: € 0,9 miljoen positief
- 2021: € 1,1 miljoen positief

De algemene uitkering stijgt vooral door hogere rijksuitgaven door hogere prijs- en loonontwikkeling dan eerder ingeschat ("samen de trap op"). In bijlage 1 hebben we een uitgebreide toelichting op de uitkomsten van de meicirculaire opgenomen.

Effecten eerste financiële tussenrapportage 2017

Op basis van de eerste financiële tussenrapportage 2017 verwachten we in 2017 een positief resultaat van circa € 974.000. Belangrijke oorzaken hiervan zijn:

- Vrijval van diverse reserves als gevolg van gewijzigde verslagleggingsvoorschriften investeringen openbare ruimte: € 1,7 miljoen;
- Stijgende kosten bijzondere bijstand: € 0,3 miljoen;
- Afrekening kosten jeugdzorg over 2016: € 0,1 miljoen;
- Extra kosten procedure mestfabriek en onderzoeken nachtspoor: € 0,2 miljoen.

Voor de jaren erna verwachten we een structurele kostenstijging van € 476.000. De structurele kostenstijging wordt vooral veroorzaakt door de stijgende kosten van bijzondere bijstand ter hoogte van € 0,4 miljoen.

Voor een nadere toelichting verwijzen we naar de afzonderlijke rapportage.

3O-ontwikkelingen programmabegroting 2018-2021

Na de vaststelling van de kadernota gaan we de programmabegroting 2018-2021 opstellen. Daarbij kijken we naar alle producten van de begroting. Dit zal op onderdelen tot bijstellingen leiden, in positieve en negatieve zin.

3.2 Incidentele begrotingsruimte

De incidentele begrotingsruimte wordt vooral bepaald door de ruimte binnen de algemene reserve. Het meerjarenbeeld van de algemene vrije reserve ontwikkelt zich naar een bedrag van afgerond € 20 miljoen (inclusief saldobestemming jaarrekening 2016). Ten opzichte van de minimale norm van € 16 miljoen betekent dat er binnen deze reserve ongeveer € 4 miljoen ruimte zit.

Dit bedrag is inclusief onderdeel van de saldobestemming waarbij € 1 miljoen specifiek is gereserveerd voor transformatie jeugd en € 1,4 miljoen voor beschermd wonen.

4. Financiële ontwikkelingen en risico's

In deze paragraaf beschrijven we een aantal belangrijke financiële ontwikkelingen.

Ontwikkeling gemeentefonds

Deze kadernota is gebaseerd op de meicirculaire van het Rijk. In deze circulaire zitten nog niet de effecten die volgen uit een de nieuwe kabinetsformatie. De circulaire is daarom redelijk beleidsarm. De programmabegroting wordt jaarlijks gebaseerd op de septembercirculaire. Gezien landelijke ontwikkelingen is het de vraag of hierin wel de effecten van de nieuwe kabinetsformatie duidelijk worden.

Een belangrijke post die nu in het gemeentefonds zit, is de zogenaamde opschalingskorting. In het vorige regeerakkoord is opgenomen dat het Rijk streeft naar minder en grotere gemeenten. De gedachte vanuit het Rijk is dat de beoogde opschaling van gemeenten leidt tot besparingen die ontstaan door schaalvoordelen, verminderen van toezicht, vereenvoudiging van regelgeving en minder dubbeling van taken. De besparing gaat uit van een daling van het aantal gemeenteambtenaren doordat gemeenten groter worden of met elkaar gaan samenwerken. Dit leidt tot een steeds grotere korting op het gemeentefonds. In totaal is voor deze operatie een structurele bezuiniging van € 975 miljoen opgenomen (2025), dit betekent voor ons een bedrag van circa € 4,8 miljoen. De VNG maakt zich al langere tijd hard om deze opschalingskorting van de baan te krijgen.

Verruiming gemeentelijk belastinggebied

De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) pleit al langere tijd voor een lokaal belastinggebied dat qua omvang beter past bij de steeds grotere hoeveelheid taken en verantwoordelijkheden van gemeenten. Zij hebben dit nadrukkelijk ingebracht in de kabinetsformatie. Gemeenten zijn nu voor een belangrijk deel van hun inkomsten afhankelijk van uitkeringen door het Rijk. Ondanks ingenieuze verdeelsleutels blijkt het niet mogelijk om de financiële middelen volledig aan te laten sluiten op de gemeentelijke taken. Een eigen belastinggebied van voldoende omvang is dan ook van groot belang om als gemeenten de vele taken waar te kunnen maken. Daarnaast biedt een eigen belastinggebied de gemeenteraad betere mogelijkheden om keuzes te maken en verantwoording aan de kiezers af te leggen. Wij volgen deze landelijke ontwikkelingen en zullen u hierover informeren.

Voor een inzicht in de belangrijkste risico's wordt verwezen naar de risicoparagraaf in de jaarrekening 2016.

5. Reservepositie

De volgende tabel geeft een overzicht van onze reservepositie op basis van de jaarrekening 2016. Hert zijn de bedragen inclusief resultaatbestemming.

bedragen x € 1.000

Omschrijving	1-1-2017
Algemene reserves:	
- Algemene vrije reserve	20.624
- Algemene bedrijfsreserve grondbedrijf (ABR)	440
Reserves ter dekking van de begroting	24.041
Reserves ter dekking van afschrijvingslasten	21.327
Vrije bestemmingsreserves	42.002
Totaal	108.434

Korte toelichting

Algemene vrije reserve

De algemene vrije reserve is bedoeld voor de opvang van algemene risico's en fluctuaties in de rekeningresultaten. De norm voor de algemene reserve is 10% van de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Op basis van de begroting 2017 is deze norm afgerond € 16 miljoen. Dit is te splitsen in:

- risico's gekoppeld aan reguliere begroting: € 8,5 miljoen
- risico's gekoppeld aan sociaal domein: € 7,5 miljoen

Voor een overzicht van de algemene reserve verwijzen we naar bijlage 2.

Algemene bedrijfsreserve grondbedrijf (ABR)

Het grondbedrijf dekt conjuncturele risico's af met de algemene bedrijfsreserve. Deze reserve dient als weerstandsvermogen voor het grondbedrijf. De minimale ondergrens van de ABR is € 1 miljoen. Dat bedrag moet beschikbaar blijven, ook in het meest negatieve scenario. Bij dit negatieve scenario gaan we uit van de fictie dat alle winstnemingen 50% lager uitvallen. Dit percentage is een combinatie van het vertragen van de verkoop en lagere grondprijzen. Op basis van het negatieve scenario zou de ABR in 2021 uitkomen op € 3,4 miljoen. Dat is dus € 2,4 miljoen boven de minimale omvang. De ABR is dus op dit moment € 0,6 miljoen te laag. Dat betekent dat de algemene reserve als achtervang dient voor het opvangen van de conjuncturele risico's.

Reserves ter dekking van de begroting

Hieronder vallen twee reserves (uitkering Maaslandgas en depositie BNG) waarvan jaarlijks een bedrag wordt ingezet om de begroting sluitend te maken. Het bedrag wat ingezet wordt, wordt jaarlijks afgebouwd. De reserves zijn hierdoor niet vrij te besteden.

Reserves ter dekking van afschrijvingslasten

De inzet van deze reserves is gekoppeld aan investeringen in het verleden. Dit betekent ook dat deze niet meer vrij besteedbaar zijn.

Vrije bestemmingsreserves

Vrije bestemmingsreserves zijn reserves waar in principe nog bestedingsmogelijkheden zijn. In bijlage 3 hebben we een overzicht van de grootste bestemmingsreserves opgenomen. Deze reserves geven een beeld van de incidentele investeringsruimte in de komende jaren.

Financiële vertaling op weg naar de programmabegroting

1. Inleiding

In het vorige hoofdstuk hebben we onze financiële positie uitgebreid toegelicht. In dit hoofdstuk geven we aan hoe we hier richting de programmabegroting mee om willen gaan en hoe we omgaan met nieuwe ambities.

2. Van kadernota naar programmabegroting

De kadernota geeft beleidsmatige richting en kaders aan, die in de programmabegroting zowel inhoudelijk als financieel verder uitgewerkt worden. We willen graag het inhoudelijke gesprek aan over de belangrijkste prioriteiten.

De financiën die volgen uit de inhoudelijke ambities zijn in deze kadernota op hoofdlijnen doorvertaald (daar waar dit mogelijk was) en op onderdelen ligt hier nog een belangrijke uitwerkingsopdracht richting de begroting.

We zijn voor onze financiële ruimte voor een erg groot deel afhankelijk van de landelijke ontwikkelingen in het gemeentefonds. De meicirculaire is in deze kadernota doorgerekend, maar deze was gezien de landelijke coalitieonderhandelingen nog "beleidsarm" te noemen. De septembercirculaire geeft meer richting en is bepalend voor het opstellen van de programmabegroting. Op basis van deze septembercirculaire maken we samen definitieve keuzes voor de programmabegroting.

De kadernota is nadrukkelijk geen begroting. Dit betekent dat we in deze kadernota gezocht hebben naar een goede balans tussen het aangeven van de belangrijkste prioriteiten binnen de huidige financiële ruimte en prioriteiten die we richting de programmabegroting 2018-2021 verder uitwerken.

3. Vasthouden aan uitgangspunten

Om tot een sluitende (meerjaren)begroting te komen willen we vasthouden aan de volgende belangrijke uitgangspunten:

- Nieuwe bezuinigingen willen we zoveel mogelijk vermijden.
- De OZB-verhoging blijven we koppelen aan de inflatie.
- Gelden die we van het Rijk krijgen voor het sociaal domein blijft in het sociaal domein. Dit is ook voor 2018 leidend, waarbij het ontschotten van budgetten wel een optie is.

4. Eerder ingezette ambities

Deze kadernota gaat door op de koers die we bij de kadernota 2017-2020 en de programmabegroting 2017-2020 hebben ingezet. In deze programmabegroting hebben we in 2017 € 3,4 miljoen en structureel € 1,7 miljoen uitgetrokken voor nieuw beleid. De belangrijkste ambities waar we toen geld voor beschikbaar hebben gesteld zijn:

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
 - is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
 bedragen x € 1.000

Omschrijving	2016	2017	2018	2019	2020
Impuls van zorg naar welzijn/ gelden huishoudelijke zorg		661	661	661	661
Verduurzaming gemeentelijk vastgoed			12	109	155
Herbouw of nieuwbouw brandweerkazerne Oss				248	245
Bomenbeleid		210			
Kwaliteitsslag straten rondom centrum		400			
Ruimte voor duurzaamheid		150	150		
Extra storting reserve stadscentrum		200	200		
Vorbereiding Omgevingswet en nieuwe omgevingsvisie		410	460	150	
Waterveiligheid Maas				1.300	
Ondersteuning economische speerpunten	165	165	165	165	165
Bijdrage aan de kracht van Oss		300			
Digitale dienstverlening		320	133	133	133
Overige posten	60	599	513	340	315
Totaal nieuw beleid begroting 2017-2020	225	3.415	2.294	3.106	1.674

In de programmabegroting 2016-2019 hebben we vanaf 2018 al ongeveer structureel €2,5 miljoen aan nieuw beleid toegevoegd aan de begroting. Dit is onder andere bedoeld voor het centrum, investeringen voor maatschappelijke voorzieningen en een bijdrage aan Agrifood Capital.

5. Prioritering nieuwe ambities richting programmabegroting

In deze kadernota blijven we onverminderd inzetten op de 5 hoofdthema's die voortkomen uit het coalitieakkoord:

1. Omslag in zorg en welzijn, en ondersteuning voor wie dat nodig heeft
2. Ontwikkeling van het stadscentrum
3. Voorzieningen in wijken en dorpen
4. Duurzaamheid en aandacht voor ons buitengebied
5. Stimulering economie en werkgelegenheid

In deze kadernota voegen we hier één belangrijk thema aan toe, namelijk "De basis versterken".

We maken in deze kadernota onderscheid tussen twee categorieën waarin we de financiële vertaling van de ambities hebben gesorteerd:

1. Prioriteiten die direct volgen uit bovenstaande hoofdthema's;
2. Overige prioriteiten.

Ad 1 Hoofdthema's

Als eerste hebben we de categorie posten die direct vallen onder bovenstaande hoofdthema's. Hierin maken we nog onderscheid tussen:

- posten waar we al concreet van weten wat we gaan doen en wat het financiële plaatje is. Voor deze posten hebben we in de tabel ook de concrete bedragen genoemd.
- posten die nog verder uitgewerkt moeten worden richting de programmabegroting. Op basis van de huidige financiële positie verwachten we dat we voor deze posten budget vrij kunnen maken richting de begroting. Omdat hier de bedragen nog niet definitief zijn noemen we hier pm-bedragen. Bij de begroting nemen we de concrete bedragen op.

Ad 2 Overige prioriteiten

De tweede categorie bevat posten die ook prioriteit hebben maar waarvan we gezien de financiële positie nog niet aan kunnen geven of deze in de begroting worden meegenomen. Deze posten gaan we richting de begroting verder uitwerken, eventueel scenario's bedenken en indien nodig verdere prioritering tussen de posten aanbrengen.

6. Hoofdthema's voortkomend uit coalitieakkoord

De belangrijkste prioriteiten vanuit de hoofdthema's richting de programmabegroting 2018-2021 zijn:

Bedragen x € 1.000

Programma	Omschrijving	2017	2018	2019	2020	2021
Omslag in zorg en welzijn, en ondersteuning voor wie dat nodig heeft						
	1 Transformatieagenda Jeugd	1.100	965			
	1 uit algemene reserve	-1.100	-965			
	1 Psycholance vervoer	115				
	1 uit algemene reserve	-115				
	1 Beschermd wonen: wonen met ondersteuning	1.298				
	1 uit algemene reserve	-1.298				
	1 Extra middelen Ons Welzijn		pm	pm	pm	pm
	1 Complexe casuïstiek zorg en veiligheid		pm	pm		
	2 Kwetsbare jongeren		pm	pm	pm	pm
	2 Werk gaat voor zorg		pm	pm	pm	pm
Ontwikkeling van het stadscentrum						
	7 Centrumontsluiting/openbaar gebied De Wal	1.670	710	710	1.150	900
Voorzieningen in wijken en dorpen						
	3 Handreiking ontmoeten in NOK		300			
Duurzaamheid en aandacht voor ons buitengebied						
	7 Transitie energie (uitvoering)		150	150	150	150
	6 Duurzaamheidsplein: geen extra middelen		0	0	0	0
	5 Versnelling verduurzaming in openbare ruimte		pm	pm	pm	
	5 Programma duurzaamheid en energie		pm			
	5 Routekaart Groen, Blauw en Natuur		130	50	50	
	5 (onderdeel EVZ Hertogswetering)		262	12	12	12
	5 Dekking uit reserve groenfonds		-392	-50	-50	
Stimulering economie en werkgelegenheid						
	8 Gebiedsmarketing & promotie		70	70	70	70
Basis Versterken						
	4 Aanpak ondermijnende georganiseerde criminaliteit		85	85	85	85
	9 Coördinatie/ programmamanagement voorzieningen		85	85	85	85
	9 Coördinatie/ programmamanagement duurzaamheid en buitengebied		85	85	85	85
	9 Dekking uit organisatie budget		-170	-170	-170	-170
Totaal		1.670	1.315	1.027	1.467	1.217

In deze tabel zitten verschillende pm-posten. We schatten in dat we voor deze posten voor de jaren 2018-2021 per jaarschijf ongeveer € 800.000 nodig zullen hebben.

Hierna geven we per post een toelichting:

Hoofdthema: Omslag in zorg en welzijn, en ondersteuning voor wie dat nodig heeft

Transformatieagenda Jeugd

Voor de transformatieagenda bij de jeugdhulp vragen we een bedrag van totaal € 2.065.000. Dit bedrag willen we voor een deel dekken uit de € 1.000.000 die bij de jaarrekening 2016 is gereserveerd in de algemene reserve en het resterende bedrag van € 1.065.000 extra uit de algemene reserve.

Voor deze transformatie willen we een flinke slag maken. Met de regio zijn vier majeure transformatieopgaven opgesteld:

1. Toegang op sterkte;
2. Wonen doe je thuis;
3. Regionale zorg waar dat kan;
4. Complexe problematiek: investeren in duurzame en integrale trajecten voor jeugdigen met complexe problematiek.

Deze opgaven sluiten aan bij de ambities uit het Functioneel Ontwerp transitie jeugdzorg in 2014. De maatregelen zijn nodig om de transformatieslag te maken. De opgaven dragen bij aan een evenwichtig zorglandschap met als doel de best passende jeugdhulp voor alle jeugdigen. Het raadsvoorstel over het plan van aanpak van de transformatie agenda jeugd is aan de raad aangeboden.

Psycholance vervoer

Voor de pilot psycholance vervoer willen we € 115.000 beschikbaar stellen. Dit dekken we uit de middelen die we gereserveerd hebben voor beschermd wonen bij de jaarrekening 2016.

De gemeenten in de regio Brabant Noordoost-Oost vinden het belangrijk dat mensen met verward gedrag op een veilige en humane manier vervoerd worden. Daarom willen wij met een pilot starten 'psycholancevervoer voor mensen met verward gedrag' voor de duur van één jaar. Deze pilot wordt samen met de gemeenten in de regio Meierij uitgevoerd.

Naast veilig en humaan vervoer, willen we met alle betrokken partijen afspraken maken over verantwoordelijkheden ten aanzien van vervoer. We willen de triage in de meldkamers van politie en RAV eenduidig laten verlopen en we willen de inzet van politievervoer voor deze zeer kwetsbare groep mensen verminderen.

Beschermd wonen met ondersteuning

Voor 'Wonen met ondersteuning' (een lichtere vorm van Beschermd wonen) willen we € 1.298.000 uit de algemene reserve halen. Daarnaast halen we nog € 400.000 uit het budget voor de impuls van zorg naar welzijn. In totaal geven we dus € 1.698.000 uit voor wonen met ondersteuning. Deze extra capaciteit willen wij inzetten om nieuwe instroom op te vangen en om de doorstroom uit Beschermd wonen te stimuleren. Zo voorkomen we dat er wachtlijsten ontstaan.

We willen dit doen in de vorm van een pilot voor 2 jaar. Daarvoor hebben we een opdrachtbeschrijving wonen met ondersteuning uit gedaan bij zorgaanbieders die hiervoor projectplannen hebben ingediend.

Er is directe behoefte aan uitbreiding van het aantal plaatsen voor wonen met ondersteuning. De capaciteit voor beschermd wonen die we hebben ingekocht is nu vol en we willen geen wachtlijsten laten ontstaan. Op deze manier kunnen we ook tegen lagere kosten plekken voor woon/zorgcombinaties beschikbaar krijgen voor mensen die we nu niet kunnen plaatsen en die met een lichtere zorgvorm goed geholpen zijn. Dit dient het regionale doel.

We willen binnen 3 maanden in totaal 40 plekken realiseren waarvan >30 plekken wonen met ondersteuning voor volwassenen regio breed en 10 plekken voor 18 – 23 jarigen specifiek in Oss.

Voor beschermd wonen hadden we in 2016 een overschot van € 1.413.000. Dit hebben we in bij de jaarrekening 2016 in de algemene reserve gestort. Dit bedrag willen we nu inzetten voor de pilot “Wonen met ondersteuning”. Via een raadsinformatiebrief informeren wij u over de opzet van deze pilot en gelijktijdig met de vaststelling van deze kadernota vragen wij u om gelden specifiek hiervoor beschikbaar te stellen.

Extra middelen Ons Welzijn

Richting de begroting zoeken we uit of en hoeveel extra structurele middelen we voor ONS Welzijn beschikbaar willen stellen. Deze middelen zijn nodig om de basis van ons zorgstelsel goed in te richten. Met een versteviging van die basis realiseren we een preventieve aanpak binnen het brede sociaal domein (zorg en welzijn én werk, inkomen en onderwijs). Het versterken van informele (burgerinitiatieven, buurtnetwerken, burenhulp) en formele netwerken (samenwerking professionals) is daarbij van essentieel belang. De BJJ's en ST's ondersteunen inwoners laagdrempelig en dichtbij op het gebied van welzijn (ontmoeten, participeren), zorg, armoedevoorzieningen. Zo voorkomen/verminderen we op gespecialiseerde voorzieningen.

Meer taken, zwaardere problematiek, nieuwe taken betekent meer inzet en expertise. Daarvoor is een totaalinvestering nodig. Een groot deel van de benodigde middelen wordt gedekt uit de stelpost Wmo. Daarmee is deze stelpost volledig besteed. Bij de programmabegroting brengen we in beeld of hier aanvullende middelen nodig zijn.

Complexe casuïstiek zorg en veiligheid

Voor de complexe problematiek jeugd willen we voor 2018 en 2019 een bedrag beschikbaar stellen. Mogelijk kunnen we dit betalen uit de reserve wonen, welzijn en zorg. Deze middelen zijn nodig om integrale regiovoering te organiseren. Het verbinden van de twee domeinen zorg en veiligheid is aanvullend op de bestaande inzet. Dat kan niet ten koste gaan van reguliere inzet omdat daarmee de lopende zaken teveel onder druk komen te staan. Dat is een onwenselijke situatie. We gaan er vanuit dat het netwerk na 2 jaar e.e.a. zelf organiseert.

Kwetsbare jongeren

Richting de begroting werken we een vervolgplan uit voor kwetsbare jongeren en geven we aan wat dit voor financiële consequenties heeft.

De Raad heeft eerder besloten dat er extra financiële middelen worden ingezet voor kwetsbare jongeren zonder uitkering tussen 16-27 jaar. Er is jaarlijks € 200.000 gereserveerd tot en met 2018. Deze middelen zijn bedoeld voor trajectkosten van ongeveer 40 jongeren. Denk daarbij aan scholingskosten en jobcoaching.

Deze werkwijze is goed bekend bij ons netwerk, zoals VSO en PRO scholen en wordt gewaardeerd. Oss is met deze aanpak uniek in de regio. In aansluiting daarop wordt regionaal beleid gemaakt zodat in onze arbeidsmarktregio alle gemeenten jongeren zonder uitkering bemiddelen naar school of werk. Een voorstel komt voor de zomer richting de 17 colleges.

We ondersteunen inmiddels jaarlijks ongeveer 80 jongeren. Deze krijgen een traject waarvoor we gemiddeld € 5.000 per klant kwijt zijn. De gereserveerde € 200.000 is daarmee niet meer voldoende. Wat we nu tekort komen aan trajectkosten, wordt gefinancierd uit het re-integratiebudget. Daarmee staat het re-integratiebudget onder druk. Daarnaast missen we voor deze structurele nieuwe taak ook uitvoeringsmiddelen. Deze jongeren zijn namelijk niet zichtbaar in de aantallen omdat zij geen uitkering ontvangen (en worden dus ook niet meegenomen in de Rijksmiddelen).

Voordat we structureel budget beschikbaar willen stellen gaan we deze aanpak evalueren. Deze evaluatie is voor de programmabegroting 2018-2021 gereed.

De aanpak is de basis voor een integrale jongerenaanpak vanuit het sociale domein gericht op school, werk, zorg en veiligheid. Zodat we de activiteiten vanuit de verschillende beleidsvelden bundelen. Een uitgewerkt voorstel wordt in het najaar besproken. Het is onderdeel van breder integraal jeugdbeleid.

Werk gaat voor zorg

Voor de pilot Werk gaat voor zorg willen we voor 2018 en 2019 per jaar een bedrag beschikbaar stellen. Mogelijk kunnen we dit betalen uit de reserve wonen, welzijn en zorg. De visie van de gemeente Oss is dat betaald werk de mooiste manier van participeren in de samenleving is. Dit geldt ook voor mensen met een beperking. Het sluit aan op het principe om uit te gaan van mogelijkheden, talenten en wensen van mensen en niet van de beperkingen van mensen. Als mensen geïndiceerd zijn voor dagbesteding of individuele ondersteuning is onze wens dat burgers zich zoveel mogelijk kunnen ontwikkelen liefst zodanig dat zij werk en bij voorkeur betaald werk kunnen verrichten. Dit is alleen haalbaar met een integrale aanpak.

Wij zijn vanuit de Wmo én Participatiewet verantwoordelijk voor participatie van mensen en de re-integratie van uitkeringsgerechtigden en andere doelgroepen. Vanaf 1 januari 2017 zijn wij ook verplicht de voorziening beschut werk uit te voeren. Dat bieden wij aan die personen die alleen in een beschutte omgeving onder aangepaste omstandigheden kunnen participeren.

Zowel bij de Participatiewet als de Wmo gaat het om mensen die door hun beperking niet of slechts deels in staat zijn om zelfstandig het wettelijk minimumloon te verdienen. Vanuit de Wmo bieden wij dagbesteding en individuele ondersteuning. Vanuit de Participatiewet zijn wij verantwoordelijk voor re-integratie naar werk met als hoogste doel loonvormende arbeid waardoor mensen ook zelfstandig in hun levensonderhoud kunnen voorzien. Het verrichten van loonvormende arbeid is het belangrijkste verschil tussen dagbesteding of individuele ondersteuning en werk (inclusief beschut werk). We willen dat mensen met een arbeidshandicap zoveel mogelijk meedoen. Daarom verkiezen we loonvormende arbeid (werk) boven dagbesteding of individuele ondersteuning. Hiervoor is het noodzakelijk dat we de aanpak vanuit de Wmo en Participatiewet integraal gaan organiseren en een doorlopende lijn van dagbesteding of individuele ondersteuning naar werk (liefst betaald) mogelijk te maken.

We gaan dit in de praktijk onderzoeken in een pilot van 2 jaar. We nemen deze pilot mee bij de regionale inkoop voor de Wmo voor de jaren 2018 en 2019. Daarna gaan we de pilot evalueren en komen we al dan niet met voorstellen over structureel beleid.

Hoofdthema: Ontwikkeling van het stadscentrum

Centrumontsluiting/ openbaar gebied de Wal

Voor de herontwikkeling van het openbaar gebied in het centrum, , inclusief de revitalisering van het openbaar gebied rondom de Wal, is een totale investering nodig van circa € 6 miljoen. Hiervan kan € 0,8 miljoen gedekt worden uit bestaande budgetten zoals de reserve mobiliteit en de reeds beschikbare gelden voor de Oostwal.

Het restant van € 5,2 miljoen financieren we door inzet van:

- Besteding van de vrijval van reserves IUP e.d.: €1,7 miljoen. Dit bedrag is in de eerste financiële rapportage vrijgevallen als gevolg van wijzigingen in de verslagleggingsvoorschriften;
- Inzet van de stelpost groot onderhoud voor de jaren 2020 en 2021 voor € 2,1 miljoen.
- Extra kosten in 2018 en 2019 van in totaal € 1,4 miljoen.

Hoofdthema: Voorzieningen in wijken en dorpen

Handreiking ontmoeten in NOK

We stellen voor om een bedrag van € 300.000 beschikbaar te stellen voor het deelgebied Neerlangel, Overloon en Keent als een handreiking om tegemoet te komen aan de daar levende wensen rondom ontmoeten en sport. De Voorzieningenkaart Herpen is vastgesteld en moet nu verder uitgewerkt worden. In het gebied Neerlangel, Overloon en Keent (NOK) is opnieuw de discussie over wensen voor sport- en ontmoetingsvoorzieningen in dat gebied opgelaaid. We zijn daarop opnieuw in gesprek gegaan met de inwoners hierover. Onze conclusie is dat de wensen vanuit die gemeenschap niet in de volle breedte gehonoreerd kunnen worden. Het samenvoegen van de sport- en ontmoetingsfuncties op één complex vergt een investering, die niet onderbouwd kan worden door een bijbehorend gebruik. Wel willen wij een financiële handreiking doen om de functie van ontmoeten een kwalitatieve impuls te kunnen geven. Dit bedrag van € 300.000 zal worden toegevoegd aan het gebiedsbudget Herpen.

Hoofdthema: Duurzaamheid en aandacht voor ons buitengebied

Transitie energie

Om verschillende projecten en initiatieven op het gebied van de energietransitie in goede banen te leiden is een extra bedrag nodig. De hoogte van dit bedrag is afhankelijk van de grootte en aantal projecten. Het geld is nodig voor het beoordelen van initiatieven, het voorbereiden van procedures in het ruimtelijk-, participatie- en het ontwikkelspoor. Hierbij is het streven om initiatiefnemers zoveel mogelijk te laten betalen voor deze onderzoeks- en procedurekosten. Eén groter project vraagt al snel 2 fte dus € 150.000 jaarlijks, voor de begeleiding (dus exclusief onderzoek en extern advies).

Duurzaamheidsplein

Voor de realisatie van het Duurzaamheidsplein – een samenwerking van Milieustraat en Stichting Kringloopbedrijven Maasland – is een investering nodig van ruim € 2 miljoen. Hierdoor stijgen de investeringslasten van de milieustraat. Daar staat tegenover dat de kosten voor het verwerken van grof huishoudelijk afval dalen en krijgen we extra inkomsten door een te ontvangen vergoeding voor de demontage van witgoed. Hierdoor stijgen de totale kosten niet en leidt het dus ook niet tot een verhoging van de tarieven afvalstoffenheffing.

Versnelling verduurzaming in openbare ruimte

We vragen voor de versnelling van de verduurzaming in de openbare ruimte voor drie jaar extra capaciteit. Richting de begroting werken we uit hoeveel budget we hier voor nodig hebben. Duurzame inrichting en beheer van de openbare ruimte is niet nieuw. De inventarisatie 'Duurzaamheid in de openbare ruimte' laat zien dat er al veel goed gaat. Om te bepalen wat er beter kan, is begin 2017 geïnventariseerd hoe de gemeente Oss vanuit inrichting, beheer en onderhoud substantieel kan bijdragen aan de verdere verduurzaming van de openbare ruimte. Uit dit traject is naar voren gekomen dat de realisatie van procesmatige maatregelen de belangrijkste voorwaarde is om de duurzame doelstellingen van de gemeente Oss waar te maken. Het realiseren van concrete duurzame meerwaarde in de openbare ruimte vraagt namelijk om een andere manier van denken. De genoemde procesmatige maatregelen zijn opgenomen in het Actiejaarplan voor de gemeente Oss, horende bij de Green Deal Duurzaam GWW 2.0.

Programma duurzaamheid en energie

Voor de uitvoering van de ambities op het gebied van duurzaamheid is het nodig om specifieke expertise in te huren/ onderzoek te doen/ stimuleringsmaatregelen te nemen/ extra aandacht te geven aan PR en educatie. We gaan richting de begroting kijken hoeveel extra budget hiervoor in 2018 nodig is. Dit als aanvulling op eerdere beschikbare gelden. In 2018 willen we expliciet ook de inzet van warmte en biomassa verder verkennen. Ook zetten we extra in op duurzaam bouwen en wonen.

Routekaart Groen, Blauw en Natuur

Voor de routekaart groen, blauw en natuur trekken we in totaal € 492.000 extra uit. Dit halen we uit de reserve groenfonds. Het geld is nodig voor:

- Ecologische verbindingzone: essentiële schakel in het groen-blaue netwerk in de gemeente Oss is de ontwikkeling van de ecologische verbindingzone (EVZ) Hertogswetering. Het betreft het deel van het Osse Meer naar het Gemaal Gewande. Het gaat om een totale investering van € 1,75 miljoen. Het Waterschap en de Provincie betalen het overgrote deel. Wij investeringen eenmalig € 262.000 en vervolgens jaarlijkse onderhoudskosten van € 12.000.
- Groenbeleving. wij wonen en werken in een prachtige groene gemeente. Daar willen wij onze burgers bewust van laten genieten. Dit vraagt om nieuwe inrichting of herinrichting, uitdagingen om zelf actief te worden en actieve communicatie. Hiervoor vragen wij eenmalig € 50.000.
- Bomen. bomen zijn een belangrijk en gevoelig onderdeel van de fysieke leefomgeving. Om goed uitvoering te kunnen geven aan het totale bomenbeleid willen we de komende 3 jaar elk jaar € 50.000 investeren.
- Bloemrijke bermen + bijenlandschap: het gaat slecht met de (wilde) bij. De bij is essentieel voor de bestuiving van bloemen en planten. In 2017 realiseren we 30 km bij-vriendelijke, bloemrijke berm. Dit is een begin. Voor elke nieuwe 30 km bij-vriendelijke berm is een verhoging van € 30.000 van het beheerbudget nodig. In 2018 pakken we er 30 km bij. Dit is een investering van € 30.000.

Hoofdthema: Stimulering economie en werkgelegenheid

Gebiedsmarketing & promotie

We stellen voor om voor gebiedsmarketing en promotie vanaf 2018 structureel € 70.000 beschikbaar te stellen. In onze gebiedsmarketing richten we ons op activiteiten voor het aantrekken van hoger opgeleiden naar Oss, plus het stimuleren van ambassadeurschap. Het aantrekken van hoger opgeleiden doen we op verschillende momenten in de ontwikkeling van deze doelgroep, zoals het moment dat ze een gezin gaan starten, bij de eerste baan en tijdens de studie. Naast onze economische marketing is ondersteunende promotie nodig voor Oss in het algemeen. Ook dat doen we niet met een bovenaf opgelegde grootschalige campagne. Het Osse netwerk draag zélf uit dat het in Oss goed wonen, ondernemen, recreëren, leren en werken is. Voor 2017 is er incidenteel budget beschikbaar gesteld van € 30.000. Om gebiedsmarketing en aanvullende promotie daadwerkelijk invulling te kunnen geven, is structureel een budget van € 70.000 nodig.

Hoofdthema: De basis versterken

Aanpak ondermijnende georganiseerde criminaliteit

Voor de aanpak van ondermijnende criminaliteit stellen we voor om structureel € 85.000 beschikbaar te stellen. Deze middelen zijn nodig voor uitbreiding van de capaciteit binnen team Veiligheid en voor uitvoeringskosten. Uit de benchmark Veiligheid blijkt ook dat we in vergelijking met andere gemeenten van vergelijkbare gemeenten substantieel lager bedrag beschikbaar hebben voor uitvoering en formatie.

Coördinatie/ programmamanagement voorzieningen

Voor het programma 3. Voorzieningen voor sport, cultuur en ontmoeten zetten we een bedrag van € 85.000 in voor de coördinatie binnen dit programma. Dit bedrag dekken we uit bestaande budgetten voor personeel. We merken dat de opgaven binnen dit programma maatschappelijk, politiek, bestuurlijk en financieel forse impact hebben. Daarnaast zien we spanningen tussen inhoudelijke visies, gebruikerswensen, (on)mogelijkheden van gebouwen, kosten, druk op beheer-, exploitatie- en subsidiemodellen. Dit vraagt meer van de ambtelijke organisatie en de coördinatie binnen het programma, meer dan nu beschikbaar is.

Coördinatie/ programmamanagement duurzaamheid en buitengebied

Voor het programma 6. Duurzaamheid, milieu en buitengebied zetten we een bedrag van € 85.000 in voor de coördinatie binnen dit programma. Dit bedrag dekken we uit bestaande budgetten voor personeel. Door de toegenomen ambities, de complexiteit en de maatschappelijke urgentie binnen dit programma is er meer uitvoeringscapaciteit. Dit speelt zowel in het buitengebied (met dossiers als: veehouderij en gezondheid, Asbest, Geur, toekomst agrarische sector) als op het gebied van duurzaamheid (programmacoördinatie op besparing en opwekking energie, circulaire economie, invulling besparingsagenda). Dit vraagt meer van de ambtelijke organisatie en de coördinatie binnen het programma dan nu beschikbaar is.

De belangrijkste prioriteiten vanuit de hoofdthema's richting de programmabegroting 2018-2021 zijn:

7. Overige prioriteiten

Dit zijn de overige prioriteiten, waarbij we richting de programmabegroting gaan onderzoeken of we hiervoor financiële ruimte kunnen vrijmaken.

		Bedragen x € 1.000				
Programma	Omschrijving	2017	2018	2019	2020	2021
	1 Gezondheidsbeleid		30	30	30	30
	1 Preventie jeugd en jeugdgroepen		45	45		
	2 HBO in Oss		pm			
	3 Sport voor mensen met een beperking		40	40	40	40
	3 Golfbad garantiesubsidie		-	-	-	-
	3 Cruijffcourt aanleg en onderhoud		50	10	10	10
	3 Vlakglasmuseum		pm	pm	pm	pm
	3 Accountmanager evenementen		54	54	54	
	3 Kwijtschelden restant bezuiniging cultuurorganisaties Lievekamplaan	30	30	30	30	30
	7 Uitvoeringsprogramma markten		20	20	20	
	9 Opkomstbevordering verkiezingen		pm			
	9 E dienstverlening		200	240	280	320
	9 ICT Samenwerking BLOU		pm	pm	pm	pm
Thema	Nota internationaliseringsbeleid		16	16	16	16
	Totaal	30	485	485	480	446

Naast deze overige prioriteiten zien we nog ontwikkelingen op het gebied van bomen, de Omgevingswet, het Alard van Herpenplein, de BAG/WOZ en de privacy functionaris. Deze onderwerpen zijn verder toegelicht in de verschillende programma's.

Hierna geven we per post uit de tabel een toelichting:

Gezondheidsbeleid

We bekijken of we structureel € 30.000 beschikbaar kunnen stellen voor de GGD. In 2014 is gemeentelijk het besluit genomen te bezuinigen op de plustaken van de GGD, in twee etappes: eenmaal in 2016 en eenmaal in 2017. Door voortschrijdend inzicht willen we de bezuiniging voor 2017 niet doorvoeren. De GGD heeft een belangrijke taak bij de uitvoering van gezondheidsbeleid breed en preventietaken, speerpunten uit de programmabegroting en prioriteiten van het college. Daarnaast vraagt de GGD extra middelen voor jeugdige vergunninghouders, omdat de ondersteuning dit jaar en afgelopen jaar meer tijd heeft gekost dan begroot. Op dit moment wordt gewerkt aan nieuw gezondheidsbeleid. De speerpunten van dit beleid zijn in deze kadernota meegenomen. Voor volgende jaren is er nog geen extra budget.

Preventie jeugd en jeugdgroepen

Voor preventie jeugd en jeugdgroepen zoeken we uit of we voor 2018 en 2019 € 45.000 beschikbaar stellen. We werken aan een integrale jongerenaanpak waarbij jeugd en veiligheid een belangrijk thema is. In verband met de ontwikkeling van jongeren en de leefbaarheid in buurten. In een aantal buurten is coördinatie rondom jeugdgroepen op straat hard nodig. Netwerkpartners werken onvoldoende samen en met te weinig focus op deze jeugdgroepen. Om dit op korte termijn wel te gaan doen is een extra investering nodig. We willen voor twee jaar extra capaciteit inzetten om vanuit een integrale werkwijze jeugdoverlast in buurten te voorkomen en aan te pakken.

HBO in Oss

Richting de begroting bekijken we of we een (eenmalig) bedrag beschikbaar willen stellen voor een HBO in Oss. We zoeken naar sterkere verbindingen met HBO, vooral door HBO-opleidingen (deels) in Oss te laten plaatsvinden. Meest concreet is nu de ontwikkeling in de bouw.

Voor de aansluiting onderwijs-bedrijfsleven is er een groot ontwikkelproject voor de bouwsector. Dit gaat uit van bundeling van alle opleidingen in de 'gebouwde omgeving' tot een integrale opleiding voor vmbo, mbo en hbo (niveau 5). De bouw heeft behoefte aan een krachtige en aantrekkelijke opleidingsroute tot dynamisch vakman. Ondernemers en onderwijs werken in partnerschap toe naar een inspirerende leeromgeving. Hier ontwikkelen studenten, docenten en bedrijven in de gebouwde omgeving samen structureel kennis en kunde, aansluitend op de vereisten in de arbeidsmarkt. Dit betekent ook dat gestreefd wordt naar vraaggerichte onderwijsinnovatie voor nieuwe beroepen, zowel inhoudelijk als organisatorisch. Het creëren van een doorlopende leerlijn is een belangrijke pijler. Focus in de opleiding is ook duurzaamheid. Het betreft een ontwikkelproject voor 4 jaar. Het project wordt gefinancierd uit bijdragen van ondernemers, onderwijs, Rijkssubsidie, gemeente.

Sport voor mensen met een beperking

Voor sport voor mensen met een beperking willen we structureel € 40.000 beschikbaar stellen wanneer de financiële ruimte dit toelaat. Sport is er voor iedereen. In dat licht vinden we de gehandicaptensport in onze gemeente enigszins onderbelicht. Daar bedoelen we mee dat het voor mensen met een beperking net zo gemakkelijk moet zijn om aan sport deel te nemen dan voor anderen. We hebben beleid ontwikkeld om de toegankelijkheid voor sporters met een beperking te verbeteren. Dit kost € 40.000 structureel per jaar.

Golfbad

We werken samen met het Golfbad scenario's uit voor renovatie. Dat plan moet voor de verkiezingen 2018 gereed zijn. Om het Golfbad ondertussen te blijven steunen geven we voor de komende drie jaar een garantiesubsidie ter hoogte van maximaal € 60.000 per jaar. Wanneer het Golfbad aanspraak doet op deze garantiesubsidie betalen we dit uit de post onvoorzien die opgenomen is in de begroting.

Cruijffcourt aanleg en onderhoud

We stellen voor om een budget van € 50.000 in 2018 en vanaf 2019 € 10.000 beschikbaar te stellen voor de aanleg van een nieuwe Cruijffcourt. We krijgen de helft van de aanlegkosten geschonken. Met de incidentele bijdrage kunnen we een tweede Cruijffcourt aanleggen. Het structurele bedrag is voor onderhoud.

Vlaktglasmuseum

We bekijken of we extra budget beschikbaar kunnen stellen om de subsidie voor het Vlaktglasmuseum te verhogen. Een plan daartoe gaan we verder uitwerken en financieel onderbouwen. Door de noodzakelijke professionalisering stijgt de structurele subsidiebehoefte. Ook is er een eenmalig bedrag nodig om de verhuizing en de inrichting mogelijk te maken. Dat is tevens bestemd voor het TIR.

Accountmanager evenementen

Voor het aanstellen van een evenementen coördinator willen we voor 3 jaar € 54.000 beschikbaar stellen. Deze accountmanager is ons gezicht naar buiten, informeert klanten proactief en zorgt ervoor dat onduidelijkheden aan de voorkant al worden gesignaleerd en/of worden afgebakend. Dit draagt bij aan een sneller en efficiënter proces. Daarnaast ondersteunt de accountmanager evenementen met name bij nieuwe, minder bedreven aanvragers of complexere aanvragen. De accountmanager is de spin in het web en kan ingezet worden bij knelpunten. Binnen de bestaande formatie is er geen ruimte om de accountmanager evenementen te benoemen. De rol van accountmanager evenementen is de schakel die momenteel mist en juist deze schakel is onmisbaar voor een betere dienstverlening naar de klant. Na 2 jaar zullen we de inzet van deze accountmanager evalueren.

Kwijtschelden restant bezuiniging cultuurorganisaties Lievekampplan

We onderzoeken de mogelijkheid om een gedeelte van de eerder opgelegde gezamenlijke taakstelling van € 50.000 structureel voor de 'bewoners' van het Lievekampgebouw kwijt te schelden, namelijk een bedrag van € 30.000. Het idee was dat door slimmer samen te werken deze besparing gerealiseerd zou kunnen worden. We moeten nu vaststellen dat deze bezuiniging niet in zijn volle omvang is te realiseren. Bij alle 3 instellingen is inmiddels het vet van de botten. Het restant van € 30.000 schelden we daarom kwijt.

Uitvoeringsprogramma markten

Er wordt een impulsbudget voor drie jaar voor marketing en verbetering van de uitstraling van de markt gevraagd van jaarlijks € 20.000. Dit als vervolg op het project markt waarin met ondernemers afspraken zijn gemaakt over toekomst markt. Dat plan wordt separaat voorgelegd. Bij de programmabegroting 2018-2021 wegen we af of we het bedrag beschikbaar stellen.

Opkomst verkiezingen

In de programmabegroting 2018-2021 willen we budget beschikbaar stellen om de opkomst van de gemeenteraadsverkiezingen in 2018 te bevorderen. De raad heeft op 26 januari 2017 besloten om de actiepunten uit het actieplan Opkomstbevordering gemeenteraadsverkiezingen verder uit te werken tot een uitvoeringsplan.

E-dienstverlening

In de programmabegroting 2018-2021 bekijken we of we voor het programma e-dienstverlening van 2018 tot 2021 per jaar een bedrag beschikbaar stellen van € 200.000 voor ontwikkelkosten. Daarnaast houden we rekening met 20% aan structurele beheer en onderhoudskosten.

Het programma e-dienstverlening loopt na 2017 nog 4 jaar door. Het is de bedoeling dat het programma daarna afgerond is en dat de bestaande organisatie daarna projectmatig blijft vernieuwen. Om de ontwikkelingen en projecten op een goede manier uit te kunnen voeren willen we daarom de financiën voor de komende 4 jaar regelen. De wereld van de digitale dienstverlening is erg dynamisch en het is daarom moeilijk om ver vooruit te kijken. Dat maakt het lastig om voor de komende 4 jaar een gedetailleerd overzicht van projecten te maken. Daarom hebben we een globale doorkijk gemaakt. Speerpunten hieruit zijn: doorontwikkelen mijnoverheid.nl, website, zaakgericht werken (voorbeeld van bol.com track and trace) en geo informatie op het web. Richting de programmabegroting werken we de projecten voor 2018 nader uit.

Op basis van de doorkijk van de projecten hebben we een globale kostenraming gemaakt. Dat hebben we gedaan op basis van inschattingen en ervaringscijfers. We verwachten de komende 4 jaar jaarlijks € 200.000 aan ontwikkelkosten voor projecten. Op basis van kengetallen gaan we er vanuit dat we hierbij te maken krijgen met 20% aan structurele beheer- en onderhoudskosten.

ICT samenwerking BLOU

Voor de ICT samenwerking BLOU ramen we een pm-post. We streven naar één ICT organisatie, één ICT infrastructuur en één ICT- applicatielandschap. Er wordt een gedragen bedrijfsplan opgesteld waarin het toekomstbeeld, de “stip op de horizon”, is uitgewerkt. De ICT samenwerking is een meerjarig traject. Daarom werken we met zogenaamde plateaus (fasen). In de komende periode wordt in het transitieplan de startbegroting van deze samenwerking verder uitgewerkt en wordt ook het eerste plateau om te komen één ICT organisatie, één ICT infrastructuur en één ICT- applicatielandschap geconcretiseerd. We verwachten dat we richting de programmabegroting 2018-2021 een goed beeld hebben van de noodzakelijke extra investeringen om dit te realiseren. In afwachting van deze samenwerking zijn er in de komende periode mogelijk extra middelen in de uitvoering van ICT noodzakelijk.

Nota internationaliseringsbeleid

De nota internationaal beleid 2017-2022 zal een structurele bijdrage van circa € 16.000 vragen. De kosten bestaan uit het lidmaatschap van netwerken, reis en verblijfkosten, bezoeken van beurzen en congressen, ontvangsten en deelname van missies en representatiekosten die daaraan zijn verbonden.

8. Conclusies

We maken onderscheid tussen 2 categorieën ambities. De eerste categorie bevat de belangrijkste prioriteiten van dit college. Gezien de huidige financiële positie verwachten we dat we voor de eerste categorie budget vrij te kunnen maken bij de begroting. De tweede categorie bevat posten die ook prioriteit hebben maar waarvan we gezien de financiële positie nog niet aan kunnen geven of deze in de begroting worden meegenomen. Bij de programmabegroting 2018-2021 zal blijken voor welke ambities we daadwerkelijk budget vrij kunnen maken.

Bijlagen

Bijlage 1. Uitkomsten meicirculaire 2017

Samenvatting

In deze bijlage geven we een totaaloverzicht van de uitkomsten van de meicirculaire 2017. We beginnen met een samenvattend overzicht in de tabel. Daarna lichten we elk onderwerp toe. In het tweede deel van de bijlage geven we een nadere analyse van de uitkomsten.

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten

bedragen x € 1.000

Omschrijving	2017	2018	2019	2020	2021
Meicirculaire 2017	777	124	-13	-149	-316
Af te zonderen posten					
Fonds Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering	0	102	114	114	115
WMO 2015	-3.193	-2.926	-3.012	-2.926	-2.948
Jeugdzorg	548	-1.327	-1.327	-1.190	-1.081
Participatiewet	690	501	470	456	412
WMO huishoudelijke zorg	141	216	216	217	220
Gezond in de Stad	0	125	125	125	125
LHBT- emancipatiebeleid	9	0	0	0	0
Bonus beschut werken	42	0	0	0	0
Maatschappelijke opvang	-843	-843	-843	-843	-843
Armoedebestrijding kinderen	429	433	433	433	433
Armoedebestrijding onder ouderen	17	17	0	0	0
Uitvoeringskosten uitkeringen	0	280	280	280	280
Loon- en prijsstijgingen	0	1.700	1.700	1.700	1.700
Nieuwe maatstaf Loonkostensubsidie	525	840	850	850	850
Totaal af te zonderen posten	-1.635	-882	-994	-784	-737
Saldo meicirculaire	-858	-758	-1.007	-933	-1.053

Meicirculaire 2017

De meicirculaire 2017 van de algemene uitkering uit het gemeentefonds geeft de volgende uitkomsten:

- 2017: € 777.000 negatief
- 2018: € 124.000 negatief
- 2019: € 13.000 positief
- 2020: € 149.000 positief
- 2021: € 316.000 positief

Af te zonderen posten

Van de uitkomsten van de meicirculaire moeten we nog diverse bedragen apart zetten voor specifieke onderwerpen.

Bij verlaging van de rijksbijdrage geldt dit andersom. Bijvoorbeeld een verlaging van de rijksbijdragen voor WMO leidt ook tot een verlaging van de uitgaven WMO. Deze verlaging van de kosten is in de tabel dan een voordeel. Deze beschrijven we hierna.

Fonds Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering

Het geld wat toegevoegd wordt aan het gemeentefonds (€ 0,1 miljoen) wordt gereserveerd voor onze jaarlijkse bijdrage aan dit gezamenlijke fonds. Reden hiervan is dat vanaf 2018 er geen rechtstreekse betalingen meer gedaan worden aan derden vanuit het gemeentefonds. Voor die tijd werd dit wel gedaan voor gezamenlijke gemeentelijke activiteiten aan de VNG. Vanuit gemeenten is de behoefte, urgentie en het financiële belang van het gezamenlijk organiseren van verbeteringen in de gemeentelijke dienstverlening de afgelopen jaren toegenomen. In het bijzonder vanwege de digitalisering. Vandaar dat er nu voor gekozen is om een fonds bij de VNG op te richten waaraan gemeenten verplicht een bijdrage moeten betalen. Jaarlijks wordt aan de gemeenten een uitvoeringsprogramma voorgelegd voor de besteding van dit fonds.

WMO 2015

We ontvangen per saldo circa € 3 miljoen minder op het gebied van de Wmo. Deze korting wordt vooral veroorzaakt op het onderdeel Beschermd wonen. Per 1-1-2017 zijn de gemeenten Veghel en Sint Oedenrode overgegaan naar Meijerijstad. Hierdoor ontvangen we als centrumgemeente voor beschermd wonen € 3,9 miljoen minder rijksbijdrage. Daarnaast ontvangen we in totaal circa € 0,7 miljoen meer als gevolg van loon- en prijsstijgingen voor zowel het onderdeel beschermd wonen en Wmo dagbesteding/begeleiding. Overige belangrijke mutaties zijn:

- Er is op dit moment geen overeenstemming over de volumegroei 2018. Het CPB/ CBS gaat hierna onderzoek doen in de zomer van 2017. Vooruitlopend zijn de beschikbare gelden voor deze volumeontwikkeling toegevoegd aan de integratie-uitkering sociaal domein. Dit gaat om een landelijk bedrag van € 44 miljoen, wat voor ons circa € 0,2 miljoen is.
- De uitname voor de "herinstromers Wet langdurige zorg" wordt met ingang van 2017 gecorrigeerd, wat leidt tot een stijging van de integratie-uitkering sociaal domein.
- Er worden extra gelden toegevoegd voor de extramuralisering 2018.

Jeugdzorg

We krijgen in 2017 extra geld voor de jeugdzorg, € 548.000. Vanaf 2018 nemen de middelen voor jeugdzorg af met circa € 1,3 miljoen per jaar. Naast de reguliere loon- en prijsbijstellingen gaat het op hoofdlijnen om de volgende aanpassingen: - Hogere uitkering door correctie uitname voor de "herinstromers Wet langdurige zorg";

- Lagere uitkering doordat bekostiging van stichting Adoptievoorzieningen wordt overgenomen door ministerie;
- Lagere uitkering doordat intensieve zorg van kinderen met een somatische aandoening voor groter deel onder de Zorgverzekeringswet gaat vallen.

Participatiewet

We krijgen extra middelen voor de uitvoering van de Participatiewet. Het gaat om een jaarlijks bedrag van circa € 0,5 miljoen per jaar. Het extra budget is bijna helemaal bedoeld als compensatie voor prijsontwikkeling. Daarnaast is er in 2017 geld overgebleven voor de decentralisatie-uitkering Bonus beschut werken. Deze gelden blijven beschikbaar voor gemeenten en worden in 2017 toegevoegd aan de integratie-uitkering sociaal domein.

WMO huishoudelijke zorg

We ontvangen in 2017 een bedrag van € 141.000 extra voor huishoudelijke zorg. De jaren erna is dit bedrag jaarlijks € 216.000. Reden hiervan is een bijstelling van loon- en prijsontwikkeling voor 2017 en daarnaast zijn middelen beschikbaar gesteld voor stijging van aanvragen voor 2018.

Gezond in de Stad

Het stimuleringsprogramma Gezond in de Stad wordt voortgezet in de jaren 2018 tot en met 2021. Hiervoor ontvangen we voor die periode een bedrag van € 125.000 per jaar. Deze worden daarvoor gereserveerd.

LHBT- emancipatiebeleid

We ontvangen extra geld in het kader van Regenboogstad. Het gaat om een bedrag van € 9.000 in 2017.

Bonus beschut werken

Voor de realisatie van beschut werkplekken in 2015 en 2016 ontvangen we in 2017 een bonus. Deze bonus bedraagt € 42.000.

Maatschappelijke opvang

We krijgen vanaf 2017 jaarlijks € 843.000 minder voor maatschappelijke opvang. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door de uittreding van de voormalige gemeente Veghel. Daarnaast heeft er een aanpassing plaatsgevonden van het model waarmee het geld over de gemeenten verdeeld wordt.

Armoedebestrijding kinderen

In de decembercirculaire is al aangegeven dat we extra gelden ontvangen voor armoedebestrijding kinderen. Het gaat om een bedrag van € 433.000 vanaf 2018.

Armoedebestrijding onder ouderen

We ontvangen € 17.000 per jaar voor de jaren 2017 en 2018. Deze gelden zijn door het Rijk in de decembercirculaire beschikbaar gesteld voor armoedebestrijding onder ouderen met een bijstandsuitkering.

Uitvoeringskosten uitkeringen

We zien een stijging van het aantal bijstandsgerechtigden, onder andere door de instroom van vluchtelingen. Voor 2016 en 2017 hebben we daarvoor reeds uitvoeringskosten begroot. Gezien de verwachtingen dat vluchtelingen gemiddeld 5 jaar in de uitkering zitten, is een bedrag voor uitvoering nodig van € 280.000 per jaar. Omdat ons volume aan bijstandsuitkering meer stijgt dan de landelijke gemiddelde ontwikkeling ontvangen we via de algemene uitkering meer uitvoeringskosten. Deze zetten we hiervoor in.

Loon- en prijsstijgingen

We zetten geld apart om loon- en prijsstijgingen te kunnen betalen, vanaf 2018 € 1,7 miljoen extra. Op basis van de huidige CAO voor gemeenten stijgen de loonkosten in 2017 met 0,4%. Deze CAO loopt tot 1 april 2017. Het Centraal Planbureau verwacht dat de lonen in 2018 met 2,4% stijgen en dat de reguliere overheidskosten stijgen met 1,6%. Met de stelpost verwachten we deze kostenstijgingen op te kunnen vangen.

Nieuwe maatstaf Loonkostensubsidie

We worden vanaf 2018 gecompenseerd voor uitvoeringskosten voor de uitvoering van loonkostensubsidie. Het betreft een bedrag van circa € 525.000 in 2017, oplopend tot € 850.000 de jaren erna. Binnen de algemene uitkering is een nieuwe maatstaf geïntroduceerd. De loonkostensubsidie is een nieuw instrument in de Participatiewet, waarbij de gemeente het gat aanvult tussen de loonwaarde en het wettelijk minimumloon. Voor de uitvoering hiervan moeten kosten gemaakt worden. Tot nu toe werd dit niet gecompenseerd in de algemene uitkering.

Saldo meicirculaire 2017

Als we rekening houden met de bedragen die we moeten afzonderen voor specifieke onderwerpen is het saldo van de meicirculaire als volgt:

- 2017: € 0,9 miljoen positief
- 2018: € 0,8 miljoen positief
- 2019: € 1 miljoen positief
- 2020: € 0,9 miljoen positief
- 2021: € 1,1 miljoen positief

Analyse op hoofdlijnen

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2017	2018	2019	2020	2021
Samen de trap op en af	-769	-562	-689	-572	-1.103
Korting apparaatskosten gemeenten					419
Overige rijksontwikkelingen	-89	-196	-318	-361	-369
Totaal	-858	-758	-1.007	-933	-1.053

Samen de trap op en af

De ontwikkeling van de algemene uitkering hangt voor een belangrijk deel af van de ontwikkeling van de rijksuitgaven. Volgens de normeringssystematiek (samen de trap op en af) hebben wijzigingen in de rijksuitgaven direct invloed op de omvang van de algemene uitkering.

De voorjaarsnota van het Rijk resulteert voor alle jaren, met uitzondering van 2020, in een hoger accres dan in september 2016 werd voorzien. Daarnaast vindt in 2017 de afrekening plaats over het werkelijke accres in 2016. Dit accres komt ook hoger uit dan eerder verwacht.

Na verrekening met het benodigd bedrag voor loon- en prijscompensatie is er per saldo sprake van een voordeel van afgerond € 0,6 miljoen.

Korting apparaatskosten opschaling gemeenten

In het regeerakkoord is opgenomen dat het Rijk streeft naar minder en grotere gemeenten. De gedachte vanuit het Rijk is dat de beoogde opschaling van gemeenten leidt tot besparingen die ontstaan door schaalvoordelen, verminderen van toezicht, vereenvoudiging van regelgeving en minder dubbeling van taken. De besparing gaat uit van een daling van het aantal gemeenteambtenaren doordat gemeenten groter worden of met elkaar gaan samenwerken. Dit leidt tot een uitname uit het gemeentefonds. De landelijke besparing op de apparaatskosten (formatie en bedrijfsvoeringskosten) is € 180 miljoen in 2017. In totaal is voor deze operatie een structurele bezuiniging van € 975 miljoen opgenomen (2025). Voor het jaar 2021 betekent dit een aanvullende bezuiniging van € 419.000.

Overige rijksontwikkelingen

Binnen de overige rijksontwikkelingen treden diverse effecten op door onder andere:

- toename van hoeveelheden binnen het totaal van alle maatstaven, waarbij er met name een positief effect optreedt als gevolg van een toename van het aantal uitkeringsgerechtigden
- een correctie in verband met het plafond voor het BTW compensatiefonds
- diverse overige mutaties

Kanttekening

De voorgenomen overheveling per 2018 van de integratie-uitkering Sociaal domein (WMO 2015 en jeugdzorg) is uitgesteld. Op verzoek van de VNG moeten er eerst afspraken gemaakt worden over de structurele indexerings van de betreffende budgetten. Besluitvorming daarover is aan het nieuwe kabinet, zodat overheveling naar verwachting niet eerder dan met ingang van 2018 kan plaatsvinden.

Wat de effecten van deze overheveling zijn, is op dit moment niet in te schatten.

Bijlage 2. Overzicht algemene vrije reserve

bedragen x € 1.000

Jaar	Saldo 1 januari	Saldo bestemming	Rente bijschrijven	Storting	Onttrekking	Saldo 31 december
2017	11.959	8.665	412	500	1.767	19.770
2018	19.770		395	100	128	20.137
2019	20.137		403			20.540
2020	20.540		411			20.951

Jaarlijks wordt 2% rente toegevoegd.

2017

De storting vanuit de saldobestemming 2016 bestaat uit:

- Transformatie jeugd (specifiek gereserveerd binnen de algemene reserve): € 1.000.000
- Beschermde wonen (specifiek gereserveerd binnen de algemene reserve): € 1.413.000
- Saldobestemming jaarrekening 2016: € 6.252.000

De storting van € 500.000 is de gefaseerde terugstorting vanuit reserve risico's Maasdonk.

De onttrekking van € 1.767.000 bestaat uit:

- Afdekking begrotingstekort 2017 (conform besluit programmabegroting 2017- 2020): € 1.717.000
- Inhuur kanteling: €50.000

2018

De storting is de gefaseerde terugstorting vanuit reserve risico's Maasdonk voor een bedrag van € 100.000.

De onttrekking heeft betrekking op het project "Gezond in de stad". Dit conform eerder besluit bij de programmabegroting.

2019 en 2020

In deze jaren zijn geen aanvullende stortingen of onttrekkingen geraamd.

Bijlage 3. Overzicht vrije bestemmingsreserves

In deze bijlage geven we een overzicht van de belangrijkste vrije bestemmingsreserves. We geven inzicht in de omvang ervan en lichten toe waar ze voor bedoeld zijn.

bedragen x € 1.000

Naam reserve	Stand 1-1-2017	Toelichting
Bestemmingsreserves		
Integraal uitvoeringsprogramma openbare ruimte (IUP)	6.879	Bestemd voor de uitvoering van projecten in de openbare ruimte (IUP-projecten).
Quick wins binnenhavens	3.694	Aankoop en opnieuw uitgifte van grond voor uitbreiding van de Osse Overslag Centrale.
Ruimtelijk-fysieke gebiedsontwikkeling	2.244	Investeringsprojecten voor de ontwikkeling van het stadscentrum.
Onderhoud onderwijs	562	Gevormd voor aanpassingen van onderwijshuisvesting.
Economie	773	Voor het aanjagen van projecten op sociaal-economisch terrein en de infrastructuur van Oss.
Mobiliteit	1.878	Treffen van mobiliteitsmaatregelen op basis van het investeringsprogramma mobiliteit (MIPMO).
Openbare verlichting	1.433	Ter dekking van de vervangingsinvesteringen van alle lichtmasten en armaturen voor de komende planperiode (4 jaar).
Hervormingen cultuur	199	Frictiekosten in verband met de verzelfstandiging van Museum Jan Cunen/Stadsarchief en de Groene Engel.
Arbeidsmarktvraagstukken	107	Aanpak van specifieke arbeidsmarktvraagstukken
Verzelfstandiging MJC/Stadsarchief	304	Afdekking van de kosten in het kader van de verzelfstandiging van het museum en het Stadsarchief.
Carnavalloodsen	57	Frictiebudget voor clusteringskosten.
Integraal Voorzieningenbeleid	2.088	Voor de realisatie van de IVB-doelstellingen.
Bodemsaneringen	632	Voor bodemonderzoek en bodemsaneringsprojecten.
Verkeersregelininstallaties	1.239	Ter dekking van de vervangingsinvesteringen van verkeersregelininstallaties voor de komende planperiode.
Geluid	578	Het verminderen van geluidsoverlast en het oplossen van knelpunten op het terrein van geluidshinder.
Woninggebonden subsidies	693	Reserve voor volkshuisvesting/ duurzaamheidsleningen.

Groenfonds landelijk gebied	764	Gericht op de versterking van het buitengebied.
Wonen, welzijn en zorg	830	Voor vernieuwingen (transformatie) in het domein van wonen, welzijn en zorg.
Depressie preventie	60	Voorkomen van zwaardere zorgbehoefte door vroegtijdige signalering.
Ontwikkeling windpark	304	Vorbereidingskosten voor ontwikkeling windpark

Egalisatiereserves/afdekken van risico's

Risico's Heesch-West	2.042	Ter dekking van de ontwikkeling van regionaal industrieterrein Heesch-West.
Egalisatie renteomslag	2.100	Opvangen van renteschommelingen.
Doelmatigheid	2.211	Afdekken van fricties in het kader van personele bezuinigingen.
Kosten en risico's herindeling Maasdonk	618	Afdekken van mogelijke tekorten door de herindeling.
Egalisatie automatisering	1.306	Egaliseren van kosten van automatisering.
Beheerkosten startersleningen	1.725	De reserve is gevormd voor de dekking van de beheerkosten en risico's van de startersleningen.
Parkeren	943	Opvangen van fluctuaties in de opbrengsten van betaald parkeren.
Planeconomische risico's grondbedrijf	1.180	Afdekken van risico's.
Afvalstoffenheffing	1.173	Voor egalisatie van de kosten en tarieven van afvalinzameling
Egalisatie rioolbeheer	852	Voor egalisatie van de kosten en tarieven van riolering.

Overige bestemmingsreserves

Diverse reserves	2.534
------------------	-------

Totaal	42.002
---------------	---------------